

OB DNEVU SPOMINA

Zadnjo nedeljo, 27. t.m., je bil dan spomina na holokavst oz. žrtve nacifašizma sploh. Na ta dan leta 1945 so namreč ruske čete osvobodile zloglasno taborišče Auschwitz. V nekem smislu ima predvsem izraz holokavst neposredno navezo na židovsko tragedijo pred drugo svetovno vojno in med njo, ko so nacisti v svojih zloglasnih uničevalnih taboriščih od Poljske mimo Nemčije in Avstrije pogladi v smrt milijone žrtev, zlasti Židov. Imena kot Dachau, Auschwitz, Bergen Belsen, Mathausen, Treblinka in druga pomenijo danes živ simbol tragičnega početja Hitlerjevega režima, ko je človek izgubil razumnost in se predal divji in pogubni politiki uničevanja svojega bližnjega.

Pri nas (v Italiji) je seveda Hitlerju sekundiral Mussolinijev fašizem, ki je tudi kmalu osvojil vse nacistične protizidovske zakone oz. ukrepe. Zato je bila tudi v naši deželi osrednja manifestacija v tržaški Rižarni, edinem fašističnem taborišču v zasedeni Italiji. A tudi sama država, v kateri živimo, ni bila brez greha oz. krivde za podobno početje. Spet imamo vsaj za Slovence, Hrvate in druge protifašiste zloglasna in proslula imena - Rab, Gonars, pa še okrutne ječe kot Villa Triste v Trstu, kjer je delovala nečloveška Collottijeva tolpa. Vse to in še marsikaj drugega še danes živo priča o tedanji iracionalni, a zločinski politiki preganjanja.

V Trstu, pa tudi v Gorici in drugje v naši deželi so vsaj uradne manifestacije zadevale predvsem Žide. Vse v redu. Šest milijonov židovskih žrtev nedvomno zasluži ta zgodovinski spomin. Pa drugi?

Tu se pa odpre slovenska Kalvarija, ko smo zlasti Slovenci v Italiji res plačali izredno velik krvni davek in doživeli prav tako svoj holokavst. Ne da bi tu ponavljali že itak znana dejstva, pa jih moramo vsaj omeniti. Dva znana tržaška procesa s smrtnimi in drugimi obsodbami Posebnega sodišča (kot zlasti bazoviške žrtve), zločini nad posamezniki (kot npr. Lojze Bratuž), ukinitvev slovenskih šol, uničenje kulturnega in vsega drugega javnega delovanja Slovencev, požig narodnih in kulturnih domov in med vojno še celih vasi - vse to in še drugo je naravnost klical na upravičen upor tiraniji.

Danes se v Italiji gotovo premalo govori o vsem tem. Ne samo. Uradna italijanska politika desne sredine se skuša s čim lepšim obrazom prikazati Evropi. Sam podpredsednik vlade Fini, voditelj Nacionalnega zavezništva, je sedaj kandidiral za uradnega predstavnika rimske vlade v bodoči Evropski konvenciji, katere predsednik bo bituš francoski državni poglavar Valéry Giscard d'Estaing. Opozicijo pa naj bi tu predstavljal nekdanji premier Amato. Sicer pa v samih vrstah NZ ni vse zelo jasno. Ducejeva vnukinja Alessandra Mussolini bi rada prišla na Finijevo mesto. Tržaški poslanec Menia pa je moral kot predsednik tržaške Rižarne prisostvovati dnevu spomina in poslušati tudi slovenske nagovore.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Nikdar več nasilja!
Nikdar več vojne!
Nikdar več terorizma!
V imenu Boga
naj vsaka veroizpoved
prinese na svet
Pravico in Mir,
Odpušcanje in Življenje,
Ljubezen!

JANEZ PAVEL II., 24. JANUARJA 2002,
MEDVERSKO SREČANJE V ASSISIJU

ZGODOVINSKO MEDVERSKO SREČANJE

V ASSISIJU SKUPAJ ZA MIR

JURIJ PALJK

Dan molitve predstavnikov dvanajstih največjih verstev z vsega sveta v Assisiju je bil "temeljni kamen na poti graditve civilizacije miru in ljubezni", je dejal sveti oče Janez Pavel II. v nedeljo, 27. t.m., ko se je hotel zahvaliti udeležencem medverske molitve za mir in mladim, ki so se z navdušenjem udeležili molitvenega srečanja.

Ko je papež nagovarjal z balkona zbrane vernike, je bil vidno utrujen, a tudi odločen: "Še vedno je v meni živa vznemirjenost, ki sem jo doživel minuli četrtek v Assisiju na Dnevu molitve za mir. 'Nikdar več vojne! Nikdar več terorizma! V imenu Boga naj vsaka vera prinese na svet pravico in mir, odpušcanje in življenje, ljubezen!' To je bil slovesen poziv, ki sem ga skupno z odgovornimi različnih veroizpovedi naslovil na ljudi našega časa in obenem tudi s silo odklonil skušnjavo, da bi se reševale hude težave človeštva z

uporabo orožja in nasilja. Na ta način smo položili še en temeljni kamen na pot graditve civilizacije miru in ljubezni!"

Nato se je sveti oče zahvalil vsem, ki so prišli v Assisi, da bi svetu povedali, da nihče ne sme zlorabljalati vere za nasilje in vojne: "Še enkrat bi se rad danes zahvalil vsem verskim voditeljem, ki so se odzvali mojemu vabilu. V Assisiju smo skupaj poudarili, da je naloga vseh veroizpovedi pospeševati v medsebojnem spoštovanju miroljubno sožitje med narodi in različnimi kulturami. Prav tako izražam svojo živo zahvalo nepreglednemu številu vernikov, izjemno številnim ljudem z vseh koncev sveta, ki so nas spremljali s svojo duhovno pomočjo, kot tudi tistim, ki so, čeprav oddaljeni od vsake veroizpovedi, delili z nami 'duha' tega posebnega Dneva molitve za mir in so pripravljeni se zavzemati tudi v prihodnje za obrambo in gojitev resničnih človeških vrednot!"

STRAN 4

PO DNEVU SPOMINA V RIŽARNI

GRENKOBA OSTAJA

IVAN ŽERJAL

Tudi po 27. januarju, Dnevu spomina, grenkoba ostaja. Dan, ko bi se morali v tišini, zbranosti in molitvi spomniti vseh tistih, katerih življenja je pred 60 leti strl fašistični in nacistični uničevalni stroj, je na Tržaškem minil v znamenju polemik in sporov, kot je bilo sicer tudi pričakovati glede na napeto dogajanje v zadnjih tednih in mesecih predvsem zaradi dejstva, da odboru za Rižarno predseduje pripadnik stranke, ki se je do nedavnega sklicevala na fašistično ideologijo, in da sam te miselnosti in prepričanja ni nikoli javno zatajil. Spor, ki je razdelil tržaško judovsko skupnost in sile, ki se sklicujejo na protifašistične vrednote, se je seveda vrtil okrog prisotnosti v Rižarni občinskega odbornika za kulturo in poslanca Nacionalnega zavezništva Roberta Menie, na katerega se je vsul plaz žvižgov in žaljkov, v avto, s

FOTO KRÖMA

katerim se je peljal skupaj z županom Dipiazza, pa je priletel tudi kak predmet.

"Zadeva Menia" je lebdela nad celotno nedeljsko svečanostjo v Rižarni in jo močno pogojevala. Ravno zaradi poslanca NZ in njegovih stališč med drugim do Slovencev je v Trst prišel sam vsedrjavni predsednik italijanskih judovskih skupnosti Amos Luzzato, ki je v svojem posegu izrecno omenil trpljenje Slovencev in Hrvatov pod fašizmom in poudaril, kako je treba skupaj graditi mostove sožitja in medsebojnega spoznavanja (Luzzato se je isti dan tudi posebej srečal s predstavniki krovnih organizacij slovenske manjšine). Poseben pomen sta potemtakem tudi pridobila govora bivših deportirancev Ernesta Arbanasa in Ane Jerman. Zelo pomenljiv pa je bil tudi dolgotrajen aplavz, ki ga je bil deležen tržaški škof Evgen Ravignani ob koncu molitve, poda-

ne v italijanščini in slovenščini (bil je edini verski predstavnik, ki je doživel aplavz).

Kljub vsem tem opogumljajočim nastopom pa je v udeležencih ostala grenkoba. Človek se je namreč zavedal, da problem tiči ravno pri organizatorjih svečanosti, sedanjih občinskih upraviteljih: seveda ne moremo tega trditi za vse, vendar je jasno, da marsikdo ne soglašajo z načeli, ki so bila izrečena in poudarjena v Rižarni. Sam Menia npr. ni nikoli - vsaj tega nismo še zasledili - javno obsodil fašistične ideologije in preganjanja Slovencev in Hrvatov. Še do nedavnega so bili toni, s katerimi je govoril o Slovincih in o političnih nasprotnikih, polni ostrine in celo sovraštva. To, da pri vsem tem ni že pred časom čutil potrebe, da se sam umakne, da ne pride do nadaljnjih sporov in polemik, pa je lahko tudi zgovorno. S prisotnostjo osebnosti, ki so še vedno deklarativno na določeni strani, utegnejo namreč kraji, kot je Rižarna, kaj kmalu izgubiti svoj simbolni pomen.

02 Janez Povše
ASSISI, MOGOČEN POZIV K MIRU

02 Alojz Tul
KOGA MOTIJO DVOJEZIČNE OSEBNE IZKAZNICE?

03 Marko Tavčar / intervju
PROF. MARIJA KACIN

04 Danijel Devetak
"BODIMO MOŽATI IN ŠIROKI!"

05 Matjaž Rustja
PRAZGODOVINA V STARI VERI

05 Silvester Čuk
SV. TOMAŽ AKVINSKI

07 Marjan Drobež
POTREBNO JE OHRANITI SLOVENSTVO

14 Davorin Devetak
OBETAVNI MLAJŠI BRIŠKI VINOGRADNIKI

15 Andrej Černic
INTERJEV SINDROM PO SLOVENSKO

15 Iznajdljivi gams
SZSO: V SMERI VEDNO VEČJEGA SODELOVANJA

KOGA MOTIJO DVOJEZIČNE OSEBNE IZKAZNICE?

ALOJZ TUL

Slovenske okoliške občine na Tržaškem ves povojni čas od leta 1949 izdajajo dvojezične osebne izkaznice. V prvih letih Zavezniške vojaške uprave so bile tiskane celo v štirih jezikih, in sicer v angleščini, italijanščini, hrvaščini in slovenščini. Po vrnitvi Trsta pod Italijo so ostale v veljavi dvojezične izkaznice: italijanskemu besedilu je sledilo slovensko, pisano z manjšini črkami. Rabo teh listin in tisk dvojezičnih obrazcev sta urejala dva vladna ukrepa, ki sta z manjšimi spremembami še danes v veljavi. Ker je šlo oziroma gre za enoten dokument, so ga morale omenjene občine kot javne ustanove izdajati v eni sami obliki, t.j. v italijansko-slovenski.

Od časa do časa pa so se v zadnjih petnajstih letih pojavljale zahteve nekaterih italijanskih političnih krogov po izdajanju samo italijanskih izkaznic tistim, ki bi to prosili. Vprašanje se je večkrat zaostri zlasti v devinsko-nabrežinski občini, kjer se je v nova naselja priselilo mnogo istrskih beguncev. Njihovi politični zaščitniki so se zato stalno zagajali v dvojezične osebne izkaznice in skušali preko no-

tranjega ministrstva stanje spremeniti, vendar jim ni nikdar uspelo, ker so bili vladni krogi na stališču, da gre v primeru dvojezičnih izkaznic za ukrep v zaščito slovenske manjšine, povezan z enakim ravnanjem slovenskih oziroma hrvaških oblasti na področju bivše cone B STO-ja.

Po lanskem političnem zasuku v Italiji, ko je na parlamentarnih volitvah prevladal desnosredinski pol svoboščin, ki vključuje tudi Nacionalno notranjega ministra Scajolo, da je podpisal poseben odlok, s katerim določa, da okoliške občine na Tržaškem (Devinsko-Nabrežina, Zgonik, Repentabor in Dolina) smejo na prošnjo prosilcev izdati osebno izkaznico samo v italijanskem jeziku. S tem je bilo prekršeno ustaljeno upravno načelo, da morajo biti akti javnih ustanov enotni za vse prosiče, in uvaja diskriminatorno ravnanje do prizadetih državljanov. Poleg tega pa ne smemo pozabiti, da obvezno izdajanje dvojezičnih izkaznic v omenjenih občinah predstavlja zaščitno normo v korist slovenske manjšine v okviru izvajanja Posebnega statuta, priloženega Lon-

donski spomenici o soglasju iz leta 1954 in potrjenega z Osimskim sporazumom leta 1975, kar je nato potrdila tudi znana Cassandrova komisija.

Zastavlja se torej vprašanje, iz kakšnih razlogov se je italijanska stran odločila poseči v ustaljeno upravno stanje v navedenih občinah, povezano z mednarodnimi obvezanostmi, ne da bi počakala na izvajanje zaščitnega zakona št. 38 iz leta 2001, ki predvideva izdajanje dvojezičnih izkaznic tudi v občinah, ki jih sedaj izdajajo samo v italijanščini. Očitno so prevladali trenutni politični interesi pobudnikov omenjenega odloka, ki naj bi na ta način "zaščitil" občane italijanskega jezika. Obenem pa gre za nevaren poskus spodbijanja načela recipročnosti in nevezanosti na obveznosti mednarodnega značaja. Na Tržaškem naj bi bilo doslej izdajanje dvojezičnih dokumentov odvisno od želje prosilcev in ne več institucionalno obvezno za vse občane in je enako v veljavi na jezikovno mešanih področjih v Sloveniji in na Hrvaškem, kjer živijo Italijani.

Končno naj omenimo, da so dvojezične osebne izkaznice na Tržaškem sive barve, medtem ko so v ostalih občinah v državi (razen v bocenski pokrajini, kjer so zelene barve) rjave barve. Ali se bo sedaj dogajalo, da bodo okoliške občine izdajale izkaznice v dveh barvah?

S 1. STRANI

OB DNEVU SPOMINA

Ob zaključku teh kratkih, a potrebnih vrstic ob praznovanju dneva spomina lahko ponovno omenimo velikega nemškega filozofa, ki je tudi sam postal žrtev (sicer ne v okrutni obliki) nacizma. Moral se je namreč preseliti v Švico, kjer je potem še vrsto let deloval kot vseučiliški profesor na univerzi v Baslu. To je bil Karel Jaspers, eksistencialist in bogoiskatelj. Zelo znane in pomembne ter obenem samokritične so misli o krivdi, ki jo nekatere nosi nemški narod sploh, ki ga je takrat obšlo brezumje. Ni namreč bilo zločina, ki bi ga v tem smislu nemški režim ne naredil.

Kaj pa italijanski svet? Italija ima tudi, kot že rečeno, svoj težko zgodovinski krivdo, ki je med drugim ni opral noben proces (kot, recimo, za Nemčijo Nürnberg). Italijanski povojni zgodovinar Nino Valeri je zgovorno napisal, da je fašizem dedna bolezen italijanskega naroda. Naj bo tako ali drugače, še danes Slovenci v Italiji čakamo na uradne korake Rima za opravičenje zgodovinske krivde. Ne pričakujemo, da bi, recimo, Berlusconi pokleknil, kot nekoč nemški kancler Willy Brandt pred žrtvami fašizma. Vsekakor pa bi pričakovali vsaj delno zadostitev za te velike zgodovinske krivde države, v kateri živimo.

PAPEŽ PROTI LOČITVAM

Sveti oče je minuli ponedeljek, 28. t.m., spet dvignil veliko prahu in dodobra zamajal javnost tako v Italiji kot v svetu s svojo izjavo, v kateri je odločno povedal, da je proti zakonskim ločitvam, saj je razproke in ločitve označil kot "globoke rane, ki imajo uničujoče posledice". Papež Janez Pavel II. je govoril pred cerkvim sodiščem (Sacra Rota) in je poudaril, da "se ne smemo vdati miselnosti zakonske ločitve", kajti vsak človeški zakon "mora odražati in varovati naravni in Božji zakon". Sveti oče pa se ni omejil samo na obsodbo ločitev in zakonskih razvez, temveč je tudi nagovoril sodnike, naj se pri razsojanju ločitev zavzemajo predvsem za ohranjanje zakonskih zvez, medtem ko je odvetnikom naročil, naj se kot samostojni poklici ne ukvarjajo z zakonskimi razvezami. Ko jesveti oče nagovarjal odvetnike, je rabil izraz, naj ne bodo "osebno soudeleženi" pri postopkih zakonskih razvez. Seveda so papeževe besede naletele takoj na različne odmeve, kot vedno, ko se sveti oče Janez Pavel II. dotakne kočljivih in za vso družbo pomembnih zadev. Jasno je, da je papež govoril pred cerkvenim sodiščem in gre torej njegove besede razumeti kot besede prvega moža Cerkve, ki govori o krščanskem zakonu in seveda obenem zakramentu. Po drugi strani pa so njegove besede namenjene tudi javnosti in se torej ne čudimo preveč, če so naletele tudi na odklonilna stališča, da so dodobra razburkale javnost, predvsem v Italiji. Ko pišemo te vrstice (29. t.m., op. ured.) so nam na voljo le novice, ki so jih prinesle agencije in seveda časniki, ne pa papežev govor v celoti. Ker se je večkrat že zgodilo, da se papeževe besede iztrgale iz celote, bomo počakali, da dobimo papežev poseg v celoti in ga bomo takrat tudi komentirali.

ARAFAT OSAMLJEN

BREDA SUSIČ

Trije samomorilski atentati v enem samem tednu, ostrí protikrepi izraelske vojske, zasedba palestinskih mest, politična osamitev in dejanski hišni pripor palestinskega voditelja Arafata - vse to priča o brezizhodnosti, v katero je zašla bližnjevzhodna kriza.

Atentati - dva v centru Jeruzalema in eden v Tel Avivu - so povzročili šest mrtvih in več kot sto ranjenih. Najhuši atentat v letošnjem letu pa se je zgodil 17. januarja v Hederi, kjer je član "Mučenikov Al Aqse" vdrl v lokal in streljal na skupino izraelskih gostov ter jih šest ubil. Atentat je prekinil premirje med palestinskimi skrajneži in Izraelci - do katerega je prišlo po zaslugi Arafatovega poziva 16. decembra lani - ter povzročil hudo reakcijo Sharonove vlade, ki je ukazala napade letalstva na nekatere zgradbe, ki so simbol palestinske avtonomne oblasti, tanki pa so zasedli nekatera palestinska mesta, vključno z Ramalo, kjer so dejansko obkolili sedež uradov predsednika Arafata. Arafat sam je v zgradbi konfiniran že nekaj tednov.

Po obnovi samomorilskih atentatov in po odkritju ladje, ki je iz Irana prevažala orožje za palestinske teroristične skupine (o čemer je bil menda obveščen tudi sam Arafat) 3. januarja letos, je tudi ameriška administracija precej radikalno spremenila svoj pogled na bližnjevzhodno krizo in svoj odnos do predsednika Arafata. Osvojila je namreč tezo izraelskega premiera Sharon, da je za palestinske teroristične napade neposredno odgovoren Arafat. Obenem je Bush glasnik izjavil, da zaradi zadnjih dogodkov "razume" protikrepe izraelske vojske. Na tak način je Bush ml. dejansko pustil proste roke Sharonu. Ta pa je že dokazal, da za reševanje krize nima nikakršnega političnega načrta, pač pa da zna

reagirati na upor palestinskega naroda samo po načelu "zob za zob". Ta taktika pa do sedaj ni privedla do nikakršnega rezultata, pač pa je, nasprotno, še bolj zaostriła situacijo. Samomorilski atentati so namreč jasen izraz ogorčenosti Palestincev nad neizpolnjenimi obljubami Izraelcev, ki z njimi že pol stoletja ravna skrajno poniževalno.

Busheva podpora Sharonu je torej po mnenju marsikaterega evropskega politika in komentatorja mednarodnih dogodkov slepa odločitev. Po eni strani še dodatno ponižuje Palestince, ker jim skuša imponirati zamenjavo lastnega političnega voditelja, po drugi strani pa odbija arabske zavezničke (Egipt, Saudsko Arabijo in Jordanijo), saj je malo verjetno, da se bodo ti strinjali z obsodbo in osamitvijo Arafata.

Nazadnje pa zaradi tega samomorilski napadi gotovo ne bodo prenehali, pač pa se bodo verjetno še stopnjevali. Dokaz za to je atentat prve ženske teroristke, ki je povzročila nedeljsko tragedijo v Jeruzalemu. Islam namreč ne predvideva vloge bojvnika tudi za ženske. Sandro Viola v časniku *La Repubblica* ugotavlja, da je sovraštvo do izraelskega okupatorja očitno postalo tako razširjen pojav, da je upor palestinskega ljudstva dobil že nepredvidljive razsežnosti.

VOŠČILO NAŠEMU UREDNIKU

Kot so naši zvesti bralci in prijatelji že opazili, tehtnih zapisov našega odgovornega urednika dr. Draga Legiša že nekaj časa ni na prvi strani.

Prav zaradi dejstva, ker se je veliko bralcev spraševalo in se tudi do nas obrnilo, zakaj zapisov dr. Legiša ni več na straneh našega tednika, smo dolžni povedati, da je naš odgovorni urednik na zdravljenju v bolnišnici.

To priložnost rade volje tudi izkoristimo, da mu v imenu naših bralcev in prijateljev ter seveda našim izražamo iskreno solidarnost in mu seveda želimo čimprejnejše okrevanje ter vrnitev med nas!

UREDNIŠTVO

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

ASSISI, MOGOČEN POZIV K MIRU

Prav gotovo je velika zasluga papeža Janeza Pavla II., da so se v Assisiju na dnevu molitve za mir zbrali predstavniki kar 12 verstev vsega sveta. Razmere v svetu kar kličejo k pozivom in dejanjem, ki bi človeštvu odprli nove poti. Trenutno stanje je zaskrbujoče, nasilje na bližnjem vzhodu ne pojenjuje in utegne že v bližnji prihodnosti prarasti v spopade širših razsežnosti. Napovedi o ustanovitvi palestinske države so čez noč utih-nile, vse bolj se širi mnenje, da sedanje palestinsko vodstvo podpira terorizem. Torej naj bi bilo treba podobno kot v Afganistanu, seveda z vojno, temeljito "očistiti" palestinski teritorij. Tudi vojaški uspehi v Afganistanu in verjetna smrt Bin Ladena ne prinašajo olajšanja. Vse pogostejše se govori o drugih državah, ki dajejo zaščito terorizmu. Nagibi za nadaljevanje ali celo širitev vojaških operacij so torej na dlani, istočasno terorizem kot pojav še naprej obstaja in nobena zagotovila ni, da bi bil že poražen.

Vere z vseh koncev sveta so zatorej združile svoj glas v molitve, v prošnjo za mir. Dobro se namreč zavedajo, da je vojna nasprotje miru, pravzaprav njegovačasna smrt. Predvsem pa je vojna največji možni poraz človeka. Kajti vojna ne izbruhne iz sebe, ampak izbruhne iz ljudi, iz nas, izbruhne iz nerazumevanja, neupoštevanja drugega in iz nemoči, da bi se vojni uprli. Vojna torej po svoji naravi ni izvor sovraštva, ampak je posledica tega sovraštva in nemoči, da bi se sočloveku približali in z njim našli

možnost stika, solidarnosti. Še toliko bolj je molitev za mir dragocena, ker smo se očitno znašli v času, ko smo v bistvu prepričani, da je vojna edino sredstvo za rešitev najtežjih problemov. Pokazalo se je, da nenadoma drugih in drugačnih poti več ne vidimo, zaradi česar je vojna ponovno postala utemeljen in opravičen način za urejanje narušenih odnosov med ljudmi.

Odločitev za uresničitev svetovnega dneva molitve za mir je zato prišla v še kako pravem času. Mir je odinjen, mir je potisnjen v kot, o miru se lahko sicer govori, vendar se vanj ne verjame. Molitev za mir se je porodila iz iskrene zaskrbljenosti, da bi lahko svet zdrsel v nasilno soočenje med različnimi civilizacijami in verami, čeprav to možnost vsi odločujoči voditelji odločno zanikajo. Popolnoma jasno je, da bi bilo že približevanje omenjenemu soočenju med različnimi civilizacijami in verami zlovesča nevarnost in to za svet v celoti, saj bi vojna kot sredstvo urejanja stvari dobila krila in bi se le širila in razširjala.

Svetovni dan molitve za mir v Assisiju je nedvomno velikansko dejanje, saj je nauk tega dneva do kraja jasen in ne dopušča nikakršnih vmesnih možnosti: mir je božji dar, za katerega se ni mogoče boriti z vojno. Mir je enkratna dar in enkratna milost, v kolikor jo seveda sprejmemo. V tem primeru nismo le zadostili željam Boga, ampak smo tudi rešili sebe in sočloveka, kjer koli pač ta živi na tem svetu.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978

E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419

E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA 42€, SLOVENIJA 46€

INOZEMSTVO 62€, PRIORITETNA POŠTA 83€

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

DEŽELNO TAJNIŠTVO SSK

O PEREČIH
TEMAH

Deželno tajništvo SSK se je na seji zavzelo za odločen odgovor na napa-de, ki jih vse pogosteje doživlja naša manjšina. Glede razlašanj v Jeremitišču bo načelnik SVP Brugger prihodnji teden razpravjal z zastopnikom vlade ob obravnavi poslanskega vprašanja o Jeremitišču v neposrednem televizijskem prenosu *Question Time*. Zaradi samovoljne poteze notranjega ministra v zvezi z dvojezičnimi osebnimi izkaznicami, zaradi zaprek pri vračanju poitalijančenih slovenskih priimkov v izvorno obliko in zaradi drugih oblik spreobračanja in neizvajanja zaščitnega zakona bo SSK stopnjevala protest s političnimi in sodnimi potezami. Zaradi negibnosti najvišjih izvoljenih predstavnikov bo potrebna tudi široka ljudska pobuda, saj gre za kratenje temeljnih osebnih in narodnih pravic. SSK bo svoje predloge posredovala zastopnikom naše civilne družbe. Tajništvo je izrazilo solidarnost napadenim beneškim javnim delavcem Banchigu, Namorjevi in Grudnovi. Prav tako tudi duhovnikoma Zuanelli in Qualizzi, ki sta žrtvi sodnega preganjanja, in pa šolskemu ravnatelju Forteju, čigar odstavitve nekateri zahtevajo, ker skuša uresničiti državno zakonodajo o manjšinskih jezikih. V celoti je tudi podprlo stališče tržaškega tajništva SSK, ki je povabilo prebivalstvo, naj se kljub nesprejemljivemu predsedniku Odbora za Rižarno v nedeljo v bivšem taborišču pokloni žrtvam rasnega, narodnostnega in ideološkega preganjanja, ob tem pa iz spoštovanja do glavnine tamkajšnjih žrtev zahteva tudi slovenskega govornika. Tajnik Terpin je glede prizadevanj za zajamčno zastopstvo Slovencev na deželi pozitivno ocenil nekatere novosti. Gre za stališče Komisije DZ RS in krovnih organizacij, za dosledno zadržanje Marjetice in pa za delo v deželnem svetu, ki je privedlo do zagotovitve deželne večine, da bo februarja med razpravo v zbornici osvojila predlog, ki so ga oblikovali zastopniki SSK in svetovaške skupine Marjetice. V pričakovanju obljubljenega ustavnega določila, ki naj Slovencev zagotovi resnično zajamčno zastopstvo, se tako nakazuje edina trenutno realna možnost za zagotovitev številnejšega in pluralnega zastopstva slovenske manjšine v deželnem svetu. Na poti je še veliko ovir in nujna bo čim enotnejša zahteva manjšine, demokratičnih političnih sil ter sedaj še zlasti vlade Slovenije, da pride do izpolnitve obljub. Člani tajništva so še poslušali pokrajinska tajnika Močnika in Mirka Špacapana glede volitev v Gorici in Devinu-Nabrežini. Glede prvih je bila poudarjena potreba po spoštovanju dogovorov o slovenskem odborniku na pokrajini, kar je pogoj za nadaljnje korektno sodelovanje znotraj Oljke. V tem smislu SSK pričakuje, da bodo na levici umaknili veto, na katerega se ves čas sklicuje predsednik Brandolin. SSK medtem aktivno sodeluje pri pogajanjih glede sestave volilne koalicije in pričakuje zase in za Slovence v bodoči občinski upravi vidno in svoji politični moči primerno predstavninstvo. Glede volitev v devinsko-nabrežinski občini pa SSK ugotavlja, da sta dosedanja uprava in župan priznala, da so izgubili zaupanje večine prebivalstva zaradi urbanističnih ukrepov kakor zaradi zadržanja do dvojezičnosti. Če hočemo Slovenci zagotoviti sebi naklonjeno upravo in na volitvah zmagati, se bodo morale politične sile, ki so doslej upravljale občino, delno umakniti in prepustiti krmilo sredinskim silam, med katerimi pripada SSK glavna vloga. SSK ne namerava v koalicijo zato, da bi bili na volitvah poraženi, pač pa hoče po volitvah občanom zagotoviti upravo, ki bo domačemu, še zlasti slovenskemu prebivalstvu, naklonjena tudi v vsakdanjem upravnem delovanju in ne samo v besedah.

INTERVJU / PROF. MARIJA KACIN

BARON ŽIGA ZOIS IN
SLOVENSKI SVET

MARKO TAVČAR

Prof. Marija Kacin, minulo leto je bilo za Vas zelo intenzivno, saj ste za tisk pripravljali kar dve knjigi. Prva je zbornik ob 100-letnici rojstva Vašega očeta dr. Antona Kacina, ki je izšla kot 12. knjiga zbirke Naše korenine v knjižnem daru Goriške Mohorjeve družbe, druga pa je temeljita študija z naslovom Žiga Zois in italijanska kultura, ki je izšla pri Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede v okviru Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. V kakšnih okoliščinah sta ti dve deli nastajali?

Za zbornik, ki je pri Goriški Mohorjevi družbi izšel ob stoletnici rojstva našega predragega očeta, sem delala z navdušenjem. Vsi trije - Janez, Metka in jaz - smo ga imeli neizmerno radi. Raziskava o Žigi Zoisu me je pa pritegnila, v meni je vzbujala vedno novo zanimanje.

Zbornik o Antonu Kacinu je bil tudi priložnost, da ste pregledali očetovo zapuščino in izbrali določen izbor njegovih del. Po kakšnem ključu ste izbirali?

Prikazati sem želela mnogostransko očetovo zanimanje in različne ravni njegovega izvajanja. Naj navedem nekaj stavkov iz prvega prispevka v izboru. Gre za *Sličice iz Idrije*; izšlo so v Goriški straži leta 1925: oče je bil torej star štiriindvajset let in je po zaključnem univerzitetnem študiju, ravnokar odslužil vojaški rok. V tekstu je čutili navezanost na kraj, v katerem je živel, odkar mu je bilo le nekaj tednov. Tako le pravi: "Med gorami leži mesto. .../ Ni veliko. Gore, ki ga oklepajo, tvorijo nekak kotel. Ljudje, ki so bili tam, pravijo, da je kraj dolgočasen in pust, take rekoče na koncu sveta. Pa ni. Domačin ne vidi naravnih lepot, tudi če so. Ima jih vedno pred očmi in jih je vaje in skrb za življenje mu zastira pogled in tlači glavo proti tlom. .../ Čudovit kraj je rudnik. V njem je včasih gosposodal jamski duh, majhen moziček v rudarski obleki z jamsko svetilko. Kazal je rudarjem bogate žile in jih svaril pred nevarnostjo. .../ Žene pa medtem klekljajo doma. Ni rudarske žene ali hčere, ki bi ne znala delati čipk. .../ Pa ne pozabimo žlikrofov. Idrijska kuhinjska specialiteta. Kdor ne pozna žlikrofov, ne ve, kaj je dobro na svetu. Napraviti jih pa znajo samo Idrižčanke. .../ Tudi realka izpričuje življenjsko moč idrijskih rudarjev. Postavili so jo sami in jo dolga leta z lastnimi žulji vzdrževali. Žalostno je, da propada zavod, ki je bil nekaj ponos idrijskega mesta. .../ Kdaj se bo rodil umetnik, ki bo napisal roman iz idrijskega rudarskega življenja?"

Koristno vodilo pri tem iskanju sta verjetno bili tudi tipkopisni bibliografiji Vašega očeta, iz katerih objavljate v knjigi le krajši odlomek, da si človek ustvari vtis, kako izgledata?

Pri sestavljanju bibliografskega pregleda objav našega očeta sem se na neobjavljeni tipkopisni bibliografiji, ki ju omenjate, lahko le deloma opirala: segata namreč le do 1. oktobra 1944. Naj povem, da si je slovenske publikacije, ki so izhajale v Italiji, oče sistematično zapisoval. Jadranski almanah za leto

Znana profesorica Marija Kacin je vrsto let poučevala italijanščino na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu, zlasti se je spominjajo njeni dijaki s klasičnega oddelka liceja France Prešeren, kjer jim je z veliko skrbjo in natančnostjo predavala italijansko književnost, snov, ki jo je vedno znala postavljati v širši evropski okvir, obenem pa tudi opozarjala na zgodovinske razmere, ki so zlasti v 20. stoletju pogojevale slovensko-italijanske odnose. Prof. Marija Kacin, ki je srčno navezana na rodno Gorico, je poznana tudi kot cenjena prevajalka slovenskih literarnih del v italijanščino in kot avtorica različnih člankov literarnozgodovinske vsebine. Njeno najnovejše delo, raziskavo *Žiga Zois in italijanska kultura*, pa bodo predstavili tudi v Gorici, in sicer v sredo, 6. februarja, ob 18. uri v Državni mestni knjižnici.

1925-1930 je na primer - poleg prispevka z naslovom *Nov slovenski rokopis iz 15. stoletja* (prispevek je zelo pomemben, ker videmski rokopis danes ni več dosegljiv) - objavil tudi obsežen bibliografski pregled slovenskega tiska v Italiji od 1918 do 1930. Kot je znano, je bil tudi *Jadranski almanah* zaplenjen; v izvodu, do katerega plenilci niso prišli in ki se hrani v očetovi knjižnici, so avtorjeva lastnoročna dopolnila. Tiskov pa ni le zapisoval, temveč jih je tudi sistematično zbiral in nosil na varno, in sicer v tomajsko župnijsko knjižnico. Ciklostilirana *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama 1918 - 30.IV.1945*, ki jo je leta 1966 izdala Narodna in študijska knjižnica v Trstu, se v poudarjeni meri opira na očetovi tipkopisni zbirki, ki ju je dal na razpolago.

Anton Kacin je bil tudi viden in aktiven javni in politični delavec. Izmed objavljenih razprav v knjigi, vsaj po našem mnenju, izstopajo zlasti tista poglavja, ki obravnavajo obnovo slovenskega šolstva v naših krajih. Te strani kar izžarevajo globoko prepričanje v pomen slovenskih šol za naš narod. Je bil res tako vseskozi predan šoli?

"Šole so gotovo najbolj bistven organ narodnega življenja in razvoja", je zapisal naš oče. V utemeljenosti te svoje trditve je bil še zlasti prepričan in temu prepričanju je ostal vseskozi zvest. Zanj se je vztrajno in odločno zavzemal. Njegovo delovanje je tudi na tem področju pustilo trajno sled. *Kaj pa Žiga Zois? Kaj Vas je pritegnilo pri tej znameniti osebnosti našega razsvetljenstva, da ste se je lotili na tako poglobljen način?*

Pritegnilo sta me njegova polidrična osebnost in pa neraziskani področji. Zastavila sem si za cilj, da svoje izvajanje opiram predvsem na novo gradivo. Navajanje že objavljenega sem zato načrtno omejevala na najnujnejše. *Z Zoism ste se že ukvarjali.*

Da. Žiga Zois in italijanska kultura je slovenski prevod naslova moje teze. Zagovarjala sem jo na rimski univerzi, referent je bil prof. Giovanni Maver, ki je vodil inštitut za slovensko filologijo.

On in prof. Ettore Lo Gatto sta položila temelje slavistiki v Italiji. Dejal mi je dobesedno: "Una tesi di ricerca, non una tesi compilativa". Navedel je argument - neraziskano obdobje Zoisovega šolanja v Italiji - in formuliral naslov *Sigismondo Zois e la cultura italiana*. Napotka mi ni dal nobenega. Tej svoji raziskavi, ki je pravkar izšla pri ZRC SAZU, sem namenoma dala naslov, ki ga je bil za mojo tezo izbral prof. Maver. Povedati želim, da ga imam v kar se da lepem in prisrčnem spominu.

Prvo pobudo je torej dal prof. Giovanni Maver.

Da. Moj oče pa mi je takoj svetoval, naj grem v Ljubljano, v Reggio Emilio in v Berbenno.

In ste se teh nasvetov držali?

Ste šli, na primer, v Berbenno? Seveda. Sla sem tudi v Berbenno. Videz tega kraja je bil takrat še skoraj

tak, kakršnega je prikazal guverner Serenissime Giovanni da Lezze v svojem poročilu iz leta 1596: "... situa-ta in monte, una casa in qua et l'altra in la'..." Danes je Berbenno, to nekoč zakotno gorsko naselje, povsem drugačen: ceste so asfaltirane, zgradili so nove stavbe, zlasti vile; sto in stoletne poti, po katerih so se Berbenčani podajali v svet za kruhom in za srečo - in med njimi sta pred skoraj tristo leti bila tudi Francesco in Michelangelo Zois - so spremenili z modernimi kriteriji začrtane ceste in predori.

Na koga ste se obrnili, v Berbenu?

Obrnila sem se na župnika, pravzaprav na prošta. Takrat je bil berbenski prošt don Guido Radici, prvi prošt, ki ga je imenovala škofija: po starodavni tradiciji so namreč v Berbenu župnika volili "li capi di casa" - družinski poglavarji - in pa moški, ki so imeli volilno pravico. Tej pravici so se Berbenčani odrekli, in ne soglasno, šele v XX. stoletju, po drugi svetovni vojni. Leta 1713 je bil na primer eden izmed dveh kandidatov za berbensko župnijo - prošnja je postala šele leta 1765 - don Filippo Zois, Michelangelov brat in Žigov stric. Volilnica je bila "a forma di bottone di camicia", imela je obliko srajčnega gumba, volitve pa so potekale po vseh predpisih, ob navzočnosti notarja.

In kako Vas je sprejel prošt?

Predstavila sem se mu in mu izročila pismo, ki mi ga je bil napisal takratni nadškofijski notar v Gorici msgr. Naltale Kjačić, izredno priljubljen in komunikativen duhovnik iz Beneške Slovenije: oče mi je namreč dejal, naj stopim do msgr. Kjačića in ga prosim ne za priporočilo pismo, pač za pismo, v katerem naj bi me predstavil, da ne bi, sprično časov, prošt pomislil na kako politično nevarno osebo. Don Guido Radici je moji želji brž in rad ustregel; iz arhiva je potegnil na dan, kar bi me lahko zanimalo, in mi dal na razpolago svojo pisarno. Naj dodam še presenetljivo noto. V edinem berbenskem gostišču, kjer sem se nastanila, so bili zelo vladni. Nenadoma so pa postali do mene izredno spoštljivi in uslužni. Zakaj, mi je postalo jasno, ko mi je lastnica gostišča povedala, da jo je prošt

poklical in opozoril: "Me l'ha raccomandata la curia!" Don Guido Radici je bil nedvomno prava avtoriteta v vasi. Bil je dober in zelo priljubljen. Ob njegovi prerani smrti so njegovi župljani zelo žalovali za njim.

Ste takrat tudi v tržaških arhivih kaj iskali?

Šla sem tudi v tržaški škofijski arhiv, da bi v krstnih bukvah poiskala Žigov krstni list in ga prepisala. Živo mi je ostalo v spominu, kar mi je duhovnik arhivist dejal: da po tistih krstnih bukvah ni nihče vrsto let povpraševal, zadnji da so jih imeli v rokah nacisti, v času okupacije med drugo svetovno vojno; izredno natančno da so jih preučevali, preverjali so namreč, kdo je med tu-kajšnjimi prebivalci judovskega izvora.

V raziskavi, ki je izšla pri ZRC SAZU, izpostavljate okolje, v katerem so Žiga in njegovi bratje odrasli, se šolali in se tudi srčno in značajsko izoblikovali. Kako to, da je njihov oče izbral Reggio Emilia za kraj njihovega šolanja in v nekem smislu tudi odraščanja?

Do danes ni znano, kje in kako je Michelangelo Zois izvedel za reggianski Seminario-Collegio. Za svoje sinove je vsekakor izbral najboljši: v Reggio so se šolali, ko je bil sloves Collegia upravičeno na višku, bili so to, tako mi je bilo tudi večkrat rečeno, "gli anni d'oro del Collegio".

Če se nekoliko zamislimo o predavateljski sistema in učnega ter vzgojnega reda, ki je vladal v Seminaru-Collegiu, lahko ugotovljamo, da je bil to poseben zavod, ki je izoblikoval ne le našega Žigo, ampak tudi celo vrsto uglednih ustvarjalcev in raziskovalcev, predvsem razgledanih in sposobnih ljudi, ki so se lahko učinkovito vključevali v javno, upravno in družbeno življenje svojega časa. V čem je bila posebnost vzgoje v Seminaru-Collegiu?

Posebnost tamkajšnje vzgoje je bila predvsem v poudarjanju stališč, ki so bila za tisti čas in prostor revolucionarna. V reggianskem Collegiu so namreč odklanjali privilegij plemiškega rojstva in bogastva, vzgojni proces je tam temeljil na načelu enakopravnosti in na sposobnosti, pridobljeni z resnim in temeljitim študijem.

V svojem delu tudi nakazujete razne odgovore o tem, zakaj se je Žiga Zois, po svoji vrnitvi v Ljubljano, aktivno vključil v slovenske razsvetljenske kroge. Mislite, da je njegova kulturna formacija v italijanskem prostoru res prispevala k tej odločitvi?

Rekli ste "v italijanskem prostoru". Poudariti gre, da v takem italijanskem prostoru, kot je bil reggianski Collegio in kot je bilo kulturno vzdušje v Palazzo Busetti. Menim, da je utegnito biti pomembno, v nekem pogledu morda odločilno za Žigovo odločitev za slovenski prepoved in za njegovo mentorsko poslanstvo.

3

*****
ČETRTEK,
31. JANUAR
2002

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

4. NAVADNA NEDELJA (3.2.)

„Iščite Gospoda ... pravičnost ... ponižnost.“ (Sof 2, 3)
„Gospod varuje zvestobo na veke.“ (Ps 146, 6)
„Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta nespametno.“
(1 Kor 1, 27)
„Veselite in radujte se.“ (Mt 5, 12)

Pozorno branje in premišljanje prvih poglavij prve Mojzove knjige, Geneze, nas na to nedeljo, ki ji pri nas pravimo „Nedelja za življenje“, strezni, da prislhujemo Stvarniku in ne stari kači. Ker hudici laže od začetka. Goljufa in ubija prav tako od začetka (Jn 8, 44).

Bog ustvarja pa vse dobro in zelo dobro (1 Mz 1, 10. 18. 21. 25. 31). Vse ustvarja za življenje, za srečo. Vse, vsa materialnost je od Boga. Bog je ustvaril vse v Sinu, ki je prvorojenec vsega stvarstva. Vse je ustvarjeno po njem in zanj. A on je poklical tudi nas v skrivnostno Božje življenje (Kol 1, 15 nss).

Tudi tedaj, ko izgleda, da je Bogu žal, da nas je ustvaril (1 Mz 6, 6-7), se izkaže, da se nas veseli. Saj on ljubi življenje (Mdr 11, 26). Toda to se na prvi, pogled le težko razume, ker govori obenem, tako se nam zdi, protislovno, kot npr.: „Kdor najde svoje življenje, ga bo izgubil, in kdor izgubi svoje življenje zaradi mene, ga bo našel“ (Mt 10, 39). Tako pa more govoriti samo Resnica, saj ne more lagati, kakor to dela skušnjavec Evi: „Ali je Bog res rekel, da ne smeta jesti z nobenega drevesa v vrto? ... Nikakor ne bosta umrli!“ (1 Mz 3, 1 nss). Svetniki so se vedno veselili življenja, čeprav so živeli zelo ubogo, nekateri oblečeni celo v raševino. A so prav zaradi radovoljno sprejetega uboštva reševali druge. Zadnji dan januarja se veselimo svetega Janeza Boska, ker ga je bilo eno samo navdušenje in delo ter garanje za pošteno in veselo življenje mladine. L. 1940 nas je v koprskem semenišču obiskal salezijanski misijonar. Vrnil se je bil iz Južne Amerike, star kot zemlja, a še ves živahen. Pripravljeno je, kako ga je bil sam don Bosko sprejel med svoje fante. Ko ga je vprašal za priimek, mu je tedaj mladi fantič odgovoril, da se piše Guerra. Nakar mu je don Bosko (v italijanski) dejal: „Vojna si in zato se boš vojskoval s hudobnim duhom, a boš zmagal! Misijonar boš!“. Fronta boja proti hudemu poteka vidno po celem svetu. Od vsepovsod slišimo in gledamo nečloveške okrutne prizore. Pobijanje ljudi so kakor na tekočem traku. In vse drugo, kar ljudi uničuje fizično in duhovno ter duševno. Še posebej nas boljji umori otrok, žensk, nemočnih. A nevidna fronta, ki se vije v srcih ljudi, tudi mladoletnih, postavi na laž puhlo frazo: „Nikakor ne bosta umrli!“ (1 Mz 3, 3). Hujska je od vidne fronte, zato, ker zapeljivo laže: „Mlad si, uživaj!“ Ali: „S svojim trebuhom lahko delam, kar hočem!“. In še bi lahko naštevali.

Toda toliko žazlene sreče ni od nikoder, ker enostavno vsi umiramo: „Modri umirajo, skupaj izgineta norec in neumnež, drugim zapuščata svoje premoženje“ (Ps 49, 11). Povsod se nesramno baha ošabnost, ki spregleda dejstvo, da smo od Boga. Zato se imenuje tudi neuhajnost, krivica, greh in laž, varanje in umor. Prosimo pa, naj nas presune tiho, mirno in dostojanstveno delovanje Jezusa. Ker ne dela hrupa, ne pijuje, ne kriči, marveč obzirno izravna, kar je upognjeno in nalomljeno; tudi ne ugaša medle luči (Lk 42, 2 nss). Na zunaj izžareva notranje duhovno življenje nebesnega kraljestva. Matej ga takole opisuje: „Jezus je hodil po vsej Galileji. Učil je po njih shodnicah in oznanjal evangelij kraljestva. Ozdravljajo vsakovrstne bolezni in vsakovrstne slabosti med ljudstvom. In glas o njem se je razširil po vsej Siriji. Prinesli so k njemu vse bolnike, ki so jih mučile različne bolezni in nadloge, tudi obsedene, božjane in hrome, in jih je ozdravil. Za njim so hodile velike množice iz Galileje, Deseteromestja, Jeruzalema, Judeje in iz krajev onkraj Jordana“ (Mt 4, 23-25).

Mojzes, ki ga je ljudstvo nemalokrat spravljal ob živce zaradi svoje trdovratnosti (5 Mz 9, 6. 13), in gora Sinaj sta ostala kot znamenje razglasa postave in pravičnosti, a tudi gromov in kazni, medtem ko se pri Mateju nakaže nova gora, gora blagov. Ker Jezus uči in oznanja novo dobo, dobo usmiljenja in ljubezni. Na tej gori sedi mirno, kakor pozneje na osličku (Zah 9, 9; Mt 21, 5), sredi vsega našega gorja ter uči, ozdravlja, osvobaja. In to novo oznanilo se bo širilo po vsem svetu kot balzam. Ima pa v sebi naboj, ki osvobaja človeka vseh hudic. Blagre beremo in premišljujemo. Poslušamo jih zato naravnost iz Jezusovih odprtih ust (Mt 5, 2). Od časa do časa si lahko pomagamo s Kempčanovo „Hojo za Kristusom“. Beremo tudi življenjepis svetnikov. Pri tem se lahko dlje ustavimo pri tem ali onem svetniku, ki ga morda bolj kot kakega drugega občudujemo. Končno bomo pri vsakem od njih opazili in slavili moč Boga, ki je spremenil tega ali onega iz velikega grešnika v usmiljenega in ljubeznivega človeka. Saj Jezus je prišel reševati, ne obsojati. Ubral je pot, ki strmoglavi ošabne in povišuje nizke (Lk 1, 52). Je luč (Svečenica) v razodetje poganom (Lk 2, 32).

Pred kratkim sem izsledil v župnijskih matičnih knjigah, da so izšli v drugi polovici 19. stoletja ter v začetku 20. stoletja kar trije duhovni poklici iz ene same družine v zaseлку treh hiš. Danes pa ni tam niti enega stanovanca več. A ostaja dejstvo, da more Bog, in samo On, obuditi ne samo poklic novih duhovnikov in redovnikov, marveč tudi ustvariti nekaj novega, zdravega, v vsej družbi, če ga za to prosimo (Lk 11, 13; Mt 6, 7. 8; 7. 7-11). Janez Krstnik izraža vero, „da more Bog iz teh kamnov obuditi Abrahmu otroke“ (Mt 3, 9). Abraham je verjel Bogu, „ki oživila mrtno in kliče v bivanje stvari, ki jih ni“ (Rim 4, 17).

Blagor tudi nam, če uravnava naše življenje Bog (Mt 5, 3-11). In če nas pretrese z ljubeznijo do ubogih, lačnih, jokajočih in preganjanih (Lk 6, 20-21).

SLOVENSKI KATOLIŠKI ČASNIKARJI PRI LJUBLJANSKEM NADŠKOFU

"BODIMO MOŽATI IN ŠIROKI!"

DANIJELO DEVETAK

S temi močnimi besedami je ljubljanski nadškof msgr. Franc Rode nagovoril prejšnji četrtek, 24. januarja, na sedežu ljubljanske škofije katoliške časnikarje, predstavnike tiska, založnike in vse, ki delajo pri javnih obcih. V lepem številu so prišli na nadškofovo povabilo iz vse Slovenije, avstrijskega in italijanskega zamejstva, na tradicionalno srečanje, ki je že postalo več kot le praznovanje zavetnika sv. Franciška Saleškega. Vsakoletni shod je namreč odlična priložnost, ko se slovenski katoliški časnikarji od blizu in daleč srečajo, spoznajo, si izmenjajo izkušnje, pletejo mreže sodelovanja ter prislhnejo vedno aktualnim in tehtnim smernicam dr. Rodeta.

Pri maši ob 11. uri se je nadškof najprej zahvalil vsem, ki z veliko ljubeznijo in zavzetostjo delajo, da bi krščansko sporočilo prišlo do širših množic in bi tako oblikovalo njihovo mišljenje. Omenil je, da je letošnje srečanje na poseben način znamenovano s praznovanjem 50-letnice osrednjega slovenskega katoliškega tednika Družina. Izhajajo iz prodornega komentarka prof. Alojza Rebu-le v Družini je prisotnim postavil dve ključni vprašanji glede kakovosti katoliške prisotnosti v slovenskem medijskem prostoru in glede tega, zakaj se slovenski revijalni tisk raje umika iz žive slovenske konkretne v manj obvezen krščanski univerzalnim. Nadškof je namreč poudaril, da imajo vsi verniki dolžnost oblikovati zgodovino, posegati v prostor in zavračati verski intimizem, kar pa ni lahko. „Narod je utrujen od preteklih tragedij, to je narod šibkih živcev, nima strasti do svobode, hoče mir, v njem je dosti navnosti, tudi med kristjani...“ Vprašanje navzočnosti slovenskih vernikov v živi slovenski konkretne v torej pod vprašajem. Dr. Rode se je tudi vprašal, ali je krščanstvo s svojo lepoto zadostno zaznavno v na-

ših medijih, kajti veliko je zatekanja v „sentimentalno pobožnost“, ki pa ne priteguje. Zato je prisotne pozval: „Nikoli ne imejte vtisa, da je krščanstvo malenkostno in ozko!“ in nadaljeval: „ne dajate tega vtisa v medijih! Bodite možati, široki, vzvišeni! To je katolicizem, to je sporočilo, ki ga morate posredovati!“

V bližnji dvorani so se nato zastopniki katoliških medijev zbrali okrog mize, kjer se je dr. Rode še enkrat vsem prisotnim zahvalil za težko in odgovorno delo. Spomnil se je vseh urednikov Družine: „Dosegli ste visoko kvaliteto.“ Na pobudo prof. Janeza Zupeta, odličnega biblista in prevajalca ter prejemnika Sovretove nagrade, je prisotne pozval, naj pri pisanju uporabljajo pridevnik Božji z veliko začetnico, ko gre za smisel „Bogov“; v drugih primerih naj se piše z malo začetnico.

Odgovorni urednik Družine msgr. Franci Petrič je nato imel osrednji nagovor z naslovom Družina, zanesljivo ogledalo časa in podoba družbe (začeli ga bomo objavljati v naslednji številki našega lista). Ob zlatem jubileju osrednjega slovenskega katoliškega tednika je z jasno vizijo pregledal prehojeno pot in omenil njene mejnike, saj gre za tednik, ki je „zvest odsev zgodovine.“ Družina je začela izhajati maja 1952 kot mesečnik, leta 1966 kot štirinajstdnevnik, leta 1973 pa kot tednik. Družina je izvirni dokument živ-

ljenja slovenskega kristjana, je dejal msgr. Petrič, saj „je morala z njim skozi številne viharje.“ In teh ni bilo malo, saj sta bila nadzor in pritisk oblasti na Cerkev pred 50 leti zelo huda. Do prevetrilne in otoplitive odnosov s Cerkvijo je prišlo v letih 60, dobi „mladostnega brstenja in rasti“. Sedemdeseta leta so zaznamovali sodni pregoni, obenem pa dvig kakovosti in ugleda tednika. Burna osemdeseta leta, ugotavlja msgr. Petrič, „so prinesla že več objektivnosti v poročanje o Cerkvji v drugih slovenskih medijih, čeprav je bilo v tem veliko težav in naporov“. Z demokratizacijo slovenske družbe je Družina „z vsemi močmi in dejavno“ podprla prizadevanje za demokracijo v družbi in javnosti. Danes je slovenska medijska scena pristranska, zato stoji verski tisk na Slovenskem pred zahtevnimi izzivi. Zlasti sta pri tem pomembni povezovanje moči in sodelovanje. Prav tako je pomembna govornica; vsebine naj bodo zanimive in privlačne, je še rekel govornik. Glavna skrb in naloga verskega tiska v prihodnje ostaja evangelizacija. Pri tem, je še rekel msgr. Petrič, „potrebujemo več zdrave samozavesti, strokovnosti pa tudi trzne agresivnosti.“ In ne nazadnje moramo posvečati posebno skrb povezovalju celotnega občestva verujočih doma, v zamejstvu in po svetu.

Direktor Družine dr. Janez Gril je po Petričevem nagovo-

ru naznanil prisotnim, da bo glavno praznovanje letošnjega jubileja 9. maja, 25. maja pa bo širše družinsko praznovanje na Sveti Gori. „Vračamo se h koreninam, na Goriško,“ je rekel direktor, saj je bil med ustanovitelji tudi administrator goriške apostolske administrature Michael Toroš.

V bogati razpravi se je najprej oglasil koroški časnikar Hanzi Tomažič, ki je prisotne seznanil o razvoju tednika Nedelja in o dvojezičnem cerkvenem koroškem portalu kot veliki pridobitvi za naše ljudi onkraj Karavank. Naš kolega Jurij Paljk se je zahvalil urednikom Družine, ki dajejo možnost naši narodni skupnosti v Italiji, da smo prisotni na straneh osrednjega katoliškega dnevnika. „Brez podpore matice in slovenske Cerkve ne bomo preživeli,“ je pritrdil in hkrati potrdil našo trdno voljo po vztrajanju, iznajdljivem iskanju novih poti in zvestobi bralcem. Oglasil se je tudi urednik tržaške Mladike Marij Maver, ki je obžaloval, da se slovenski prostor, tako se zdi, končuje pri Fernetičih in Rdeči hiši; zato bi si želel, da bi se vsaj slovenska Cerkev zanimala za naše zamejstvo, če nas že matična država zanemara. Urednik Ognjišča Franc Bole je ugotavljal, da danes pri naših medijih manjka elana in zagnanosti, Tino Mamič pa je si je zaželel več odprtega dialoga in manj enostranskosti. Predsednik Mohorjeve družbe Celje Jože Planinšek je izrazil željo po skupni izdajateljski politiki in strategiji ter prodajni mreži. Dejstvo je namreč, da naklade in z njimi naročnine upadajo, sploh pa smo priče osipu bralske kulture.

Na koncu je nadškof Rode povzel te in druge posege s pogumnim pozivom k optimizmu. Vsi smo poklicani, da damo vse svoje sile za Cerkev, je rekel v prepričanju, da bodo stvari v prihodnje šle bolje. „Cerkev ni nikoli popolna zmagovalka, a niti popolna porazenka.“

potrebno zavzemati in jih braniti, je tudi zdravstvena oskrba, ki je v nekaterih predelih na Zemlji še vedno pomanjkljiva, če je že ni. V teh predelih revnega sveta se še vedno širijo bolezni, ki bi lahko bile že ozdravljene in jih na papirju več ni.“

MOLITEV V ASSISIJU

Molitve za mir v Assisiju se je na papeževo povabilo v četrtek, 24. t.m., udeležilo več kot 200 verskih dostojanstvenikov z vsega sveta. Prišli so predstavniki 12 velikih verstev, in sicer krščanstva, muslimanske vere, judovske, sikhovske, hindujske, konfucijske vere, predstavniki džainizma, šintoizma, zoroastrijske vere, japonske vere tanrikio in predstavniki treh afriških tradicionalnih veroizpovedi. Med predstavniki pravoslavljnih Cerkva je bil tudi poseben odposlanec ruske pravoslavne Cerkve in ruskega patriarha Alekseja II., kar gre razumeti v luči toplejših odnosov med katoliško in rusko Cerkvijo.

Srečanje je bilo izjemno slikovito, ni manjkalo priložnosti za iskreno in globoko duhovnost, saj je bilo vsem verskim

vodjem omogočeno, da so se zbrali in na samem molili. Seveda je vladalo že veliko zanimanja za sam prihod verskih voditeljev, ki so se v Assisi pripeljali s sv. očetom iz Vatikana z vlakom. Na trgu pred bazilikom sv. Franciška je bil pripravljen preprost oder, na katerem je bila edino oljka kot simbol miru, sicer pa je bil oder izjemno skromen in ni imel verskih znamenj; okrog odra je bilo 2200 sedežev za povablence na slovesnost, ki so jo prireditelji poimenovali *Pričevanja za mir*.

Medversko srečanje je označevala predvsem molitev, in to na različnih krajih v Assisiju. Papež je vodil molitev v baziliki, drugi predstavniki velikih verstev so molili na različnih krajih v franciškanskem samostanu, tudi na samostanskem vrtu. Letos za razliko od prvih dveh medverskih srečanj v Assisiju ni bilo skupne molitve. So pa zato vsi verski dostojanstveniki podpisali dokument, ki so ga poimenovali *Skupno zavzemanje za mir*; to je pravzaprav zavazujoča obeza, porazdeljena na deset točk, ki so jih v Assi-

siju prebrali predstavniki različnih verstev. V dokumentu se vsi zbrani verski predstavniki strinjajo predvsem s tem, da nasilje ni noben odgovor na nobeno vprašanje in zato ni nobeno nasilje nobena rešitev nobenega spora, kot se tudi strinjajo v javni obsodbi zlorabljanja vsake veroizpovedi in Boga za nasilje in vojno. Obsojajo terorizem in vsako obliko nasilja, ki sta skregana z vsako veroizpovedjo. Obenem so se tudi obvezali, da se bodo zavzemali za mir in mirno reševanje sporov ter za izkoreninjenje vsakega terorizma na svetu. Izjemnega pomena je tudi odlomek, v katerem so se predstavniki verstev zavzeli za medsebojno odpustitev krivic in napak, a hkrati tudi zavzeli za medsebojno oprostitev in odpuščanje, za spravo in za to, da se nikdar ne sme noben človek vdati nasilju in maščevanju, ki vedno rojevata novo zlo.

O srečanju v Assisiju, ki ji je prek televizije prisostvoval skoraj ves svet, bomo gotovo še veliko slišali. Upajmo, da bodo sadovi molitve čimprej vidni.

S T. STRANI

V ASSISIJU

Papež ne bi bil on, če se še posebej ne bi obrnil k mladim: „Še posebno misel hranim za mlade, ki so z njim lastnim navdušenjem na dan tega pomembnega srečanja oživili mesto sv. Franciška. Prav njim, novim generacijam, je namreč zaupana prihodnost sveta!“ Mladi so na Trgu sv. Petra sv. očeta navdušeno pozdravljali, saj so prišli, da bi pod vodstvom kard. Ruiniija skupno s papežem slavili svoj praznik Dneva miru. Na balkonu sta stala tudi dva predstavnika mladih, ki sta po papeževem nagovoru spustila dva bela globa. O tem dejanju je sv. oče dejal: „To je pomembno dejanje, polno simbolov, posvečeno toliko otrokom v svetu, ki so žal še vedno žrtve vojn in velikih krivic. Želim si, da bi skupni napor vseh nas lahko zagotovil spoštovanje temeljnih pravic vsakega človeka, ki se rodi na Zemlji. Med temi človečanskimi pravicami, za katere se je

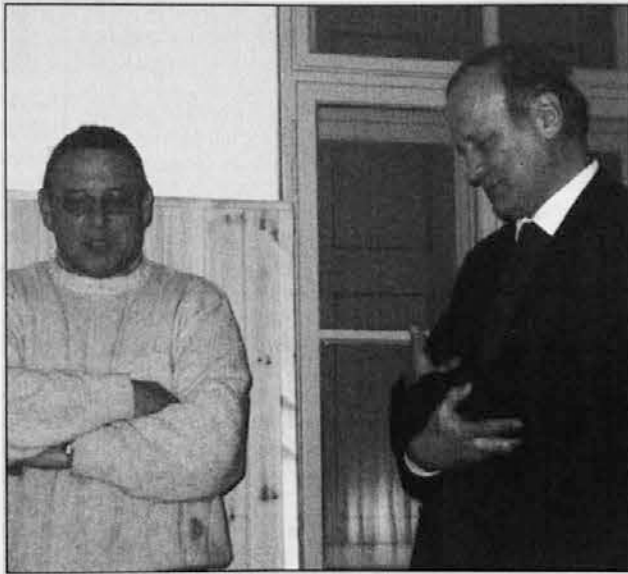
DR. JOŽE KRAŠOVEC NA PROSEKU

PRAZGODOVINA V STARI VERI

MATJAŽ RUSTJA

Po decembrskem premoru je proseška župnijska skupnost gostovala v četrtek, 24. januarja, profesorja na ljubljanski univerzi ter velikega poznavalca in prevajalca Svetega pisma dr. Jožeta Krašovca (na sliki desno), ki je govoril o problematiki prazgodovine v svetopi-semskem delu stare zaveze. Predavanje, ki je po kvaliteti segalo do najvišjih univerzitetnih ravni in je v globoki sporočilnosti dobesedno prevzelo slušatelje, je slonelo na dilemi resnice ali mita prazgodovinskih dogodkov stare zaveze.

Ogromno debat je v zadnjih stoletjih, predvsem pa v modernjših časih slepih enoumij, podkovalo ali zanicovalo prazgodovino v luči stare zaveze, ki govori o stvarjenju, padcu prvega človeka, bratomoru, o vesoljnem potopu in babilonskem stolpu. Protagonista enega najbolj znanih besednih spopadov o tem, kaj je resnica v Sv. pismu, sta bila biblični zgodovinar Georg Henrik von Wright s cambridge univerze in filozof Gherard von Rat z univerze v Heidelbergu. Wright je zagovarjal stališče, da je mogoče vse temeljne svetopisemske podatke zgodovinsko verificirati, kar je tudi sam dokazal in s primerjalno analizo (izkopavanja, teksti...) odkril ogromno stičnih točk ter tako potrdil, kar je bilo malo znano ali celo pod vprašajem. Da pa to stanje ne pomaga k veri ali pa vsaj manj, kot bi sami želeli, je bil pre-

pričan von Rat, ki je učil, da moramo resnico presojati pod različnimi vidiki, ker je namreč resnica širša razsežnost, vpletena v naš odnos do temeljnih življenjskih vprašanj, katerim ne zadostuje zgodovinska faktografija. Vprašanje resnice sega tudi na področja psihologije in sociologije, zgodovina ji je lahko v dober okvir, totalni odgovor pa se nedvomno skriva v naši duši.

Židovski narod ima v celotni zgodovini človeštva zavirljiv primat. Vedno je hrepenel po temeljnih življenjskih vprašanjih, bil je veliko bolj občutljiv za tovrstna vprašanja kot drugi narodi in se je res dolgo skozi stoletja ukvarjal s problematiko začetka in konca sveta. V

družini velikih civilizacij Egipta in Mezopotamije je zablestel in izrazil nekompromisno resnico o svetu ter dal okvir Sv. pismu v nenehnem spraševanju o začetku in koncu sveta. A tu ne gre za zaporedje dogodkov, v svetih knjigah ni enosmerne zgodovine. Gre namreč za neprestano prepletanje začetka in konca (že v samem začetku), zato ker se oboje odloča v sedanjosti. Sedanji dogodek so Izraelci presojali v luči večnosti. V dokaz temu pričča tudi dejstvo (vsi resni eksegeti se v tem strinjajo), da so prazgodovinski teksti med najmlajšimi v Sv. pismu. Izhodišče branja je namreč sedanjosti trenutke, središče časa je današnji trenutek, da nam je tako da-

na možnost polnega doživljanja sedanjosti. Moč Sv. pisma je v povzemanju celotne bivanjske, globinske in psihološke sedanjosti človeka, ki se vključuje v večna vprašanja celotne zgodovine. Že v začetku nič novega, torej. Sv. pismo postavlja prazgodovinske dogodke na sam začetek pisanja nedvomno zaradi kronološke sledice časov, pa tudi zaradi velike eksemplarčnosti te zgodbe.

Vendar prinaša Sv. pismo tudi novosti, ki pa jih niso nikoli vsprejeli, ker govorijo o radikalni opciji med dobrim in zlim. To je temeljno vprašanje odločitve, ki ji ni mogoče ubežati, pa tudi ne dopuščajo kompromisov. In vsak se mora odločiti sam. Konfrontalna izbira pelje v harmonijo z Bogom, v ljubezen. Kazen za izbiro zla pa je neizprosna. Resnico v Sv. pismu lahko torej zaznamujemo z Božjo voljo, ki nas nikoli ne pusti popolnoma past; resnica pa je tudi oznanilo upanja, da nam je Bog pripravljen pomagati, če vidi v naših srcih minimalno pripravljenost. Temeljno vprašanje odločitve za dobro ali slabo, za božjo postaviti ali za lastni jaz nenehno vre na dan. Konec koncev pa je nemogoče, da bi se človek odločal za slabo, ker bi deloval proti samemu sebi in živel v nihilizmu. Dr. Krašovec je zaključil s Pascalovo mislijo, da se bomo morali, če ne prej pa ob smrtni uri, radikalno odločiti za nič ali za pozitivno. Racionalno in psihološko nemogoča je odločitev za nič in torej verjamemo v nekaj, kar je pozitivno. V nas tli slutnja absolutnega, ki nas vodi, a dokler nismo res prisiljeni, se ne odločamo polnozavestno.

SVETNIK TEDNA

28. JANUAR

SILVESTER ČUK

TOMAŽ AKVINSKI, CERKVENI UČITELJ

Dvanajsto stoletje je rodilo prve univerze - visoke šole, na katerih so poučevali vse, kar je bilo tedaj znanega na vseh področjih. Med najbolj slovečimi je bila že od vsega začetka univerza v Parizu, imenovana tudi Sorbona (po duhovniku Robertu de Sorbonu, ki je ob njej ustanovil študentski kolegij). Njen ugled so širili odlični profesorji, med katerimi je bil tudi sv. Tomaž Akvinski, današnji godovnik.

Rodil se je leta 1225 na gradu Roccasecca blizu mesta Aquino, ki je na pol poti med Rimom in Neapljem. Njegov oče Landulf, ki je bil manjši fevdalec, je želel, da bi Tomaž postal opat bližnje sloveče benediktinske opatije Montecassino. Zato ga je komaj petletnega dal v šolo k tamkajšnjim menihom. Ti so bistrega dečka poslali v Neapelj, da bi študiral na tamkajšnji univerzi. kjer sta se zaradi njenega položaja na meji dveh svetov prepletali latinska in arabska kultura. V Neaplju je Tomaž spoznal brate pridigarje, ki se po njihovem ustanovitelj sv. Dominiku imenujejo dominikanci. Njihov način življenja ga je tako prevzel, da je proti pričakanjem in proti volji svojega očeta sklenil postati dominikanski redovnik. Ni iskal slave kakšnega velikega samostana, temveč preprosto in ponižno življenje v službi Cerkve.

Njegovi predstojniki so brž opazili, da je Tomaž izredno bistrega in globokega duha, zato so ga poslali v Pariz, da bi na tamkajšnji univerzi nadaljeval študije. Na teološki fakulteti pariške univerze je predaval sv. Albert iz Kölna, široko razgledan mož, ki je bil doma na vseh področjih tedanje znanosti, zato je upravičeno dobil vzdevek Veliki in naslov "doctor universalis" (vsestranski učitelj). Albert je hitro spoznal izredne sposobnosti svojega mladega učenca in pridobil ga je, da je sodeloval pri uresničenju njegovega velikopoteznega načrta: preučiti in potem drugim posredovati znanost in misel stare Grčije, kakor jo je v svojih delih povzel veliki filozof Aristotel. Evropejci so nanj pozabili, vanj pa so se poglabljali Arabci. Po prevodih iz arabščine, ki so nastali povsod v Neaplju, je krščanski Zahod spet odkril Aristotelovo misel. Albert je hotel, da bi to misel vključili v krščansko kulturo. Prej je bilo treba razrešiti dvoje vprašanj: kako uskladiti Aristotelovo filozofijo s krščansko mislijo, ki sta se v marsičem razhajali, in kako Aristotelova dognanja obogatiti s spoznanji novih prirodoslovnih znanosti. Albert se je posvetil predvsem drugemu vprašanju, Tomaž pa se je odločno spoprijel s prvim. Aristotelovo filozofijo ali aristotelizem je očistil poganskih prvin ter ga izpopolnil in razvil v luči svojih načel o deju in možnosti, o spoznanju, o tvarnih in netvarnih bitjih, o duši in o Bogu. Znameniti so njegovi razumski dokazi za božje bivanje. Tako je nastala filozofija sv. Tomaža, imenovana tudi tomizem, ki jo je katoliška Cerkev sprejela kot uradno filozofijo za svoje bogoslovne šole. Svoj filozofski in teološki nauk je strnil v dveh zajetnih delih Summa theologia in Summa contra gentiles.

Kot redovnik je bil Tomaž Akvinski zelo pobožen. Papež Klemen IV. ga je hotel imenovati za nadškofa v Neaplju, pa je na njegovo ponižno prošnjo odnehal. Gregor X. pa ga je kot izkušnega teologa povabil na cerkveni zbor na Lyon leta 1274. Na poti tja je zbolel ter 7. marca 1274 umrl v cistercijskem samostanu Fossanova južno od Rima. 28. januarja leta 1369 so njegove posmrtno ostanke prenesli v Toulouse in na ta dan se obhaja njegov spomin.

Papež Leon XIII. je sv. Tomaža Akvinskega, "kneza in mojstra vseh katoliških učenjakov", postavil za zavetnika cerkvenih visokih šol, zlasti bogoslovnih fakultet.

PRISOTNI ZBORI Z OBEH STRANI MEJE

SPET BOŽIČNA PESEM NA MIRENSKEM GRADU

V prostorni cerkvi Žalostne matere Božje na Mirenem Gradu se je sredi januarja tudi letos zbrala množica poslušalcev, ki je prisluhnila božični pesmi. Na tem kraju so namreč v nedeljo, 13. t.m., pripravili 26. božičnico Goriškega pastoralnega področja (dekaniji Nova Gorica in Šempeter), na katero se je prijavilo enajst pevskih zborov, tokrat izključno mešanih.

Na letošnji božičnici je v organizacijskem pogledu prišlo do nekaterih manjših sprememb, saj ni bila več vključena v popoldansko mašo, marveč se je pričela uro kasneje s kratkim besednim bogoslužjem. Vodil ga je šempetrski dekan Janez Kržišnik, ki je tudi podal krajšo duhovno misel. Nato so

se izmenično na koro ali pa v prezbiteriju zvrstili pevski zbori iz naslednjih krajev: Miren, Nova Gorica, Renče, Osek, Vogrsko, Šempeter, Opatje selo, Bilje, Branik, Nova Gorica - Kapela in Solkan. Zelo posebej je bilo tudi petje združenih pevskih zborov po koncu posamičnih nastopov; pevci so se postavili v prezbiterij, tako da so jih lahko vsi videli, dirigiral jim je Peter Pirih, na orgle pa spremljala Mirjam Furlan.

Tudi letošnja božičnica je lepo uspela in upravičila svoj obstoj, saj je bilo poslušalcev polno, nastopajočih pevcev pa okoli 300. Nastopi posamičnih pevskih zborov pa so dokazali dostojno raven cerkvenega petja na Goriškem.

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (16)

ZVONE ŠTRUBELJ

Naročilo vstalega Kristusa: "Pojdite in iz vseh narodov naredite moje učence..." je gnalo kristjane vseh časov k ustanavljanju krajevnih Cerkev, ki so kot "zakramentalne oblike" vesoljne Cerkve. To danes imenujemo inkulturacija. Po prvi inkulturaciji Cerkve v Jeruzalemu z apostolom Jakobom na čelu je hitro prišel čas, ki je zahteval novo inkulturacijo v grškem svetu. Apostolska dela so zgodovinsko inkulturacijo Cerkve. Gre za zanimiv proces, ki je intenzivno potekal čez tri stoletja do prve formulacije resnic krščanske vere na koncilu v Niceji.

Še pred kratkim smo mislili, da lahko krščanstvo identificiramo z Zahodom. Proces globalizacije je pokazal nujnost inkulturacije vere, še posebej na mejnih področjih krščanstva in islama, krščanstva in hinduizma ter budizma, krščanstva in konfucianizma. Kako bodo zgledale posebne, krajevne Cerkve v 21. stoletju v Pekingu, v Madrasu, v Saudski Arabiji? Kako bodo tudi Cerkve pri nas z novo evangelizacijo, z na-

porom utelešenja v naši kulturi in družbi?

V tem se kaže naloga novega stoletja, v katerega smo zakorakali. Vsaka inkulturacija je pluralna tako kot jeziki na binokostni dan. Kljub različnosti jezikov so vsi razumeli sporočilno dogodka. Prav ta različnost jezikov in kultur nam bo odkrila bogastvo ene in iste vere, izražene na tisoč in en način, v množičnosti obredov in izročil. Že na prvem koncilu v Jeruzalemu, o katerem poročča 15. poglavje Apostolskih del, je bil v polnosti sprejet princip inkulturacije, gibalo binokostnega dogodka. Apostoli so sklenili sprejemati v Cerkve "pogane", ne da bi jih obrezali in jim naložili navade in prepise judovskih vernikov. Mislite, da ne bo več takih oziroma podobnih koncilov v Cerkvi?

BINKOŠTNI DUH ZAGOTAVLJA OBČESTVENI USTROJ KRŠČANSKE SKUPNOSTI

Cerkve je bila, je in bo morala vedno bolj postajati "občestvo", "communio", kot je podčrtal Drugi Vatikanski koncil. Posebna škofovska sinoda v Ri-

mu leta 1985 je za vodilno idejo zadnjega koncila proglasila prav starokrščanski pojem Cerkve kot "communio", občestva. V prvotnem pomenju je "koinonia", latinsko "communio", po naše občestvo, ne le skupnost vernikov in krajevnih Cerkev, ampak predvsem soudeležnost pri uživanju od Boga podarjenih dobrin odrešenja. Kot je zapisal kardinal Walter Kasper, gre za soudeležbo Svetega Duha, novega življenja, božje ljubezni, evangelija in predvsem evharistije (prim. B.J. Hilberath, Participatio actiosa, 334). To je torej temeljni pomen izraza občestvo. Koncil ga je ovrednotil z bibličnimi podobami Cerkve: Cerkve je Kristusovo telo, kjer so vsi udje soudeleženi pri izpolnjevanju poslanstva; Cerkve je nadalje božje ljudstvo, ki koraka skupaj in je deležno istih pravic in istih dolžnosti; Cerkve je Tempelj Svetega Duha, kjer se vsi člani posvečujejo in preko svojega življenja v Kristusu posvečujejo svet. Enakost vseh krščenih je temeljno načelo za sleherno cerkveno ureditev. Dogmatska konstitucija o Cerkvi v poglavju o laikih (LG 32) zatrdi in podčrta, da imamo vsi kristjani isto poslanstvo in isto odgovornost: oznanjati Božjo slavo. "Skupna udeležba vseh verujočih pri oznanjevanju in pričevanju za Kristusa je pred poznejšo diferenciacijo v služ-

beno hierarhični in laiki del Cerkve." (W. Kasper, cit. v Subsidiarität in der Kirche). Z drugimi besedami: Cerkve je communio, skupnost enakopravnih subjektov vere, z istimi pravicami in istimi dolžnostmi pri izgradnji Kristusovega telesa. Zanimivo je, da v dokumentih Drugega Vatikanskega koncila pravzaprav ne obstaja teološka definicija laika. Izraz laik, ki ga Sveto pismo nove zaveze sploh ne pozna, je cerkveno pravno opredelilev stanu vernikov, ki niso vključeni v službeno hierarhični aparat Cerkve. Je torej tipološki, "ad hoc" opis in ne definicija. (Prim. Voler Dieringer: Gibt es eine Definition der Laien? Communio 254). V zadnjem glasovanju za dokončen tekst Dogmatske konstitucije o Cerkvi je zmagala struja, ki je na prvo mesto postavila temeljno enakost vseh krščenih in šele nato opredelila različne stanove: hierarhijo, laike, redovnike. Razporeditev poglavij v Konstituciji o Cerkvi je dovolj zgovorna: 1. poglavje: Skrivnost Cerkve, 2. Božje ljudstvo, 3. Hierarhična ureditev Cerkve, 4. Laiki, 5. Redovniki itn.... Še tik pred tem je bila boj za obstanek bolj juridično hierarhična struja, ki je predlagala naslednji razpored: 1. poglavje: Skrivnost Cerkve, 2. Hierarhija, 3. Poslanstvo celotnega božjega ljudstva, zlasti laikov.

— DALJE

POKLON UBALDU VRABCU OB DESETLETNICI SMRTI

VELIK SLOVENEK
IN DEMOKRAT

Velik Slovenec in demokrat: tako je Ubaldu Vrabca označil Marko Tavčar v svojem govoru na koncertu v spomin na tega skladatelja, pedagoga ter kulturnega in javnega delavca v soboto, 26. januarja, v Kulturnem domu v Hrpeljah. Konec prejšnjega tedna je namreč v Hrpeljah in Rodiku potekal niz svečanosti v spomin na to markantno osebnost, ki je zaznamovala glasbeno, a tudi vsestransko kulturno in politično življenje Slovencev v Italiji v desetletjih po drugi svetovni vojni.

Hrpeljski večer je izzvenel predvsem kot glasbeni poklon človeku, ki ima vsekakor vidno mesto na slovenski glasbeni sceni, še zlasti na področju zborovskega petja, kateremu je bil Vrabec vselej z veliko ljubeznijo predan. Koncertni spored sta oblikovala zbor nekdanjih pevcev zbor Jacobus Gallus, ki ga je v petdesetih in šestdesetih letih vodil prav Vrabec, in sedanji zbor Jacobus Gallus. Dirigent Janko Ban si je zamislil program, ki je šel od skladb sodobnih slovenskih primorskih skladateljev (Kogoj, Merkuja, Grbca, Lavrenčič) in Antona Ravnika pa do značilnih Vrabčevih uglasbitv in priredb, ki so že zdavnaj postale pomemben del slovenske zborovske zakladnice: slišali smo tako skladbe, kot so npr. *Sinoči me dekle je vprašalo, Ne tožim, Po cesti gre, Samo mi-*

*lijon, Veter, Kresno jutro, Slep je, kdor se s petjem ukvarja in Polka je ukazana, nakar sta se oba zbor zlija v mogočno celoto ob skupnem petju Vrabčeve *Zdravljice*. Iz zapetih skladateljevih pesmi je res zevala tista upornost in tisti narodni ponos, ki je bil za Vrabca značilen, kot je bil značilen njegov velik smisel za humor. Prav te lastnosti, združene z velikim čutom za socialno pravičnost in s prepričanem angažiranjem tudi na političnem področju, je Tavčar poudaril v svojem govoru, v katerem je prikazal Vrabčovo večplastno osebnost in podal izsek njegove glasbene dejavnosti tako na posvetnem kot na cerkvenem področju. Pri tem je govornik še izrazil prepričanje, da je skladatelj duh prisoten med nami in da "gotovo upa, da bodo ti pevci, ki pojejo njegove pesmi, in mi, ki to petje poslušamo, nadaljevali z delom, ki ga je vsak dan, leto za letom opravljal med nami, kot navzven preprost in ljudski človek, a gotovo za vse nas velik zgled pokončnega in ponosnega slovenskega ustvarjalca, ki mu je pri srcu splošen duhovni napredek naroda."*

Na sam dan njegove smrti, se pravi v nedeljo, 27. januarja, pa je v Rodiku, kjer je Vrabec pokopan, potekala svečanost s komemoracijo pri nagrobnem spomeniku na pokopališču in spominsko mašo v domači cer-

kvi, kjer je prisotne na začetku pozdravil Marko Tavčar. Tako na pokopališču kot v cerkvi je obred spremljalo petje Združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov in domačega cerkvenega zbora iz Rodika pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča. Številni priložnostni zbor je poleg znanih božičnih pel posamezne dele raznih Vrabčevih maš, po končani službi božji pa je ob povezovanju Matejke Peterlin Maver zapel še tri Vrabčeve priredbe slovenskih božičnih ljudskih (*Jožef priletel na mož, Svet' Jožef in Marija, Poslušajte vsi ljudje*). Molitve na pokopališču in mašo v rodiški cerkvi je daroval župnik in dekan Milan Pregelj, ki je v svoji pridigi med drugim poudaril, kako duhovna prizadevanja pripeljejo do celovitega rešenja življenja, mišljenja in delovanja, pri čemer ne smemo postaviti na prvo mesto svojega interesa, ampak tisti resnični temelj, ki je Kristus. Ravno v Ubaldu Vrabcu, kulturnem delavcu, ki je znal deliti z drugimi, in v njegovi glasbi lahko najdemo globoko povezanost med duhovnim in zunanjim svetom. Na svoje osebno in družbeno življenje je treba torej gledati v vsej popolnosti in celoti, kajti delamo ne le za sedanjost, ampak tudi za prihodnost. V sebi moramo obuditi narodno zavest in pripadnost ter priklicati vso zgodovino naroda, ki je povezana s krščanstvom. To da bi nikoli ne pozabili, kdo smo in kam gremo ter komu moramo verjeti.

12

GORIŠKA IN TRŽAŠKA V DELIH LITERARNIH ZGODOVINARK

POTREBNO JE OHRANITI
SLOVENSTVO

Goriški muzej v gradu Kromberk je podobno kot lani ob tisočletnici prve pisne omembe Gorice, Solkana in območja poznejše goriške pokrajine, tudi ob 50-letnici tega zavoda, ki jo zaznamuje leto, pripravil program predavanj in drugih prireditev, namenjen obravnavi preteklosti, a tudi sedanjega stanja in teženj na raznih področjih. Pozornost je namenil celotni Goriški in skladno s takim pojmovanjem preteklosti in prostora, tudi Gorici.

Obravnavi preteklosti, zlasti vloge Slovencev v preteklosti in sedanjosti v Trstu in Gorici, je bil namenjen tudi pogovor v torek, 22. januarja, z naslovom *Goriška in Tržaška v raziskavah slovenskih literarnih zgodovinarjev*. Sodelovali sta literarni zgodovinki ter narodni in znanstveni delavki prof. dr. Lojzka Bratuž iz Gorice ter prof. dr. Marija Pirjevec iz Trsta. Pojasnili in utemeljili sta zlasti izsledke in poudarke iz njenih novih literarno-zgodovinskih del. Prof. dr. Lojzka Bratuž je svoje zadnje delo, ki ga je izdala Goriška Mohorjeva družba, namenila goriški preteklosti. Prof. dr. Marija Pirjevec pa je zbrala prispevke mnogih avtorjev, objavljenih v knjigi z naslovom *Tržaška knjiga*. Izdala jo je Slovenska matica v Ljubljani, uvod vanjo pa je napisal pisatelj Drago Jančar. Pogovor z obema razgovornicama v gradu Kromberk oz. v Goriškem muzeju je vodil prof. dr. Zoltan Jan, predavatelj na univerzi v Trstu.

Lojzka Bratuž in Marija Pirjevec (na sliki) sta pri obravnavi preteklosti Slovencev v Gorici in Trstu, a tudi nekaterih vidikov sedanjega položaja naše narodnostne skupnosti, poudarjali, da pripadniki našega naroda že od nekdaj oz. od pradedavnine živijo v obeh omenjenih mestih. V Gorici je o tem zbrala in objavila veliko pričevanj prof. dr. Lojzka Bratuž, tudi v delu z naslovom *Gorica v slovenski književnosti*, ki jo je Goriška Mohorjeva družba izdala leta 1996; to je prevedeno tudi v italijanščino. Ob tem je bila izrečena misel, utemeljila sta jo tudi zgodovinarja prof. dr. Jože Pirjevec in dr. Branko Marušič, da je bogoslovno Semenšice, ki je v Gorici delovala v 19. stol., spriču visoke ravnj svoje delovanje in prispevka k narodnostnemu in splošnemu prosvetljenju Slovencev, imelo vlogo prve primorske Univerze. Kaže, da je večinski italijanski narod v Gorici postopno vendarle sprejel dejstvo, podprto z mno-

FOTO KROMA

gimi dokazi, o tem, da so bili Slovenci od samega nastanka mesta, a morda tudi že prej, avtohtoni del prebivalstva, kar seveda ostajajo tudi v sedanjih razmerah oz. položaju. O tem se nemara nahajajo še nekateri doslej neodkriti viri v raznih goriških arhivih oz. ustanovah, denimo v nadškofiji. Prof. dr. Lojzka Bratuž je opozorila, da bi morali z novimi raziskavami osvetliti razne osebnosti slovenske prisotnosti v Gorici. Gre za duhovnike, a tudi druge zaslužne posameznike z raznih področij, ki so delovali v preteklosti, vendar so zdaj pozabljeni in še niso del zgodovinskega spomina slovenske narodnosti v Gorici.

OHRANITI SLOVENSKI
ZNAČAJ PRIMORSKE!

Prof. dr. Marija Pirjevec je v svojih posegih zlasti opozorila, "da so naši predniki vse od naselitve proti koncu 6. stol. bivali ne samo na obronkih kraške planote, temveč tudi ob morju, torej v Trstu". Že v 13. stol. ugotavljamo slovenska imena med imeni pomembnejših tržaških prebivalcev na listini, s katero so "homines Tergestini" leta 1202 potrdili svojo pokorščino beneškemu dožu Dandolu. O slovenski prisotnosti v Trstu sta pisala tudi pisatelja Alojz Rebula in Boris Pahor, v 16. stol. pa se je prav v Trstu zgodila ena izmed odločilnih intelektualnih izkušenj Primoža Trubarja, utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika in slovstva. Kot šestnajstletnega učenca, prihajajočega iz Salzburga, ga je v službo in vzgojo sprejel tržaški škof Peter Bonomo. Krstne listine iz leta 1527 pričajo, da sta bili tedaj v Trstu dve tretjini prebivalstva slovenskega izvora. Pred leti so bila odkrita pisma, ki pričajo o rabi slovenščine v najvisjih slojih tržaške družbe. To so slovenska Plemiška pisma družine Marenzi-Coraduzzi, ki jih je leta 1980 objavil Pavle Merku. Slovenščina torej nikakor ni bila samo jezik za "nižjo rabo",

se pravi za najbolj nujno sporazumevanje s podložniki.

Vendar kljub omenjenim zgodovinskim dejstvom in dokazom tudi o tem, da je Trst še zmeraj ohranjen v zavesti Slovencev v matični državi, večinski italijanski krogi in njihovi predstavniki že od 19. stol. dalje zatrjujejo, da Slovenci nikoli niso živeli v Trstu, kvečjemu so bili prisotni v tržaški okolici. Vendar da so bili to preprosti, navadni ljudje, ki so sodili v spodnji del družbe. Marija Pirjevec sicer meni, da so se v preteklih dvajsetih letih ocene in odnosi do Slovencev delno izboljšali, pri čemer je za spremembo ozračja zaslužna tudi slovenska književnost. Poudarila je vlogo Srečka Kosovela, ki je bil prvi veliki tržaški slovenski pesnik, pa prispevek Alojza Rebuta in Borisa Pahorja, čigar knjige v zadnjih letih objavljajo tudi v nemških in francoskih prevodih. Med novejšje mlajše predstavnike slovenske književnosti v Trstu je Marija Pirjevec uvrstila zlasti Dušana Jelinčiča in Marka Sosiča.

Pogovor v gradu Kromberk oz. v Goriškem muzeju je omogočil izmenjavo mnenj o Slovincih v Gorici in Trstu, upoštevaje njihovo preteklost in tudi sedanji položaj. Bilo je tudi nekaj razprav o tem, katero mesto je bilo v preteklosti pomembnejše za našo narodnostno skupnost, Gorica ali Trst. Toda prof. dr. Marija Pirjevec je opozorila, da razprave o prvenstvu enega ali drugega mesta oz. središča niso primerne, kvečjemu škodljive, ker slabijo enotnost in skupno težnjo Slovencev v Italiji, da si pridobijo narodnostne in demokratične pravice. K tehtnosti razprave je prispeval tudi zgodovinar prof. dr. Jože Pirjevec, ki je omenil, "da si moramo Slovenci urediti narodnostne postojanke, da bi slovenstvo na Primorskem lahko ohranilo tudi, potem ko bo Slovenija vključena v Evropsko unijo".

M.

NOVI PUBLIKACIJI KNJIŽNICE ANNALES

KOPRSKI CERKVENI KRAJEPIS
IN ŠČEKOV ZBORNIK

IVAN ŽERJAL

V prostorih Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani so v četrtek, 24. januarja, predstavili dve novi publikaciji, ki sta lani izšli pri knjižnici Annales in Annales Majora Znanstveno-raziskovalnega središča Koper in Zgodovinskega društva za južno Primorsko. Gre za *Cerkveni krajepis ali opis mesta in škofije Justinopolis, ljudsko Koper* avtorja škofa Pavla Naldinija in zbornika *Življenje in delo* primorskega krščanskega socialca Virgila Ščeka. Gre za deli, ob izidu katerih je koprski škof Metod Pirih izrazil veliko veselje in poudaril njun pomen pri spoznavanju lastnih korenin in pri utrjevanju narodnega poslanstva in identitete.

Cerkveni krajepis škofije Koper je bil tiskan leta 1700, njegov avtor pa je, kot že rečeno, Pavel Naldini, ki je, Padovančan in pripadnik reda avguštinskih eremitov, vodil koprsko škofijo od leta 1685 do leta 1713. Slovensko izdajo knjige (prevedli so jo Vida Gorjup Posinkovič, Lea Odila Širok in Pavel Češarek) je uredil dr. Darko Darovec, izšla pa je pri knjižnici Annales Majora. Kot je na ljubljanski predstavitvi dejala dr. Eva Holz, je Naldinijev krajepis dokaj dobra predstavitev istrskega dela Slovencev do 18. stoletja. Delo je

razvrščeno v šest knjig, ki so posvečene opisu mesta in škofije Koper, pomembnejših osebnosti, krajevnega prebivalstva in značilnosti ter drugih dekanij (Izola, Piran, Krkavče). Čeprav je bil škof Naldini prepričan, da Istra spada do Raše k Italiji in da je mestno prebivalstvo italijansko, je imel zelo pozitiven odnos do krajevnega slovenskega prebivalstva, za katerega je v Kopru ustanovil tudi glagoljaško semenšice. Bil je namreč prepričan, da prav njena raznolikost predstavlja veliko milost za koprsko škofijo. Po mnenju redaktorja dr. Darovca je treba Naldiniju priznati določen znanstveno kritičen pristop, čeprav je seveda marsikatera trditve, ki jo zasledimo v krajepisu, vprašljiva. Pomembno je tudi, da se danes Slovenci lotevamo objavljanja znanstveno-kritičnih izdaj takih del, medtem ko so italijanski zgodovinarji začeli z obravnavanjem teh tematik že v 19. stoletju, a večkrat z nekritičnimi izdajami.

Drugo delo, izšlo pri knjižnici Annales, je publikacija z naslovom *Življenje in delo* primorskega krščanskega socialca Virgila Ščeka. Gre za zbornik, ki vsebuje prispevke z istoimenskega strokovnega posveta, ki je potekal v Sežani 26. oktobra 2000. Takrat so o Ščeku, tem velikem primor-

skem duhovniku in narodnem delavcu, spregovorili Ciril Zlobec, Branko Marušič, Marko Tavčar, Bojan Godeša, Nevenka Troha, Gorazd Bajc, Marko Vuk, Mirjana Kontestabile Rovis, Darko Dukovski in Egon Pelikan, ki je zbornik tudi uredil. Kot je na predstavitvi dejal dr. Ervin Dolenc, se je veliko zanimanje za življenje in delo Virgila Ščeka začelo že kmalu po njegovi smrti leta 1948, pa čeprav je do prvega posveta o njem prišlo komaj leta 1989 v reviji 2000. Zatem so se o Ščeku zvrstile številne publikacije, pričujoči zbornik s seznankega posveta pa prinaša marsikaj novega in je lep prispevek tudi k popolni zgodovini Primorske. Urednik dr. Egon Pelikan je s svoje strani poudaril določene posebnosti političnega katolicizma na Primorskem oz. t.i. "primorske sredine", kateri je Šček pripadal in ki jo je označevala višja stopnja demokratičnosti v primerjavi s potjo, ki jo je ubral politični katolicizem v osrednji Sloveniji. Pri ZRS in Zgodovinskem društvu za južno Primorsko pa že pripravljajo posveta o Josipu Vilfanu in Alojzu Kocjančiču. S takimi pobudami se namreč po besedah dr. Pelikana približujejo željam in ciljem civilne družbe in primorskega človeka.

KNJIŽNA NOVOST:
ZNAMENJA

V okviru praznovanja slovenskega kulturnega praznika bo prihodnji teden, v sredo, 6. februarja, v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici pod pokroviteljstvom ZSKD predstavitev zanimive knjižne novosti. V knjižnici, ki nosi naslov *Znamenja*, se bo predstavilo dvanaest piscev, ženskih in moških, ki so za zbirko prispevali vsak po tri še ne objavljene pesmi z izpovedno vsebino. Gre za naslednje avtorje: A. Mermolja, D. Bandelli, V. Primožič, J. Paljk, K. Vončina, S.

Hoban, L. Visintin, A. Ravnik, A. Rupel, E. Tomsic, F. Benedetič in J. Povše.

Kot je razvidno, so po rojstvu ali kraju bivanja vsi vezani na goriški prostor. Pobuda za knjigo, ki jo je uredil Aldo Rupel, je vzniknila prav z namenom, da nastane za kulturni praznik nekaj krajevno ustvarjalnega in se izognemo vsakoletni skoraj izključno zunanji poustvarjalni ponudbi, ko načrtujemo obeležje Prešernovega dne. Uvodno razmišljanje za besedila, ki obsegajo 60 stra-

ni, je napisala Nadja Marinčič, za platnico in notranjo opremo pa je poskebel Boris Lutman.

Zbirko bo predstavil literarni kritik Miran Košuta, ki bo tudi vodil pogovor z avtorji o njihovem pisanju, razmišljanju, doživljanju prostora in časa, ustvarjanju, prevajanju, publiciranju in še čem. Seveda bodo vsi na razpolago tudi poslušalem, ki jih bo ob takšni priložnosti prav gotovo zelo veliko. Večer bo bogatila glasbena spremljava kitarista Marka Ferija. Pričetek ob 20.30.

7

ČETRTEK,
31. JANUARJA
2002

PREDSTAVITEV V NARODNEM DOMU

SEZNANITEV Z DELI ŠTIRIH NAŠIH SLOVENISTOV

FOTO KROMA

Visoka šola modernih jezikov za prevajalce in tolmače, ki ima svoj sedež v poslopiju nekdanjega slovenskega Narodnega doma v Trstu, je v petek, 25. januarja, gostila velik kulturni dogodek, ki je pomemben ne samo za našo stvarnost, ampak za celotno tukajšnje kulturno srenjo. V veliki dvorani so namreč predstavili knjižna dela štirih slovenistov, ki delujejo na področju Furlanije-Juljske krajine. Gre za knjigo *Lojzke Bratuž Iz goriške preteklosti, Tržaško knjigo Marije Pirjevec*, monografijo Rade Cossutta *Narečna podoba Križa pri Trstu* in za dve publikaciji Zoltana Jana z naslovom *Poznavanje slovenske književnosti v Italiji po letu 1945 ter Cankar, Kosovel, Zlobec in Ljubka Šorli pri Italijanih*.

O prvih dveh publikacijah, ki sta izšli pri Goriški Mohorjevi družbi oziroma pri Slovenski matici v Ljubljani, smo v našem listu že obširno pisali in ju ni treba posebej predstavljati. Pač pa je pomembno spregovoriti (tokrat sicer na kratko, v prihodnje pa se bomo k temu vseka-

kor vrnili) o monografiji Rade Cossutta in o delih Zoltana Jana. *Narečna podoba Križa pri Trstu* je delo, ki je nastalo pod mentorstvom prof. Tineta Logarja in v okviru projekta o stanju in zgodovini narečnih govoric tržaškega Krasa, ki ga je promoviral jezikoslovec prof. Franco Crevatin (ki je v petek tudi predstavil dela naših slovenistov), izšlo pa je v zbirki *Annales Zgodovinskega društva za južno Primorsko in Znanstveno-raziskovalnega središča v Kopru*. V njem je avtorica opisala glasoslovne, oblikoslovne, leksikalne in sintaktične aspekte kriškega narečja, obravnavala pa je tudi domača hišna in ledinska imena. V svojih dveh publikacijah, ki sta izšli pri založbi Rokus v Ljubljani, pa je Zoltan Jan obravnaval odnos večinskega italijanskega elementa do slovenske književnosti, pri čemer je izpostavil predvsem prevode slovenskih del v italijanščino. Ne ravno pozitivna ugotovitev je, da italijanski svet slovensko kulturo in književnost še vedno pojmuje kot nekaj manjvrednega.

TISKOVNO SPOROČILO TRŽAŠKE SSK

O IZKAZNICAH IN VOLITVAH V DEVINU-NABREŽINI

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji zadnji seji obravnaval več aktualnih problemov, ki so v tem času v ospredju na krajevni, pa tudi širši ravni. Med temi, piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, zavzema posebno mesto znani odlok notranjega ministra Scajole, s katerim se spreminja ureditev izdajanja osebnih izkaznic v slovenskih okoliških občinah v dvojezični obliki.

Doslej so omenjene občine izdajale dvojezične osebne izkaznice za vse občane, odslej pa naj bi jih izdajale tudi samo v italijanščini, kar je očitno v nasprotju s posebnim statutom za varstvo manjšin, priloženim Londonskemu sporazumu iz leta 1954. Zato gre za samovoljni enostranski ukrep, ki krši mednarodne obveznosti Italije, ker znižuje obstoječo raven zaščite slovenske manjšine. Izvršni odbor SSK je zato sklenil, da zaprosi za nujen spre-

jem pri vladnem prefektu, da mu obrazloži upravičeno razburjenje manjšine nad ministrovim ravnanjem.

Pokrajinsko vodstvo SSK je poleg drugega obravnavalo tudi položaj v devinsko-nabrežinski občini. Pri tem je prišlo do izraza stališče, da morajo pri pripravah za oblikovanje ustrezne koalicije na prihodnjih volitvah za izvolitev novega župana in občinskega sveta posamezne politične skupine imeti težo, ki jim stvarno pripada. Pri tem je treba tudi upoštevati, da bodo prihodnje volitve potekale v enem samem krogu in ne v dveh krogih kot zadnjič, ko je bila balotaža med dvema županskima kandidatom. Zadevne volitve bodo vsekar tudi preizkus politične zrelosti sil, ki želijo uravnotežen razvoj občine in uresničitev predvsem konkretnih stvari, ki jih občani čutijo in potrebujejo, meni SSK.

OSEBNE IZKAZNICE / SREČANJE PAHORJA IN PAVŠIČA Z ŽUPANI

SSO IN SKGZ SOLIDARNA Z UPRAVITELJI PRIZADETIH DVOJEZIČNIH OBČIN

Javne uprave so na sestanku na sedežu SKGZ v Trstu zastopali zgoniški župan Mirko Sardo, devinsko-nabrežinski župan Marino Vocci, repentabska podžupanja Nadja Debenjak in dolinski župan Boris Pangerc. Ob tej priložnosti, piše v tiskovnem sporočilu SKGZ in SSO, ki smo ga prejeli, so si predstavniki slovenskih organizacij in upravitelji dvojezičnih občin izmenjali poglede na ukrep notranjega ministrstva, ki daje povod za nižanje ravni zaščite in je torej v odkritem paradoksalnem nasprotju z zaščitnim zakonom in mednarodnimi sporazumi. Rečeno je bilo, da morajo župani vsekakor

V torek, 29. januarja, sta se predsednika krovnih organizacij SKGZ Rudi Pavšič in SSO Sergij Pahor sestala s predstavniki štirih občinskih uprav tržaške pokrajine, ki jih je neposredno prizadel nedavni odlok ministra Scajole v zvezi z izdajanjem dvojezičnih oziroma enojezičnih osebnih izkaznic.

zadostiti določilom v vladnem odloku. Istočasno pa bodo načelniki štirih občinskih uprav temeljito preverili skladnost Scajolevega odloka z ozirom na posamezne občinske statute, ki že sami opredeljujejo spoštovanje načel dvojezičnega poslovanja občinskih struktur. Sicer pa se bodo župani neposredno obrnili tudi na predsednika republike Carla Azeglia Ciam-

pija, ki se je že izkazal za občutljivega in pozornega zaščitnika osnovnih manjšinskih pravic.

Predsednika krovnih organizacij Pahor in Pavšič sta izrazila javnim upraviteljem vso solidarnost in podporo slovenske organizirane družbe ob tem ponovnem poskusu krčenja že ustaljenih pravic. Ob upoštevanju, da zaščitni zakon 38/2001 dejansko ostaja na mrtvi točki, je odlok notranjega mi-

nistra Scajole še toliko bolj nesprejemljiv in odkrito zaničevalen. Krovni organizaciji sta z veseljem sprejeli javno solidarnost najvišjih predstavnikov italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, ki se uokvirja v splošna prizadevanja za utrditev odnosov med vsemi manjšinskimi skupnostmi v alpsko-jadranskem prostoru. Že v prihodnjih dneh pa bosta SSO in SKGZ uradno zahtevala od nekaterih pomembnejših občinskih uprav (med temi Čedad, Trsta in Gorice), da sprožijo upravni postopek za izdajanje dvojezičnih osebnih izkaznic, kot narokuje zaščitni zakon.

30. LITERARNI NATEČAJ MLADIKE

PRVI NAGRADI MARJANU SCHIFFRERJU ZA PROZO IN IRENI ŽERJAL ZA POEZIJO

Komisija literarnega natečaja Mladike, ki jo sestavljajo pisatelj Alojz Rebula, prof. Diomira Fabjan Bajc, prof. Marija Cenda Klinc, prof. Ester Sferco in Marij Maver, je na seji dne 22. januarja določila naslednje nagrade za prozo in poezijo in jih takole utemeljila:

PROZA

Prvo nagrado prejme prispevek pod šifro Slovo, z naslovom *Anahi*. Gre za zelo zanimiv motiv iz argentinskega zdomstva, ki je podan z močnim pripoved-

niškim zanosom in živahnim stilom. S posebno barvitostjo je pisatelj opisal okolje domačinov - Indiosov - in njihov način doživljanja. Avtor je Marjan Schiffrer iz Ljubljane.

Drugo nagrado prejme prispevek pod psevdonimom *Lenca*, naslov novele je *Hana*. To je močan prikaz slovenske usode, vržene v tuje okolje, podan s temperamentno umetniško roko. Avtorica je Marija Senica iz Maribora. Tretjo nagrado prejme prispevek pod psevdonimom

December, naslov novele *Sveče v mahu*. Gre za božični spominski motiv, ki je vgrajen v okvirno zgodbo izseljenke v lepo oblikovani noveli. Avtorica je Irma Marinčič Ozbalt iz ZDA.

Komisija priporoča za objavo še novele: *Kazenski bataljon* neznanega avtorja; *Mir in ljubezen Nelde Štok Vojska; Hiša št. 47 Ide Mlakar; Kar seješ, to žanješ* Marjete Ratkovič; *Izgubljena* Tarcisie Galbiati Komljanec; *Čisto običajen dan* Manke Kremenšek Križman.

POEZIJA

Prvo nagrado prejme cikel pesmi pod šifro *Kač Borut*. Pesmi razodevajo globoko doživljanje, kulturno verziranost, zraven pa smisel za oživiljanje primorske domačnosti. Avtorica je Irena Žerjal iz Trsta.

Drugo nagrado prejme cikel pesmi pod psevdonimom *Recept za pesmi*. V ciklu gre za tradicionalno poezijo, ki razodeva živahno čustvanje, izraženo v sočnem in klenem jeziku. Avtorica je Mihaela Mravljak iz Ljubljane.

Tretje nagrade komisija ni podelila. Za eventualno objavo pa je priporočila pesmi *Dejana Ladike iz Metlike* in *Silve Mizerit iz Domžal*.

BARKOVLJE / ZELO ŠTEVILNO OBISKANA PREŠERNOVA PROSLAVA

BARKOVLJANI TUDI LETOS PRVI PROSLAVILI DAN KULTURE

Tudi letos so barkovljanski kulturni delavci kot prvi v našem prostoru priredili proslavo praznika slovenske kulture. Proslava je bila v nedeljo, 27. januarja, v prenovljenih prostorih SKD Barkovlje, doživela pa je izjemno množično udeležbo. Ob takih priložnostih v Barkovljah vedno priredijo kaj posebnega in tako je bilo tudi tokrat, saj je dvorano domačega društva krasila razstava ilustracij Magde Tavčar. Tudi kulturni spored je bil nadvse bogat: oblikovali so ga osnovnošolski otroci pod vodstvom učiteljice Novele Benedetti in ob klavirski spremljavi Beatrice Zonta ter članice in člani folklorne skupine *Stu ledi*, ki so ob harmonikarski spremljavi Igorja in Marjana Spetiča prikazali oz. podali vrsto ljudskih pesmi in plesov z različnih koncev slovenskega prostora.

Nedeljska Prešernova proslava je predstavljala samo zadnjega v dolgi vrsti kulturnih dogodkov, ki so jih tudi v bližnji

FOTO KROMA

preteklosti priredili v tem nekdanj čisto slovenskem tržaškem obmorskem predmestju (spominimo naj samo na oblikovanje društvenega koledarja in na

počastitev lika msgr. Matije Škarbarja). To kulturno zavzetost Barkovljanov je v svojem priložnostnem govoru poudarila tudi Tatjana Rojc, ki je sicer po-

dčrtala pomen, ki ga za narod imata ravno jezik in kultura kot temeljna dejavnika njegove identitete.

MAČKOLJE / KNJIGA LJUBE SMOTLAK "NA ROBU ISTRE"

PRIČEVANJE VELIKE LJUBEZNI DO DOMAČEGA KRAJA

IVAN ŽERJAL

Prosvetno društvo Mačkölje je v okviru praznovanj ob svoji 50-letnici izdalo knjigo prizadevne domače kulturne delavke in šolnice Ljube Smotlak s pomenljivim naslovom *Na robu Istre*. Knjiga, ki je izšla pri založbi Mladika, predstavlja prerez zgodovine Mačkölj in bližnjih krajev od začetkov do leta 2000. Zajetno, skoraj 300 strani debelo publikacijo so predstavili v petek, 25. januarja, v mačköljanski srenjski hiši na lepem in številno obiskanem kulturnem večeru, ki ga je obogatilo petje domačega mešane-ga zbora Mačkölje pod vodstvom Iva Lešnjaka.

Kot je ob tej priložnosti dejal Marko Tavčar, je delo Ljube Smotlak temeljita, natančna in podrobna domoznanska študija o preteklosti te breške vasi, ki jo bogati obsežno dokumentarno, zlasti fotografsko gradivo. Vsebinsko je knjiga razdeljena na več poglavij. V prvem zasledimo opis vasi in širšega prostora, v drugem, ki ima naslov *Prazni domovi*, pa je zabeležena cela vrsta hišnih imen in rodov, ki so pomagali oblikovati mačköljansko vas. Tretje poglavje zaobjema predstavitev zgradb in poslovij, ki povezujejo vaščane: to so npr. cerkev, stara in nova šola, zvonik,

FOTO KROMA

župnišče, torklja, Srenjska hiša idr. V četrtem poglavju so obravnavani dušni pastirji, ki so delovali v Mačköljah oz. ki so izhajali iz te vasi. Poleg tega je govor tudi o domačinkah, ki so se odločile za redovništvo. Peto poglavje obravnava življenjsko-verski utrip mačköljanskih župljanov: v ta sklop spadajo tako srečanja vernikov s škofom, osrednje in domače pobožnosti, procesije, romanja in župnijski svet kakor tudi versko-vzgojne organizacije, kot so Marijina družba, Marijin vrtec, Marijina legija in skavti. Šesto poglavje je posvečeno bogatemu kulturnemu utripu vasi, ki med drugim premore dve društvi (SKD Primorsko in PD

Mačkölje) in dva zbora ter ki prireja veselice, kot je npr. Praznik česenj, ki vsako leto privablja na tisoče obiskovalcev od bližje in daleč. V sedmem poglavju se je avtorica dotaknila tragičnega obdobja prve, zlasti pa še druge svetovne vojne. Pri tem je Ljuba Smotlak napisala in povedala stvari, o katerih se je 50 ali več let govorilo le v družinskem krogu. Vojne grozote so jo namreč neposredno prizadele, ko je doživela najprej požig vasi s strani nacistov, pozneje pa še tragični konec očeta, za kar pa so krivi prav domači slovenski ljudje. Osmo poglavje je posvečeno gospodarski strukturi vasi nekoč in danes, deveto in zadnje poglavje, ki nosi naslov

1. januar 2000, pa je tudi najkrajše in vsebuje zaključno sporočilo knjige: Mačkölje se zadnje čase naglo spreminjajo, potujejo in izumirajo, zato je avtorica sklenila nekaj narediti za svojo vas, "nekaj, kar naj zanamcem priča, da smo živeli in da želimo še živeti tu ponosno na svoji zemlji in s hvaležno mislijo na prednike." V vseh teh poglavjih je po Tavčarjevih besedah polno drobnih podatkov in prav v slednjih se skriva velika dragocenost knjige *Na robu Istre*, ki jo je med drugim grafično opremil Ilario Tul, lektorirala pa Vera Tuta Ban.

Sama avtorica Ljuba Smotlak je s svoje strani povedala, da je knjiga nastajala kar nekaj let na podlagi zapiskov v kroniki, beležk, drobcev in pričevanj. Vse to je bilo shranjeno, a nikoli pozabljeno, tako da se je pred petimi-šestimi leti lotila prebirati to gradivo in se odločila, da uredi podatke in jih zbere v knjigi. Knjigo je posvetila svojemu društvu, PD Mačkölje, in prav v imenu slednjega se je avtorici zahvalil Niko Tul, ki je poudaril veliko ljubezen, ki jo Ljuba Smotlak izkazuje do domače vasi. V knjigi ni jamranja po "lepih starih cajth": vas se namreč spreminja, a dobro je, da človek ve, kje so njegove korenine.

OBVESTILA

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 4. februarja, na predstavitev knjige Ivana Panjeka in Riccarda Finzija *Gospodarska in socialna zgodovina Trsta 1719-1918*. Večer bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, z začetkom ob 20.30.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v sredo, 6. februarja, ob 16. uri v ulici Donizetti 3, prvo nadstropje, srečanje v počastitev Prešernovega dne in pustno zabavo s harmonikašem. Toplo vabljeni!

SZSO-TS (Slovenska zamejska skavtska organizacija - Trst) - veja VV in Vesela pomlad vabita vse osnovnošolce v nedeljo, 10. februarja, od 14.30 do 17.30 na Pustovanje v Finžgarjevem domu na Opčinah. Poskrbljeno bo za zabavno in poskočno glasbo, za hrano in pijačo, predvsem pa za veselje in zabavo otrok!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca sporoča, da bo odslej v uradu v ulici Donizetti 3 v Trstu v četrtem nadstropju vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu od 15. do 17. ure na razpolago odbornik, ki bo dal jasno pojasnilo vsem, ki bi bili pripravljene pomagati pri njenem delu kot tudi tistim, ki bi potrebovali pomoči. Za prve tri mesece so datumi: 21. januar, 4. in 18. februar, 4. in 18. marec.

SLOVENSKI KULTURNI klub in MOSP razpisujeta ob dnevu slovenske kulture Literarne, likovne in fotografske natečaj za

mlade (do 30. leta starosti). Tema in tehnika sta prosti. Svoje izdelke lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure - vključno do petka, 8. februarja. Lastno ime in priimek naj avtor priloži v zaprti kuverti, na katero naj napiše šifro, s katero podpiše lastno delo. Šifra naj vsebuje tudi letnico rojstva, saj bodo avtorji razdeljeni v dve kategoriji glede na njihovo starost. Recital literarnih del, razstava likovnih in fotografskih izdelkov ter nagajevanje bodo v soboto, 16. februarja. Literarne prispevke lahko pošljete tudi na naslov elektronske pošte rast_mladika@hotmail.com.

DAROVI

ZA NOVI glas: Severina Buzecan Sakolič 25.000 lir; Mira Bole ob plačilu naročnine 8 evrov; N.N. 100.000 lir; Milena Andree ob plačilu naročnine 20.000 lir; Majda Giraldi ob plačilu naročnine 20.000 lir.

ZA KATOLIŠKI tisk: Anica Furlan 80.000 lir.

ZA MISIJONARJA Saksido, ki deluje v Braziliji, daruje N.N. 500.000 lir;

ZA MISIJONARJE daruje N.N. 20 evrov.

FRANC SAKSIDA daruje ob prodaji znak 150.000 lir za zdravlila redovnikom kamiljanecem, ki delujejo med gobavci v Burkini Faso.

V SPOMIN na gospo Milko Sergas daruje Laura Parovel 20.000 lir za svetoivanski cerkveni pevski zbor.

DSI / ZGODOVINSKI VEČER O DR. LAMBERTU EHRLICHU

ŠE VEDNO AKTUALNA OSEBNOST

Dr. Lambert Ehrlich, kanaljski rojak in ena najbolj markantnih osebnosti slovenskega katolištva pred drugo svetovno vojno, je še danes osebnost, ki je zelo zanimiva in aktualna zlasti za zgodovinarje. O človeku, ki se je rodil leta 1887 v Žabnicah in padel pod komunističnimi strelji leta 1942 v Ljubljani ter ki je v matični Sloveniji petdeset let uradno veljal za "izdajalca" (čeprav se je med zgodovinarji o njem govorilo čisto drugače, kot se je pisalo), nekdanji pripadniki društva Straža pa ga še vedno imajo za vzor, je septembra lani v papeškem zavodu Slovenik v Rimu potekal simpozij. Trije predavatelji, ki so takrat nastopili, so v ponedeljek, 28. januarja, spregovorili o nekaterih platih Ehrlichovega življenja in delovanja na tradicionalnem tedenskem večeru Društva slovenskih izobražencev. Zgodovinarji Boris Mlakar, Bojan Godeša in Tamara Pečar Griesser so podali krajše referate o gibanju "stražarjev", ki ga je vodil sam Ehrlich, o njegovi viziji samostojne slovenske države in o tragičnem atentatu nanj 26. maja 1942.

Po besedah Borisa Mlakarja akademskemu klubu Straža (od tod ime stražarji) ni mogoče pripisati neke vnaprejšnje težnje po sodelovanju z okupatorjem po zasedbi Slovenije s strani Nemcev in Italijanov. V skladu s takratnimi papeškimi enciklikami so se stražarji sicer zavzemali za t.i. korporativni sistem, na katerega se svojčas

FOTO KROMA

skliceval tudi fašizem, do Ehrlichove smrti pa niso vstopili v kolaboracijo in oborožen boj zoper Osvobodilno fronto. Sam Ehrlich je sicer ostro nastopal proti OF in komunizmu, a njegove spomenice in dokumenti niso bili pisani in širjeni v sodelovanju z italijansko okupacijsko oblastjo, ampak podtalno in ilegalno. Ob prvih likvidacijah v Lj. ljubljanski pokrajini so stražarji zaostrili svoj protikomunistični nastop in tudi sami izvajali aretacije, a ni jasno, če so aretirance potem izročali italijanskim okupacijskim oblastem ali ne. Vsekakor so se po Ehrlichovi smrti stražarji povečini vključili najprej v vaške straže, nato pa v domobranstvo. Tudi pozneje so bili v stalnih sprih s Slovensko ljudsko stranko in so se v sklopu protikomunističnega tabora priključili tako imeno-

vanem "Rupnikovemu krogu".

Bojan Godeša je orisal Ehrlichov pogled na slovenstvo, pri čemer si je za izhodišče izbral študijo Slovenski problem z dne 24. novembra 1941, v kateri je v nasprotju s takratnimi vodilnimi slovenskimi politikami, ki so se zavzemali za zedinjeno Slovenijo v okviru federativne Jugoslavije zagovarjal tezo, da je predpogoj zahteva po slovenski državni suverenosti. Slovenci naj si ustvarijo lastno neodvisno državo, potem pa naj sklepajo, s kom se povežejo. Pri tem je imel pred očmi več različic: ena od teh je bila srednjeevropska meddržavna konfederacija od Baltika do Egejskega morja, v kateri naj bi bila Slovenija pomemben del in celo njeno središče. Druga možnost, ki jo je dopuščal, je bila jugoslovanska konfederacija z Bol-

garijo, tretja pa samostojna Slovenija v zaledju Trsta pod pokroviteljstvom svetovnih velesil. Te zamišlje se v določenem obdobju niso zdale niti tako nerealne, kot zglede danes, vendar so propadle predvsem zaradi nasprotovanja Sovjetske zveze, ki je v vsaki srednjeevropski zvezi ali podobni pobudi videla nevarnost ustvarjanja novega "sanitetnega kordona" na njeno škodo. Pomembno pa je vsekakor, da je Ehrlich smatral ustanovitve samostojne slovenske države kot predpogoj (Godeša je uporabil latinski izraz "conditio sine qua non") za vsakršno drugo povezovanje.

Tamara Pečar Griesser pa je v svojem posegu podala opis Ehrlichovega umora v Ljubljani 26. maja 1942. Ehrlich, je dejala, sta ubila pripadnika Varnostno-obveščevalne služ-

be (VOS) Franc Štadler-Pepe in Kamilo Kratochvil-Mile, ko se je njuna žrtev vračala od jutranje maše za stražarje v domu sv. Cirila v Strelški ulici. Pri tem je podala odlomke iz Kratochvilovega poročila o atentatu ter orisala, kako je partizanska propaganda predstavila ta umor. Ob vsem tem pa se je tudi vprašala, s kakšno pravico je VOS ubijala po cestah in kdo jo je za to pooblastil. Vrhovni plenum OF, je dejala, ni imel legitimacije s strani večine prebivalstva, iz česar izhaja, da je s takimi akcijami Komunistična partija Slovenije likvidirala svoje politične nasprotnike. Tu pa je začetek spopada med dvema ideološkima taboroma v Sloveniji.

Nastop treh zgodovinarjev je izzval zanimivo razpravo, ki se je vila okoli italijanske reakcije na Ehrlichov umor (to Italijanov ni kdovekako pretreslo, čeprav so potem padali talci), pa do Ehrlichove vizije položaja Trsta v sklopu slovenske države in meddržavnih zvez, ki si jih je zamišljal, govor pa je bil tudi o tem, kako je katoliški miselni svet sprejemal korporativizem in fašizem. Vsekakor bo doberšen del teh vprašanj dobil odgovor, ko bo izšel zbornik rimskega simpozija o Ehrlichu. Izid je predviden za 26. maj, ravno na 60. obletnico njegove nasilne smrti. Takrat naj bi tudi odkrili spominsko ploščo. S ponedeljkovega večera pa je vsekakor izšla močna zavest, da z nastopom samostojne slovenske države dobiva Ehrlichov lik nove dimenzije.

IŽ

BEATIFIKACIJA P. CORTESEJA

PRVA SEJA SODIŠČA

V torek, 29. t.m., je v prostori tržaške škofije potekalo prvo zasedanje cerkvenega sodišča, ki je začelo postopek za beatifikacijo minoritskega patra Placida Corteseja. Po pravilih se namreč beatifikacijski postopek začne v kraju, kjer je kandidat za beatifikacijo umrl. P. Cortese je po pričevanjih (med katerimi velja omeniti znanega slikarja Zorana Mušiča) umrl med hudim mučenjem na sedežu Gestapa v Trstu leta 1944.

P. Placido Cortese se je rodil leta 1907 na otoku Cresu. Kljub temu da je izhajal iz italijanske družine, je obiskoval tudi tamkajšnja hrvaško osnovno šolo Sv. Cirila in Metoda. V minoritski red je vstopil leta 1924, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1936. Leta 1937 je postal glavni urednik revije *Messaggero di S. Antonio* v Padovi. Med drugo svetovno vojno in po padcu fašizma si je prizadeval pomagati tistim, ki jih je fašistična in pozneje nacistična oblast preganjala (med temi je bilo mnogo Slovencev), istočasno pa je bil pripadnik vohunske mreže Vladimira Vauhnikarja. 8. oktobra 1944 sta ga neznanca odpeljala neznan kam. Po pričevanju nekaterih očitvidcev naj bi ga prepeljali na sedež Gestapa v Trst, kjer je umrl zaradi mučenja s strani esesovcev, njegovo truplo pa so najverjetneje zažgali v Rižarni.

PUSTNI SPREVD PO MESTNIH ULICAH

PHILOCAFE' / P. FRANCESCO ROSSI DE GASEPERIS

OBČNI ZBOR DRUŠTVA SEDEJ

ZMAGAL ŠTMAVER

FOTO BUMBACA

Prosvetni delavci KD Sabotin iz Štmarva so v nedeljo zaslužili prvo mesto na sprevodu goriškega pusta po mestnih ulicah z alegoričnim vozom, ki so ga imenovali Alkoholne vizije.

Žirija je prisodila prvo mesto vozu s škotsko pošastjo iz Locknessa, za vozom pa je sledil sprevod škotskih plesalcev ob njihovi tradicionalni glasbi.

IZRAEL, KRAJ PREROKBE?

DANIJELO DEVETAK

Nova formula alternativnih kulturnih srečanj "ob skodelici kave", ki jih prireja Študijsko raziskovalni forum za kulturo, je očitno uspešna. V ponedeljek, 28. t.m., je bil drugi letošnji večer v kavarni-restavraciji Euro Diplomat Hotela v Gorici zelo kakovosten in zato tudi zelo dobro obiskan.

Srečanje so uvedli mladi glasbeniki, med katerimi so bili tudi gojenci SCGV Komel, nato je gosta večera predstavil ravnatelj Foruma Damjan Hlede. Na temo *Izrael, kraj prerokbe?* je govoril biblist p. Francesco Rossi de Gasperis DJ. Na svoji življenjski poti je bil med drugim misijonar na Japonskem, nato je skoraj 30 let poučeval biblično teologijo na Gregorijani v Rimu. Ignacijanske duhovne vaje je vodil po Evropi, Aziji, Afriki in Ameriki. Od leta 1977 je član Papeškega bibličnega inštituta v Jeruzalemu; tam biva že 25 let in pogloblja judovske korenine krščanstva, obenem poučuje v različnih šolah in ustanovah. Gre torej za izjemnega strokovnjaka, ki je o nenehnikih sporih na bližnjem vzhodu lahko povedal tehtno besedo; še pomembnejše pa je to, da se ni omejil na sociopolitično vizijo spopada, ampak je skušal gledati na sedanje tragično krizno stanje z duhovnimi očmi bibliste in človeka, ki živi ramo ob ramo z Izraelci in Palestinci.

Na vprašanje, ali je Izrael tudi danes kraj prerokbe, je odgovoril pritrdilno, toda v luči apokaliptičnih knjig. Pri tem je navedel zlasti poznejšega preroka Zaharijo, ki v svojih videnjih govori o Jeruzalemu kot "opojni čaši" za vsa ljudstva, o preiz-

kušani čredi, o zavzetem in oplenjenem mestu in zlomljenih velesilah. "Stvarnost in zgodovino je treba brati skozi Božje oči. Sam mir je Božja skrivnost," je rekel p. Rossi de Gasperis. Zaradi pokola šest milijonov Judov je prišlo na Zahodu - zlasti po drugem Vatikanskem cerkvenem zboru - do ponovnega odkritja in ovrednotenja judovstva; na bližnjem vzhodu pa se to ni zgodilo. Če gledajo kristjani na Jude kot na starejše brate, jih želijo muslimani naravnost izbrisati, saj pravijo, da je islam prišel na njihovo mesto in vse, kar je bilo prej, nima nobene teološke vrednosti. Ta "religiozna ideologija" je postavila pravi zid odpora proti Judom, ki so se ga nalezli tudi vzhodni kristjani, vedno bolj zgneteni s prevladujočo islamsko kulturo.

Velika, "čudovita znamenja" je postavil papež Janez Pavel II., ki si prizadeva za novo tradicijo, dosledno z bibličnimi besedili in ne s kasnejšimi ideologijami. Ob svojem obisku Svete dežele je priznal bodisi strujo tistih, ki si prizadevajo za "teologijo stvarjenja", po kateri so vsi ljudje poklicani, da zasedejo zem-

ljo, kot tudi strujo tistih, ki trdijo, da so Judje izvoljeno ljudstvo. Pri tem pa je ugotovil, da obljubljeni dežele niso nikdar zasedali samo Izraelci, ampak so jo vedno delili z drugimi. Zato bi prav oni morali doumeti, da so muslimani zanje blagoslov; za Palestine pa so blagoslov Izraelci. Edina rešitev je vzajemno spremanje. "Jeruzalem ne more biti last samo enim ali drugim," je zatrdil p. Rossi de Gasperis. "Če podrejo mošeje, pade tudi zid joka." To mora biti zemlja vseh. Izraelci so bili od vedno odprt, širok, prilagodljiv in sprejemajoč narod. To je njihova identiteta, ki jo, kot kaže, žal vedno bolj brišejo. Veliko škodo pri tem delajo skupine skrajnežev in pa velika ignoranca. "Jeruzalem ni sveto mesto; njena poklicanost pa je, da to postane," je sklenil gost.

Vsebinsko zelo bogato srečanje se je končalo s pogovorom med predavateljem in navzočimi, nato pa še ob bifeju, ki ga je ponudil hotelir Vinko Levstik. Naslednje srečanje bo prihodnji ponedeljek ob 20.30, ko bo o zunanji politiki Zahoda po razkroju SZ govoril prof. Jože Pirjavec.

V SVEŽEM ZAGONU

22. občni zbor društva Sedej je potekal 7. decembra lani. Po pozdravu predsednika Mihaela Corsija in dolgoletne tajnice Franke Padovan so sledila poročila včlanjenih skupin, ki so zaobjela pestro delovanje društva od zadnjega občnega zbora, novembra 1997, vse do danes. Sledila je razrešnica nadzornega odbora upravnemu o opravljenem delu ter predstavljena je bila ena lista s kandidati. V upravni odbor so bili imenovani Evelin Bulfoni, Mihael in Nevenka Corsi, Niko Di Battista, Aljoša in Katja Dorni, Martin Drufovka, Matija Faganel, Andrejka, Filip, Jurij in Martina Hlede, Saša Klanjšček, Florjan Lango, Gianni Mania, Franca Padovan, Alexander Pintar, Matej in Nikolaj Pintar, Alessio Stasi, Janez in Liliana Terpin, Ivan Vogrič; v nadzornega pa Rinaldo Dorni, Martin Komjanc in Branko Terčič. V torek, 22. t.m., je bila na sporedu, na sedežu društva, seja imenovanja vodstva prosvete. Soglasno in zaslužno je bil potrjen dosedanj predsednik Mihael Corsi, lastne sposobnosti je v prejšnjem mandatu vžil v konkretno delo. Mesto podpredsednika je sprejela Franca Padovan, tajniško muko pa bo naprej nosila mlada Andrejka Hlede, zagnana je in prepričani smo, da bo kos tej zahtevni nalogi. Podtajnik je postal Matej Pintar, referent za kulturo Nevenka Corsi, zapisničarka Martina Hlede. Blagajničar društva je bil potrjen Martin Drufovka, kot tudi gospodar Jurij Hlede. Številni mladi skupini gre spodbuda, da bi znala čimbolje izkoristiti zahtevne izzive časa, v katerem živimo. Števerjanci pa so se že večkrat izkazali, da tudi z nemajhnimi finančnimi pregavicami, a s trdim delom in trudo ter zakoreninjeni v neomajnih temeljih, res kaj kakovostnega zgradijo v prid celotne skupnosti in predvsem v dobrobit mlajšemu rodu.

MD

POHOD IN BDENJE ZA MIR

"MORAMO UPATI!"

Tudi goriška nadškofija je želela pozvati vse ljudi dobre volje k prizadevanjem za prepovedna pravičnost in mir. Zato je priredila v soboto, 26. t.m., pohod in bdenje za mir. Kar nekaj ljudi se je zbralo popoldne v cerkvi v Podturnu v Gorici, kjer je po uvodu g. Andrea Bellaviteja pozdravil navzoče pokrajinski odbornik Silvano Buttignone. Ton večeru je dal nadškof msgr. Dino De Antoni, ki je ugotovil, da je problem miru, žal, vedno živ. Stanje je v zadnjih časih, zlasti po 11. septembru, nadvse zaskrbljujoče, saj smo vsak dan pričehudim sporom, ki jim ni videti konca. In vendar, je poudaril nadpastir, moramo upati. Ne smemo se vdati, vztrajati moramo v upanju in z optimizmom moliti Boga, da bi nam naklonil ta dragoceni dar.

Zgovoren bolj kot katerakoli beseda je bil nato krajši video posnetek; predvajali so ga v cerkvi na velikem ekranu, ki so ga dali na razpolago mestni salezijanci. Podobe so vrgele navzoče in medias res in jim predočile posledice krivic, nasilja, vojn. Videti je bilo znane dogodke iz New Yorka in Afganistana, kolone razseljenih beguncev, množice lačnih afriških otrok. Samo od sebe se je po-

stavljalo vprašanje človekovega dostojanstva, ki je vedno bolj postavljeno pod vprašaj. V drugem delu so gledalci podoživeli srečanje v Assisiju, skupno molitev zastopnikov različnih verstev za mir, skupne izjave zavzetosti za pravičnost in odpuščanje. Seme je bilo vrženo, z njim naj v vseh ljudeh raste tudi želja, da bi skupno delati.

Po predvajanju videa je na kratko spregovoril gostitelj, podturnski župnik Ruggero Di-piazza. Omenil je dan spomina in vse, kar je povezano z njim; nanizal je tudi vrsto hudih krivic, ki jih povzročajo globalizacija, in podčrtal vedno večjo nujno biti pozorni do najmanjših, zadnjih. Nato so prisotni stopili v sprevod za nadškofom proti bližnjemu središču sv. Jožefa, kjer je že dobro

leto dni zbirni center priseljencev. Ob nadškofu so hodili mladi, ki so držali veliko zastavo mavričnih barv in z belo globico, simbolom miru; ta lepi simbol so za to priložnost sešile klarise iz goriškega samostana, ki so bile na tak način prisotne na pohodu. Nekaj misli o tem, da je sožitje možno in lepo, je spregovoril Bou Konate, inženir, občinski odbornik v Trziču, po rodu iz Senegala. Za njim je tehtno razmišljala o pravičnosti in odpuščanju odvetnica Enrica Lucchin.

Sprevod se je nadaljeval do mestne četrti Sv. Ana, kjer se je bdenje za mir nadaljevalo v večernih urah s poslušanjem pričevanj, pesmimi in skupnim ter osebnim razmišljanjem o tem, kaj so - zame, zate, za vse nas - mir, pravičnost in odpuščanje.

DPD

VPISI V SLOVENSKE ŠOLE

TUDI LETOS POZITIVEN TREND VPISOV

HARJET DORNIK

Iztekel se je rok za vpis v šole vseh stopenj in na razpolago so že prvi podatki, ki omogočajo prvi pregled stanja. Analiza prvih števil potrdjuje že nekaj let pozitiven trend, zaradi katerega bo v slovenskih vrtcih in osnovnih šolah na Goriškem v prihodnjem šolskem letu precej več otrok in učencev. Skupno število malčkov, ki bodo obiskovali slovenske vrtce, je 347 (letos 328). Prvič bo prestopilo njihov prag 123 otrok, devet otrok več kot lani. Skupno število malčkov, ki bodo obiskovali vrtce goriškega okrožja, je ustaljeno, to je 180 (letos 183). Novih malčkov bo 56, nekoliko manj kot letos (64). Kar zadeva vrtce doberdobskega okrožja, beležimo izrazit porast, skupno jih bo obiskovalo 167 otrok (letos 145), novih gostov pa bo 67 (letos 50). Večji priliv je opazen v vrtcih v Doberdolu in Romjanu.

Osnovne šole bo jeseni obiskovalo skupno 375 učencev (letos 357), porast beležimo v okrožjih obeh didaktičnih ravnateljstev. Na goriškem področju bo 210 učencev (letos 200), prvošolčkov bo 49 (letos 42). Na Doberdobskem bo skupno 165 učencev (letos 157), prvošol-

čkov bo 91 (letos 76), številčno sta se okrepili osnovni šoli v Doberdolu in na Plešivem.

Kar zadeva vpise v deset goriških vrtcev, ki bo s prihodnjim letom sprejelo 123 novih otrok, je treba zabeležiti tudi dejstvo, da verjetno prvič v zamejski zgodovini presega število vpisov v tržaške državne vrtce, ki bodo na dvainvajsetih mestih sprejeli le 107 otrok.

Tudi število vpisov na obeh nižji srednji šoli Ivan Trinko in v Doberdolu se je rahlo povečalo, tako da bo zaradi večjega števila dijakov in manjšega osipa verjetno en razred več. Kar zadeva obiskovanje slovenskih višjih šol, je treba beležiti glede na prejšnje leto nižje število letošnjih malih maturantov in tudi precejšen osip, zaradi katerega se je dober odstotek odločil za italijanske profesionalne smeri. Kljub temu so se dijaki, ki so izbrali slovensko višješolsko središče, enakomerno porazdelili, tako da tudi v prihodnjem letu ne bo nobena smer v težavah. Za dokončne podatke pa je potrebno počakati do jeseni, saj se v naslednjih mesecih lahko še kdo premisli in zdajšnjim vpisom se lahko prišteje še kak vpis iz Slovenije.

V ČETRTEK, 24. JANUARJA

MAŠA ZA ČASNIKARJE

Kot vsako leto so tudi letos goriški časnikarji in tiskarji počastili svojega zavetnika, sv. Franciška Saleskega. V lepi baročni cerkvi sv. Karla Boromejskega, pri nekdanjem bogoslovnem semenišču, je bila maša za vse predstavnike tiska in javnega obveščanja, ki jo je daroval nadškof msgr. Dino De Antoni, ob somaševanju duhovnikov, ki so zlasti dejavni na tem področju. Maše se je udeležilo kar lepo število predstavnikov tiska. V svoji pridigi je nadškof podčrtal razne teme s področja tiska in obveščanja sploh. Tako je z mislijo angleškega filozofa Bacona poudaril verodostojnost komunikacije in sporočilnosti nasploha.

Po maši je še v furlanščini spregovorila Anna Bombig, še prej pa urednik tednika Voce i-sontina Andrea Bellavite, ki je tudi podčrtal nekatere temeljne smernice katoliškega tiska danes. Nato je spregovoril še naš glavni urednik Andrej Bratuž v slovenščini in italijanščini, ki je tudi posegel po filozofskih virih zlasti francoskega katoliškega misleca Maritaina, ki je veliko pisal o vlogi katoliškega tiska in njegovi avtonomiji od hierarhije. Poudaril pa je tudi vlogo in poslanstvo sv. Franciška Saleskega, pa tudi blaženega Antona Martina Slomška, ki je gotovo bil med prvimi slovenskimi katoliškimi časnikarji oz. pisci.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na ponovitev drame Franceta Bevk

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

v izvedbi dramskega odseka PD Šandrež

v sredo, 6. februarja, ob 20.30
v župnijski dvorani v Šandrežu.

PRODAJA VSTOPNIC ENO URO PRED PREDSTAVO

DR. BAJUK V ŠTEVERJANU

Rojaki pred letom dni ustanovljene krščansko usmerjene stranke Nove Slovenije so se v nedeljo, 27. t.m., mudili v Števerjanu. Predsednik stranke oz. bivši predsednik vlade RS dr. Bajuk in nekateri krajevni predstavniki tega gibanja so se udeležili maše v cerkvi sv. Florijana. Po končani daritvi in ogledu župnijskega doma Sedej, ki stoji ob "placu", in borovcu, so se spustili do občinske hiše v Britofu. Števerjanski župan Corsi je udeležencem kulturno, gospodarsko in ekonomsko predstavil brško vas ter načel več problemov, od uteškočenega konkretnega izvajanja zaščitnega zakona do problematike Jeremišča in vstopa Slovenije v EU. Deželni predsednik SSK Drago Štoka je orisal strankine začetke v takojšnjih povojnih letih ter njeno 25-letno plodno delovanje v zamejstvu. Razvejanu politično poročilo je podal deželni tajnik SSK Damijan Terpin, ki je v svojem kakovostnem govoru izrazil nujno potrebo po deželnem svetovalcu iz vrst edine slovenske stranke v zamejstvu, ki bi bil celotni manjšini v izjemno korist. Poglobljena razprava prej načetih tematik se je nadaljevala ob dobri briški kapljici in obloženi mizi v gostilni Koršič na Sovenci. MD

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

VEDRA ZMEŠNJAVA OB NAMIŠLJENI TETI

IVA KORŠIČ

Na drugem prešernem snidenju s smehom v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž se je v nizu veseliger v izvedbi ljubiteljskih odrov občinstvo seznanilo z dramsko skupino Kulturnega društva AG Vrba iz Vrha pri Žalcu (Celje), ki je v novembru prvič nastopila pri nas v abonmaju Štandrez 2001 in razkrila svoje spretnostne igralske sposobnosti.

Le-te je potrdila tudi z izvedbo svoje najnovejše odrske postavitve (premera je bila v domačem kraju 7. decembra lani; dva dni kasneje je bila ponovitev v Novi Gorici na Nedeljskih gledaliških srečanjih) komedije Brandona Thomasa *Charlejeva teta* v režiji Jožeta Kranjca. V briljantni situacijski komediji, katere humorno vzmet sproži fant, ki mora po sili razmer, seveda v ženskih oblačilih, hliniti, da je bogata donna Lucia, teta prijatelja Charleya, ki je ravno prišla iz daljne Braziliije, "kjer so opice doma". Zaradi te preobleke se ustvari cela vrsta ko-

mičnih trenutkov, ki se znatno podkrepijo, ko se pojavi resnična donna Lucia. Ubogi fant ne ve, kako bi se zmazal iz te vrele kaše.

Toda kot v najboljših komedijah se tudi v tej ob pravem času vse zgleda in razplete med okroglim smehom gledalcev, ki so se zabavali ob zelo dobri igri ljubiteljskih izvajalcev Jaka Jeršiča (Francis Chesney), Jožeta Meha (Stephen Spettique), Frenka Železnika (Jacka Chesneya), Andreja Čehovina (Charley Wykeham), Milana Vogrinca (Francourt Babberley), Karmen Pokorny (Lili), Jelka Štorman (donna Lucia d'Alvadorez), Lea Meh (Anna Spettique), Marjana Topolovec Dolinšek (Kitty Verdun), Sabina Cokan (Elle Delahey) in Anita Krizanec (Mary). Hitri ritem igre ni pustil gledalcem predaha in je poudaril komičnost prikazane igralske skupine. Igralci so dobro vztrajali v vrtoglavlju, pri čemer je izrazilo izstopala dolgotrajna odrska izkušnost stebrov skupine, ki v letošnji sezoni slavi lepi jubilej, petindvajsetletni-

co gledališkega ustvarjanja, ki jo bodo obeležili s primerno prreditvijo.

V sklopu le-te bo verjetno nastopil tudi dramski odsek Prosvetnega društva Štandrez. Prav člana štandreške skupine Majda Zavadlav in Božo Tabaj bosta nastopila na Iskrivem smehu v četrtek, 31. t.m., ko bo na sporedu nagrajevanje natečaja Mladi oder, ki ga že vrsto let razpisujeta Slovenska prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, da bi pospeševali odrsko postvarjanje pri današnji mladini, ki rada beži pred napori in odgovornostjo. Naša komedijska bosta prikazala enodejanka iz svojega zimzelenega repertoarja *Človek brez smeha* v režiji Janeza Starine. Vrsto letošnjih predstav za dobro voljo bodo sklenili Popotni komedijanti iz Trsta z burko Jake Štoke *Trije tički*, ki jo bodo odigrali v nedeljo, 3. februarja, v telovadnici centra, v kateri se bo bolje odražalo vzdusje slovenske gostilne.

V NEDELJO V PDG-JU ČEDERMAC PREVZEL

Nedeljska gledališka srečanja, niz abonmajskih predstav ljubiteljskih gledaliških skupin, ki jih že tretjo sezono pripravlja Zveza kulturnih društev Nova Gorica, katere predsednik je Emil Aberšek, tajnik pa Boleslav Simoniti, so v nedeljo, 27. t.m., gostila dramski odsek PD Štandrez z dramo *Kaplan Martin Čedermac* F. Bevka v dramizaciji Borisa Grabnarja in režijskem branju Emila Aberška, kateremu je pomagal igralec Janez Starina. Nad 200 gledalcev je v veliki dvorani PDG zbrano spremljalo razvoj dogajanja, ki jih je potisnil v čase, ko je fašistična oblast uporabljala vse sile, da bi zatrla slovenski jezik v naših krajih. Predstava, ki je požela že v Štandrezu veliko navdušenje, je še močnejše in intenzivnejše sprostita svojo globoko sporočilnost na novogoriškem odru. Dimenzije prizorišča so se zvečale, zato so se prizori odvijali na odru, čeprav je bila razsežnost globine in širine odrskega prostora delno zamejena z zavesami. Različna scenska prizorišča so se zaradi bogatejših palet barvnih učinkov osvetlitve oz. zatemnitve odrskih luči prikazovala v mehkejših oz. ostrejših tonih, s tem se je povečal učinek dramskega dejanja. Igralci so uspešno prestali nalahke preskok z majhnega odra na veliko odsko površino, ker so se z Aberškom in Starino za ta novi izvajalski izziv zelo resno pripravili. Trud se je obrestoval, saj so svoje vloge izpeljali še bolj prepričljivo, tako da so liki pridobili kak droben značjski odtenek, ki je pripomogel k podrobnejšemu opisu celote. Nad dobro prikazano pisano skupino vaščanov in predstavnikov oblasti je izžareval domačo toplino in predano ljubezen do slovenske zemlje in njenih ljudi kleni, dosledni in neomajni narodnjak kaplan Čedermac v natančnem, premišljenem, predvsem pa čustveno nabitem, a nevsiljivem, naravnem orisu Božidarja Tabaja. Ob skupnem poklonu se mu je z obrazom bralo, da mu je vloga spet odvzela veliko energije in duševne moči. Da je novogoriški nastop štandreških igralcev tako lepo uspel, gre tudi zaslugi vsem tistim sodelavcem, ki opravljajo zakulisno delo, Jošku in Franku Kogoju, ki sta morala prilagoditi scenske elemente drugačnim odorskim merilom, Martinu Tonsigu, ki se je znašel v džungli tehničnih aparatov, šepetalki Marinki Leban, ki se je selila s konca na konec, da bi bolje učinkovalo njeno spremljanje besedila, ter Snežici Černic, ki je pazila, da je bilo pri kostumih, pričekah in maski vse na pravem mestu. V kratkem bo PD Štandrez spet gost v Novi Gorici. Ob Prazniku slovenske kulture, 8. marca, bo nastopil v mali dvorani PDG z enodejanko *Jaz sem Berto*.

GORIŠKI VRTILJAK / ABONMA ZA MLADE

GLASBENO POTOVANJE IN PRAVLJIČNI PRIKAZ

Val navdušujočih vzklikov in žvižgov ter burno ploskanje je hrupno pričalo, da je ponudba Goriškega vrtiljaka v Abonmaju za mlade zadovoljila kritične najstnike iz srednje šole in petošolce, ki so v četrtek, 24. januarja, napolnili veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž, da bi se podali na neobičajni sprehod skozi popularne stile 20. stoletja.

Na tem glasbenem potovanju skozi čas jih je spremljal Duo String, ki ga sestavljata Vlado Batista iz Kopa, skladatelj, violinist in aranžer ansambla, ter Bojan Cvetrežnik, vrhunski izvajalec različnih slogov na violi in violini. V privlačnem, prav nič šolskem slogu in mestoma celo s trohico humorja sta mladim poslušalcem pokazala, kako se da tudi na klasičnih instrumentih, kakršni sta violina in viola, predstaviti izrazito ritmično glasbo, za izvedbo katere se navadno uporabljajo drugačna glasbila. S sedmimi skladbami sta prepotovala prejšnje stoletje in v glavnih okvirih jasno prikazala t.i. popularno glasbo, ki označuje vso plesno glasbo. Le-ta je nastajala po razcvetu rock and rolla v 50. letih, njene korenine pa segajo v črnsko glasbo, poznano pod pojmom jazz, le-temu se je pridružila

tudi bela folk glasba country & western.

Ta glasba je od začetka 20. stol. nastajala v ZDA. Priseljenci z raznih koncev Evrope so prinesli čez lužo svojo ljudsko glasbo, ki se je v novem svetu pomešala z bogatim glasbenim izročilom črnih sužnjev iz Afrike. V poznejšem času je izum radia in gramofona omogočil, da se je tovrstna glasba hitro širila po vsem svetu. Učenci so iz violine in viole slišali, kako se oglašajo sinkopiran ritem ragtime, blues, rock and roll, ki je nastal iz spojitve črnskega rhythm & bluesa, ter elementi bele kmečke folk glasbe, funky in drugi. Glasbenika sta še na kratko predstavila latinsko glasbo, tj. afro-karibske ritme (rumba, cha-cha, bolero calypso...) in brazilske (samba, bosanova), nazadnje pa še pop glasbo, ki je seveda tudi plesna glasba, saj je njen osnovni element ritem. Živahna glasbena urica, pri kateri so s spontanim ritmičnim ploskanjem sodelovali tudi poslušalci, je minila kot blisk s končno skladbo legendarne skupine Beatles *Get back* in na prijeten način dopolnila pouk šolske glasbene vzgoje.

V petek, 25. januarja, je v dveh zaporednih ponovitvah,

najprej za malčke iz zadnjih letnikov vrtca in osnovnošolce iz doberdopskega ravnateljstva, nato pa še za tiste iz goriškega, na odru Kulturnega centra Lojze Bratuž v Polžkovem abonmaju zaživela pravljica slovenske mladinske pisateljice Kristine Brenkove *Modra vrtnica za princesko* v izvedbi gledališča Toneta Čufarja z Jesenic in režiji Rada Mužana, ki je za igrico izbral tudi glasbo. Na zibljajočih se Straussovih valčkih so s koreografskimi koraki Janeza Mejača med cvetočimi grmi žlahtnih vrtic poplesavali pravljčni junaki v lepih kostumih Marine Bačar, ki si je zamislila tudi sceno. Pravljično vsebino so odigrali Irena Leskovšek-kraljica, ki je bila trudna zaradi bremen kraljevanja in teže krone, Eva Leskovšek, mlada brezskrbna princeska, ki si je morala izbrati ženina, Lidija Grilc, vrtnarica, ki je znala marsikaj pametnega svetovati kraljevski družini, Gregor Robič, fant s piščalko, ki je prihajal iz daljne svetle zvezde, in Rado Mužan, norček, ki je govoril le resnico. S svojim igrivim pojavljanjem je še najbolj razgibal sicer malce ohlapno celoto. Edinole mlad fant s piščalko, iz katere je izvaljal čarobne glasove, je lahko očaral princesko, ji podelil vrtnico in jo zasnubil. Jeseniška gledališka skupina je nadomestila odpadlega Ostržka v izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča Celje.

IK

IK

† ZAHVALA
Ob boleči izgubi naše drage mame, matere in prababice
KAROLINE CIGLIČ vd. KOMIC
se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ji stali ob strani. Posebna zahvala častitim gospodom duhovnikom župniku g. Antonu Lazarju, dr. Oskarju Simiču, g. Karlu Bolčini, pevcem in vsem, ki ste jo pospremili k večnemu počitku.
Hčere z družinami in ostalo sorodstvo
Števerjan, Podgora, Štandrez 31. januarja 2002

OBVESTILA

ACM GORICA vabi k maši za cerkveno edinost v ponedeljek, 4. februarja, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine. Na razpolago bo *Ekumenski zbornik*.

ČESTITKA

Dragi Igor, ob lepem in važnem srečanju z Abrahamom ti iz srca čestitamo. Voščimo ti zdravlja, ljubezni in nenazadnje veliko več sreče, da boš lahko naslednjih petdeset preživel mimo, v družbi nas vseh, ki te imamo radi.

DAROVI

ZACERKEV v Števerjanu: N.N. ob blagoslovu novega vozila 50.000; Majda Miklus za ogrevanje 50.000; N.N. v zahvalo 85.000; N.N. 30.000; Ema in

Marija v spomin na dragega moža in očeta Mirkota ob 1. obl. smrti 150.000; v spomin na očeta Karla Klanjščka sin z družino 300.000; dve neimenovani darovalki 150.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: no-no ob krstu vnuka 100,00; namesto cvetja na grob pok. Cirilu Koršiču neimenovani prijatelj 50,00 E.

ZA ŠTEVERJANSKI vestnik: Marica Koren in družina 50.000.

SOŽALJE

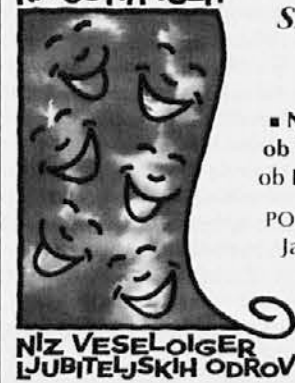
Ob izgubi drage mame in none **Karoline Ciglič vd. Komic** izrekajo društvo F. B. Sedej, farno občestvo, sekcija Slovenske skupnosti za Števerjan hčerka Marti, Jolandi, Alenki in vsem svojem občuteno sožalje.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

■ Četrtek, 31. januarja 2002, ob 20. uri, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž

Natečaj mladi oder - Nagrajevanje
DRAMSKI ODSEK
PROSVETNEGA DRUŠTVA ŠTANDREŽ

ISKRIVI SMEH
NA USTIH VSEHNIZ VESELOIGER
LJUBITELJSKIH ODROVČLOVEK BREZ
SMEHA

■ Nedelja, 3. februarja 2002, ob 17. uri, v telovadnici ob Kulturnem centru Bratuž

POPOTNI KOMEDIJANTI
Jaka Štoka
TRIJE TIČKI

VABLJENI!

SVETOVNI SLOVENSKE KONGRES
in KROŽEK ANTON GREGORČIČ
vabita

v petek, 1. februarja 2002, ob 20.30 v konferenčno dvorano Diplomat hotela v Gorici, Korzo Italija, 63, kjer bo prof. Janez Arnež predstavil svojo zgodovinsko knjigo:
SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA 1941-1945
O avtorju bo spregovoril časnikar Ivo Jevnikar.
Ob koncu bo lastnik Diplomat hotela Vinko Levstik ponudil udeležencem priložnostni buffet

TELOVADNICA
KC LOJZE BRATUŽ

nedelja, 10. februarja 2002, ob 16. uri

družinsko PUSTOVANJE

Zabaval nas bo **JURE SEŠEK**

PLES, IGRE, MASKE..., ŠTRAVBE

VSTOP Z VABILI

0481 536455 ali 0481 30463 (Andrej)

PHILOCA E

PO STARI TRADICIJI
PRIJETEN IN ZANIMIV VEČER
OB SKODELICI KAVE

prof. Jože Pirjevec

"ZUNANJA POLITIKA ZAHODA
PO RAZKROJU SZ"

ponedeljek, 4. februarja, ob 20.30, v kavarni-restavraciji Euro Diplomat Hotela, Gorica, Korzo Italija 63

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO

SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI,
DRUŠTVO ARS, KATOLIŠKA KNJIGARNA
in DRŽAVNA KNJIŽNICA IZ GORICE

vabijo

v sredo, 6. februarja, ob 18. uri v Državno knjižnico (ul. Mameli 12)
na predstavitev knjige Marije Kacin

ŽIGA ZOIS IN ITALIJANSKA KULTURA

Prisotna bosta avtorica in akad. dr. Jože Pogačnik

BENEŠKA SLOVENIJA

GORIŠKA

V SPOMIN NA ANTONIJETO CALLIGARIS
IN NA PRIJATELJA VIKTORJA PRAŠNIKA

ZAČETEK MOJEGA GLEDALIŠKEGA UDEJSTVOVANJA (1)

MAKS KOMAC

Glede začetkov svojega gledališkega udejstvanja se moram povrniti v preteklost, in sicer v otroško dobo, v čas osnovne šole. Leta 1921 smo se vrnili z Bleda, kjer smo bili kot begunci v prvi svetovni vojni. Ker je italijanska uprava premestila davčni urad iz Bovca v Tolmin, je bil moj oče premeščen v Tolmin. Tu sem nadaljeval osnovno šolo v razredu, kjer je poučevala učiteljica Silič. Spominjam

ljev. Potem je prišel čas, ko smo se razpršili na razne vetrove. Prenahal je skoraj vse društveno življenje.

Prišla je vojna, pričeli so se drugi časi. Toda čas beži in vojna se je končala. Spet sem se oprijel igralskega udejstvanja, to pot v Gorici. V letu 1946 smo nastopili pod Zavezniško vojaško upravo v gledališču Verdi z Gržincičevo opereto *Miklavž prihaja* v režiji V. Čekute. Nastopil sem v vlogi Luciferja. Imeli smo velik uspeh. Miklavž

Pokristjanjevanje Moravanov

se, kako sem moral večkrat deklamirati Levstikovega *Ubežnega kralja* in Gregorčičevo *Jeftejevo prisego*, in v prvi vrsti; ker sem takrat imel precej kranjskega naglasa, je učiteljica hotela s tem pokazati drugim, kako je treba brati ali recitirati. Že takrat na osnovni šoli sem študiral neko igrico. Upozorili so jo v Podšolarjevi gostilniški sobi. Ljudje so se odzvali in smo imeli lep uspeh. Razumljivo, da smo bili na to naše delo zelo ponosni. To je bil začetek.

Kot srednješolci smo potem ustanovili Katoliški dijaški krožek Lipa. Tu smo sami pripravljali predavanja, razne pevске nastope in igre. Kot prvo delo smo uprizorili igro iz dobe prvih kristjanov, pozneje Nušič

je obdaroval vse otroke, med katere so razdelili stare knjige Goriške Mohorjeve družbe, ki so bile pod fašizmom zaplenjene in se niso mogle takrat razpečavati. Pri tem je prišlo tudi do majhnega incidenta. Med knjigami, ki smo jih razdelili, so bile tudi *Zimske urice*. Nihče se ni spomnil, da je bila v knjigi slika, ki je predstavljala *Battaglia del grano*, kjer je bil prikazan Mussolini kot delavec, ki žanje žito. Nekaterim je šel naš uspeh na živce in so nas zatožili pri Zavezniški vojaški upravi. Fašizem je bil knjigo prepovedal, sedaj pa smo bili obtoženi, da podpiramo in širimo fašizem. Vse se je pojasnilo in zadeva se je lepo uredila. Čudna so pač človeška pota.

Čehov: Snubač

čevo komedijo *Navadni človek*, kjer sem nastopil v glavni vlogi Dajmjanoviča. Režiral je takratni tolminski kaplan Semič. Skrbeli smo tudi za petje po drugih vaseh, kot so Poljubinj, Ljubinj, Zatulmin, kjer smo vodili cerkveno in narodno petje.

Takrat so se že začeli časi, ko so fašistične oblasti razpuščale naša prosvetna društva in smo se morali večkrat izogibati orožnikov. Toda vztrajali smo, dokler je bilo mogoče, ker smo vedeli, da opravljamo važno delo za naš narod. No, o tem delu danes malokdo ve, komajda le nekaj živih takratnih prijate-

V gledališču Verdi smo nastopili še z ljudsko igro *Divji lovec*, v kateri sem nastopil kot gostilničar, in še s Timmermanovo igro *Trije kralji*. V tej igri sem nastopil v vlogi Boltežarja. Tu se nam je pripetila majhna nezgoda, ko je odpovedala luč pod odrom. Šepetalka Sonja Saksida ni videla teksta in nam trem kraljem ni kazalo drugega, kakor da smo šli še enkrat prek odra pojoč svojo pesem *Mi smo trije, trije kralji Gašper, Miha, Boltežar*, v pričakovanju, da nam kdo priskoči na pomoč. Tako se je tudi zgodilo.

DALJE

SPREVED SE BO VIL OD ČEPLEŠIŠČA DO LIVKA

V NEDELJO ČEZMEJNI PUST

ERIKA JAZBAR

Kot pišemo že vrsto let, je pustni čas v slovenski Benečiji res posebno obdobje, ko se domači ljudje pripravljajo na praznovanje dogodka, ki je v teh krajih občuteno in priljubljeno. Pustne navade, domače maske in plesi se v beneških dolinah zaveščno spoštujejo, saj so domače šeme pomemben del etnološkega gradiva tega predela našega zamejstva. Za pustni čas oživi marsikatera vasica Nadiških dolin, saj se pustno razpesejanje in pustne navade, ki so jih skrbno ohranjali do nedavnega, vračajo v omenjene zaselke.

Ob samem sprevedu pustnih mask in družabnih srečanij se v Nadiških dolinah pripravljajo tudi druge iniciative. Tako so prejšnji teden odprli dve zanimivi razstavi na pustno tematiko, in sicer v špetskimi občinskih dvorani in v Beneški galeriji, ki je v neposredni bližini. Med urnikom uradov bo v občinski dvorani na ogled razstava z naslovom *Ritualne maske v Alpa, kjer se srečujejo tri kulture*; za to so poskrbeli v Kanalski dolini po istoimenskem posvetu novembra lani. Ob sami razstavi pa so lahko vsi obiskovalci nekaj ur prej poslušali tudi poučen posvet o pustni tradiciji in ljudskem izročilu. Srečanje sta oblikovala Roberto Dapit in Raimondo Domenig. Sama razstava pa bo na ogled vse do 9. februarja.

Dan kasneje, t.j. v soboto, so v Beneški galeriji, za katero skrbi Društvo beneških umet-

Beneški blumarji, tradicionalna maska iz Črnega vrha

nikov, odprli pomembno razstavo lesnih izdelkov domače umetnice Silvane Buttera. Na ogled so predvsem njena dela, ki segajo v pustno izročilo, med temi velja spomniti na znano masko "hudiča iz Ruonca". Na odprtju razstave je med drugimi sodelovala tudi špetska županja.

V nedeljo, 3. februarja, bo pustno praznovanje doseglo svoj višek. Tudi letos sta Gorska skupnost Nadiških dolin in občina Kobarid poskrbeli za organizacijo čezmejne pustovanja v sodelovanju s Proloco Vartača iz Sovodnje in turističnim društvom iz Livka. V prejšnjih dveh izvedbah se je čezmejni pust odvijal izmenično v Livku in Čeplesišču, to pomeni, da pride letos spet na vrsto Livke; veselo pustovanje pa se bo pretakalo z ene strani meje na drugo. Za en dan se dejansko zbrise tudi meja med državama. Gorska vasica Čeples-

išče pa bo zažvela, saj se bodo po njenih ulicah zbrali in veselili starejši in mlajši ljubitelji mask in pustnih tradicij.

Spreved domačih, starejših in modernih mask bo v nedeljo; kot lani pa bo povezal vas Čeplesišče na italijanski in Livke na slovenski strani. Opoldne se maske in skupine zberejo v Čeplesišču, po sprevedu po vasi prestopijo mejo in se zberejo na Livku, kjer se bo pustovanje tudi zaključilo. Od nedelje do konca pusta bo tudi letos v Sovodnji poskrbljeno za prostor, v katerem se bodo odvijali plesi in druge družabne iniciative.

Čezmejni pust bo prihodnjo nedeljo, kar pomeni, da bodo vse pustne skupine lahko zadnje pustno nedeljo pustovale po svojih domačih vaseh in tako poskrbele za razposajeno vzdušje v manjših zaselkih in domačih krajih.

V PARLAMENTU
IN NA DEŽELI

NAPAD NZ

Goriški deželni svetovalec NZ je prejšnji teden vložil svetovalsko vprašanje z naslovom *Financiranje dejavnosti slovenske manjšine ali "kitajske škatle"*, s katero grobo napada tri slovenske družbene delavce iz Benečije, in sicer Jole Namor, Živo Gruden in Giorgia Banchiga. V podrobnem seznamu omenja vse funkcije, za katere so omenjeni Slovenci pristojni (zanimivo bi bilo vedeti, odkod mu tako točno znanje) ter pravi, da sicer ne oporeka financiranju ustanov slovenske manjšine, zadeva pa se mu zdi sporna, ko se preveri, da so nekateri od vodilnih istočasno "voditelji" in "uslužbenici" nekaterih "kitajskih škatel", ki sestavljajo krog slovenske manjšine. Brez komentarja. Trem prizadetim za služnim Slovencem je manjšina izrazila svojo solidarnost, med drugim je goriška ZSKP takole napisala: *Od javnih upraviteljev bi pričakovali več resnosti in odgovornosti, ne pa žaljivih izjav, ki so sad nepoznanja slovenskih kulturnih prizadevanj v videmski pokrajini in pogojena od političnih predsodkov in sovražnega razpoloženja do slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.*

Krajevni poslanec NZ pa je medtem vložil v parlamentu nujno interpelacijo ministrici za šolstvo, v kateri se je obregnil ob pobudo ravnatelja Forteja ob okrožnici, ki jo je poslal o možnosti poučevanja v državnih šolah v manjšinskem jeziku. Ponovno brez komentarja.

GLOSA JURIJ PALJK

O MOLITVI

Nobenega namena nimamo skrivati povod za ta zapis, saj bo vsaj še ta teden skoraj vsakdo takoj pomislil na molitveno srečanje predstavnikov dvanajstih največjih svetovnih verstev, ki je bilo v četrtek, 24. t.m., v Assisiju in ga je vodil sveti oče Janez Pavel II., ki si ga je tudi srčno želel.

Napisali smo, da se bo večina od nas spominjala pomembnega verskega srečanja in molitve vsaj še ta teden predvsem zato, ker vemo, da živimo v času hitrih komunikacij, ki imajo za posledico tudi to, da današnji človek hitro pozablja. Vse lahko rečemo o naši, zahodni družbi, le tega, da bi ta družba imela zgodovinski spomin, ne moremo reči.

Tudi to je eden od tistih dragih "davkov", ki jih mora sodobnik plačati dejstvu, da je nenehno in vedno neposredno obveščen o vsem, predvsem pa o tistih stvareh, ki ne zanj in ne za večino od nas gotovo niso življenjskega pomena. Prav zato je sodobnik, smo mi vsi tako zelo naveličani vsega, predvsem pa nenehnega zasipavanja z novicami, sredi katerih se težko znajdemo. Mislim namreč, da ni potrebno biti ravno velik genij, da razumeš, kako zavajajoča so danes sredstva obveščanja, med njimi na prvem mestu televizija in morda še bolj svetovno omrežje, ki ga poznamo pod imenom internet.

Pa bi vseeno rekli besedo ali dve o molitvi, za katero danes velja predvsem dejstvo, da ni v

velikih čisljih domala nikjer, tudi med verniki ne. Kot da bi se vsi pomalem bali javno povedati, da smo še taki, ki bolj ali manj redno molimo, a nam zato še ni potrebno pripenjati ne vzdevala "cerkvena miš" in niti ne "tercijalka", še najmanj pa "klerikalec", ker so ti izrazi vsaj pri nas domala redno rabljeni kot lažja oblika psovke, ki pa v sebi nosijo toliko nekega nedostojnega in predvsem pa ciničnega gneva ter zaničevanja, da se tudi zato z njimi in s tistimi, ki jih uporabljajo, zares ne bomo ukvarjali. Mimogrede lahko tu navedemo javno znano in dobro preverjeno resnico, ki govori o tem, da v mejnih situacijah, oziroma v rešilnem čolnu sredi širokega morja, da bomo bolj povedni, vsakdo moli, tudi tisti, ki v trenutku, ko stopi na koptno, nikdar več ne bo molil.

Ne mislimo na tem mestu pisati nobene teološke razprave ali pa filozofskih misli o tem, kaj je molitev in kaj ni, kdo moli in kdo ne, ampak samo reči, da je molitev in vsako klicanje, nagovarjanje nadnaravnega, obračanje k višjemu od nas, nekaj pristno človeškega. Kot da bi nam bila molitev vsajena ob rojstvu v razum in srce, v dušo, če hočete. Mi, ki živimo kot narodna manjšina sredi velikega italijanskega morja, tudi vemo, kako je res, kar trdijo nekateri jezikoslovci in drugi proučevalci jezika in odnosa človeka do jezika, ko pravijo, da človek

lahko iskreno moli k Bogu le v svojem, lastnem, materinem jeziku. Nauči se sicer lahko tudi tujih jezikov, a se bo vsaj v mejnih situacijah (bližina smrti, huda stiska, nenavaden pritisk itd.) v molitvi vedno znašel le v svojem jeziku. Tudi zaradi tega je bil, recimo, fašizem v svoji totalitarnosti strašen do naših očetov in mater, ko jim je skušal s tem, da jim je hotel odvzeti jezik, odvzeti tudi molitev in posredno vero v Boga.

Pred časom me je znanec, ki ne veruje in zase trdi, da je ateist, vprašal za nasvet, kaj naj stori, da bo njegov otrok že od malega vedel, da je očetov jezik in zato tudi njegov jezik tudi slovenski. Sam je namreč poročen z Italijanko, a je, kot večina današnjih očetov, zaradi dela bolj ali manj stalno odsoten od doma. Tudi sicer se za prihodnost svojega otroka ne boji, ker ve, da bo šel v slovenski vrtec in kasneje v slovenske šole, a se vseeno zaveda, kako pomembno je, da njegov otrok, ki večino svojega časa preživlja z mamo in torej posluša samo ali skoraj samo italijanski jezik. Preprosto sem mu rekel, naj zvečer, ko pride domov še v času, da otroka vidi budnega, uči malčka slovenske molitvice, zlasti Sveti Angele.

"Tebe so te molitvice gotovo naučili! Ne vem, kdo te je naučil, ali mama ali nona, a nekdo te je gotovo naučil, pomisli malo," sem mu rekel in znanec

se je nasmehnil, a ni rekel nič. Čez čas je samo dodal: "Pozabil sem jo." Pa sem mu rekel, da se je bo spomnil, takoj se je bo spomnil, ko bo vzel v roke natiskan obrazec. Vem, da je zavil v knjigarno in kupil mali molitvenik. Ne vem, kako gre sedaj učenje preproste molitvice. Vem pa, da bo otrok vedno vedel, kaj je tudi njegovo, če se bo kot malček naučil preproste molitvice v slovenskem jeziku.

Molitev je namreč temeljnega pomena za vsakega vernika, kar se je dalo razbrati pri spremljanju srečanja v Assisiju, kjer so vsak zase in skupaj molili verski predstavniki treh četrtin človeštva. Je pa ob enem tudi ena najbolj osebnih in najvišjih oblik komuniciranja človeka, ki išče stik z Višjim in Nadnaravnim, z Bogom, bi rekli preprosto mi, ki so nas krstili in s tem za vedno zaznamovali.

In vsaka resnična molitev je vedno tiha, nekričava in največkrat skrita, saj je intimen, tih, predvsem pa vedno in povsod: iskren pogovor. Lahko je poslušanje ali zrenje, lahko je tihi šepet ali pesem, vedno pa je notranje čisto, brez navlake in gostih besed, iskrena. Zmotno je prepričanje nekaterih, da je molitev vedno le prošnja ali kvečjemu zahvala. Molitev je predvsem notranji, globok pogovor, nagovarjanje in poslušanje. In noben človek ni tak, da bi vedno samo nekaj prosjčil ali se vedno samo za nekaj zahvaljeval!

SLOVENCİ V TUJINI SO DEL MATIČNEGA NARODA

MARJAN DROBEŽ

Dogodki in procesi v politiki, domači in mednarodni, imajo praviloma različna obeležja in pomen, zmerom pa izražajo stanje v državi, njeno strategijo in težnje na raznih področjih. Državni zbor je prejšnji teden sprejel resolucijo o odnosih s Slovenci po svetu, za novega ministra za evropske zadeve pa imenoval dr. Janeza Potočnika, ki bo ohranil tudi položaj vodje ožje pogajalske skupine z EU. Janez Janša in dr. Dimitrij Rupel, tesna sodelavca v obdobju osamosvajanja Slovenije, sta ustanovila novo društvo, imenovano Slovenski odbor za Nato. Slednji bo s svojimi pobudami in dejavnostjo poskušal pridobiti čimveč privržencev za vstop Slovenije v omejeno vojaško in politično povezavo. Državni zbor je na zasedanju v petek, 25., in v torek, 29. januarja, obravnaval predlog resolucije (interpelacije) zoper delo Janeza Kopača, ministra za okolje in prostor. Predlagatelj, poslanci iz SDS, Nove Slovenije in SNS, na čelu z Janezom Janšom, dr. Andrejem Bajukom in Zmagom Jelinčičem, so ministru očitali veliko nepravilnosti, zaradi katerih bi po njihovem mnenju moral biti odstavljen. Kopaču najbolj očitajo in zamerijo izjavo, da v Mariboru ni dovolj strokovnjakov za vodenje novega holdinga slovenskega elektrogospodarstva, zaradi česar mora biti sedež te organizacije v Ljubljani, pa izjavo, da kmetje, ki so jih prizadeli suša, poplave in druge naravne nesreče, pač ne

bodo dobili povrnjene celotne škode, kar je bilo sicer zagotovljeno z zakonom. Ministra Janeza Kopača je v razpravi podprl tudi premier dr. Janez Drnovšek, češ "da veliko dela in je uspešen, pri tem pa je lahko naredil tudi kakšne napake". Nemara je prav zaradi tega posega parlament resolucijo zoper omenjenega ministra zavrnil. Dokument v obliki posebne resolucije o odnosih države do Slovencev po svetu se nanaša na okoli pol milijona naših rojakov, kolikor jih po nekaterih podatkih živi v tujini. Všteti so tudi Slovenci, ki prebivajo v državah naslednicah nekdanje Jugoslavije.

Dokument (resolucijo o odnosih države do Slovencev v zamejstvu je Državni zbor sprejel že leta 1996) opredeljuje delovanje državnih organov in organizacij civilne družbe, da bi ohranili slovensko istovetnost (identiteto), jezik in kulturo. Zato da bodo njihove dejavnosti potekale bolj usklajeno, bodo ob vladnem uradu za Slovence po svetu ustrezno razširili Svet vlade za zavezne Slovence. Resolucija navaja tudi šest splošnih načel za razdelitev proračunskih sredstev organizacij, ki se ukvarjajo z izseljenci. Posebej določa naloge države za ohranjanje jezika, pri kulturnem sodelovanju ter sodelovanju na področju znanosti in gospodarstva, informiranja in vračanja slovenskih izseljencev v prvotno domovino.

Poslanci so sprejeli dopolnilo k resoluciji, ki ga je predložil Jože Jerovšek iz SDS, namreč

da bo morala država Slovencev v državah, ki jih zajame politična ali gospodarska kriza, omogočiti njihovo vrnitev v domovino. Pomoč je zdaj potrebna rojakom v Argentini, kjer preživljajo globoko gospodarsko in socialno krizo. Pomoč Slovencev v tej državi je posebej omenil in jo napovedal zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. Poslancem je povedal, da so na zunanjem ministrstvu že sprejeli nekaj konkretnih ukrepov za tako pomoč. Slovensko veleposlaništvo v Buenos Airesu je pričelo ugotavljati želje in potrebe Slovencev v Argentini glede njihove morebitne vrnitve v domovino.

SLOVENIJA NE MORE BITI CENTRALIZIRANA DRŽAVA

V Portorožu je bil v soboto, 26., in v nedeljo, 27. januarja, četrti kongres LDS, največje parlamentarne in vladne stranke v Sloveniji. Okoli 500 delegatov je predstavljalo približno 8 tisoč članov stranke, katere osrednja osebnost je bila in ostaja tudi po kongresu dr. Janez Drnovšek. V svojem govoru je poudaril, da za Slovenijo "ostaja članstvo v EU in zvezi Nato temeljna strateška opredelitev", glede LDS pa je izrazil prepričanje, "da lahko stranka nadaljuje zgodbo o uspehu in svoje uspešne rezultate ponovi tudi na prihodnjih volitvah, vendar le, če ne bo spala na lovorikah". Iskala in poiskala naj bi najboljše rešitve za vse državljane in državljanke. "Odrpta država, odrpta družba, čimveč preglednosti pri odločanju, zmanjševanje razlik med regijami v Sloveniji, spodbujanje

ustvarjalnosti, zagotavljanje enakih možnosti tudi pri dostopu do informacij", morajo biti po mnenju predsednika stranke in vlade najpomembnejši cilji države v prihodnosti. Omenjene in druge naloge ter usmeritve stranke na raznih področjih so vključene v sedem programskih izjav, ki so jih sprejeli na kongresu v Portorožu. V dokumentih je nekajkrat poudarjena usmeritev, "da Slovenija ne more biti centralizirana država, vendar je treba pri regionalizaciji države upoštevati tudi racionalnost nove upravne ureditve".

Na volitvah novih organov LDS je bil za predsednika ponovno izvoljen dr. Janez Drnovšek, ki je bil tudi edini kandidat za to mesto. Sledilo pa je presenečenje. Bojan Biščak, ki so ga pred glasovanjem pisno podprli predsednik stranke Drnovšek, vsi ministri iz LDS in nekateri poslanci, ni bil izvoljen za generalnega sekretarja stranke. Pač pa je bil izvoljen Peter Jamnikar, ki menda uživa večje zaupanje lokalnih odborov in članov LDS. Za podpredsednika največje slovenske vladne in parlamentarne stranke sta bila izvoljena Tone Rop (sicer finančni minister), ki je prejel 352 glasov, in Tone Anderlič (vodja poslanske skupine LDS v državnem zboru) s 305 glasovi. Nista pa bila izvoljena ljubljanska županja Vika Potočnik in Črtomir Špacapan, župan mestne občine Nova Gorica. Za položaj podpredsednika LDS je Špacapana predlagal Medobčinski odbor LDS v Novi Gorici.

NOVA GORICA SE BO ŠIRILA DO AJŠEVICE

Nova Gorica, središče t.i. goriške regije, se po več kot petdesetih letih gradnje, še naprej širi in razvija. Župan mestne občine Črtomir Špacapan je na redni novinarski konferenci v torek, 22. januarja, obravnaval tudi možne razvojne težnje in vizije mesta. Po njegovem pričanju se bo Nova Gorica v prihodnje širila v smeri Ajševice, za kar je zainteresiranih tudi veliko število možnih investitorjev v nove stanovanjske in druge gradnje. Toda pri tem bo postajala čedalje bolj moteča tovarna iverk družbe Meblo v

Kromberku, ki sedaj zastruplja okolje in jo bo zato najbrž treba zapreti. S to mislijo je župan pravzaprav pritrdil zahtevi Goriškega društva za kakovost življenja, da tovarno iverk po dolgem obdobju osnenaževanja okolja zapro.

Župan Črtomir Špacapan je na omenjeni novinarski konferenci tudi povedal, da bo letos sprejet urbanistični načrt oz. program mestne občine, s čimer bodo dobili izhodišče tudi za bolj načrten oz. bolj skladen razvoj Nove Gorice.

M.

ŽIVILSKA INDUSTRIJA FRUCTAL

NOVO MEDNARODNO PRIZNANJE

Živilska industrija Fructal v Ajdovščini je prejela novo priznanje, tokrat za kakovost in različne sestavine otroške hrane, imenovane Frutek. Gre za certifikat mednarodnega sistema HACCP, ki ga navdihuje danski standard DS 3027. V Fructalu proizvedejo okoli 7 milijonov kozarčkov otroške hrane letno. Proizvodnja frutka pomeni 3 % delež v celotnem prihodu omenjene živilske industrije.

Od celotne proizvodnje okoli

milijon 200 tisoč kozarčkov otroške hrane prodajo v Sloveniji, vse preostale količine pa izvozijo. Največji tuji odjemalec je zvezna republika Jugoslavija, kamor Fructal proda vsako leto okoli dva milijona kozarčkov otroške hrane. Frutek je izredno cenjen tudi v novih državah, nastalih po razpadu prejšnje Jugoslavije, in v Rusiji. V to slednjo državo prodajo poldrug milijon kozarčkov otroške hrane letno.

M.

IN MEMORIAM

ANTON KLANČIČ

V soboto, 19. t.m., se je v Mirnu ogromna množica ljudi poslovila od Antona Klančiča - Anteka, učitelja glasbe, pevovodje, organista in skladatelja. Pred letom dni je obolel za težko boleznijo, ki pa se je v zadnjem času poslabšala in terjala njegovo prezgodnjo smrt. Pokojnik se je rodil leta 1935 v Mirnu, zaposlil se je naprej v domači tovarni čevljev Jadran, a ga je želja po znanju popeljala v Ljubljano, kjer je študiral glasbo na Pedagoški akademiji. Vendar tja ni šel brez podlage, saj je že prej privatno študiral harmonijo in kontrapunkt pri prof. Mirku Fileju v Gorici.

Po končanem študiju v Ljubljani se je vrnil v rodni Miren, kjer se je na tamkajšnji osnovni šoli zaposlil kot učitelj glasbenega pouka, poučeval pa je tudi na osnovni šoli v Renčah. Leta 1964 je v domači vasi ustanovil moški zbor Miren, ki se je kmalu povzpел med najvidnejše moške sestave na Primorskem. Z njim je dolga leta redno sodeloval na reviji Primorska poje, prav tako pa je izvedel mnoge koncerte in snemanja. Poleg tega je vodil pevske zborove tudi v drugih vaseh, tako v Renčah, Opatjem selu in Gabrjah (moški zbor Skala). Prav v zadnjem življenjskem obdobju je urešnil še en umetniški dosežek: v sseh ob spodnjem toku reke Vipave, in to na obeh straneh državne meje, je v novem moškem pevskem sestavu Chorus '97 zbral izkušene pevce, ki so že kmalu vnesli svežino v zborovsko dejavnost na Primorskem in z njimi pred letom dni

izdal tudi zgoščenko, ki bo trajno pričala o njegovih poustvarjalnih sposobnostih in glasbeno-estetski usmeritvi.

Anton Klančič - Antek je bil znan tudi kot organist in skladatelj. Odlikoval se je z izrednim posluhom, tudi sam se je razvil v odličnega basista, na orgle pa je prvič sedel že kot mladenič pred pol stoletja. Zadnja leta je razmeroma redno sodeloval z župnijskim pevskim zborom v Mirnu, občasno v Opatjem selu, pa tudi kot eden od stalnih organistov svetogorske bazilike. Zlasti se po upokojitvi pa je pričel še z eno glasbeno dejavnostjo, in sicer s skladanjem. Ustvarjal je skladbe za moške, mešane in ženske zborove svetne in nabožne vsebine. Pri tem je ostal zvest tradicionalnemu slogu, izhajajočemu iz pozne romantike, a ga je znal podkrepi z izvirnimi melodijami, temelječimi na ljudskem melosu, prav tako z odličnim poznavanjem zakonitosti harmonije.

Odhod Antona Klančiča - Anteka pomeni izgubo ne le za ožje domače okolje, temveč tudi za primorsko in slovensko glasbeno kulturo nasploh.

MARKO VUK

FRANC KRALJ NA TV PRIMORKA

Franc Kralj, prelat in profesor zgodovine na škofijiški gimnaziji v Vipavi, bo v soboto, 2. februarja, gost TV Primorka v Šempetru pri Gorici. V intervjuju, ki ga bo vodil Marjan Drobež, bo odgovoril na mnoga aktualna vprašanja, ki zadevajo njegovo vsestranko dejavnost. Pogovor s prof. Kraljem, ki je tudi župnik na Slapu pri Vipavi, se bo pričel okoli 21. ure.

PREDSTAVIL GA JE MINISTER ZA ZDRAVJE DR. DUŠAN KEBER

PREDLOG O OMEJEVANJU PORABE ALKOHOLA

Slovenski minister za zdravje dr. Dušan Keber je izpolnil obljubo, da se bo zavzemal za politiko in ukrepe zoper pretirano uporabo alkohola. Le-ta je zavzel velik obseg, saj je v državi že okoli 200 tisoč kroničnih alkoholistov, kar dokazuje tudi zdravstvena statistika. Slovenci so se pri škodljivem pitju alkohola povzpeli na evropski vrh. Povprečno vsak državljan zaužije med 8,5 in 10,2 litra čiste alkohola na leto.

Minister je v parlamentarni postopek vložil predlog zakona o omejevanju porabe alkohola in dejal, da to ne bo zakon o prisili, prepovedi in represiji. Z zakonom naj bi predvsem zaščitili mlade, pri katerih je vse pogostejše načrtno opijanje. Spremenil naj bi se skratka odnos do alkohola, ki je kot vino lahko tudi koristen za zdravje, le da ga je treba uživati zmerno. Samo v letu 2000 je v Sloveniji alkohol zakrivil 487 smrti, s čimer je bilo izgubljenih 4.222,5 let potencialnega življenja pred dopolnjenim 64. letom starosti. Zaradi alkoholizma nastaja velika gospodarska škoda, ki se izraža v prezgodnji smrti, zdrav

ljenju, rehabilitacijah alkoholikov, zmanjšani delovni storilnosti, odsotnosti z dela in tudi z nesrečami pri delu.

Zakon bo določal, seveda če ga bo Državni zbor sprejel, da je osebam, mlajšim od 18 let, prepovedano točenje in prodaja alkohola. Omenjeni so tudi čas in mesta, kjer je alkohol dovoljeno prodajati. Če prodajalec alkohola meni, da je oseba, ki želi kupiti alkoholno pijačo, mlajša od 18 let, sme od kupca zahtevati, da starost izkaže z osebnim dokumentom. Mladoletnim osebam alkohola ne smejo ponujati niti starši. Alkoholne pijače bo v raznih lokalnih prepovedano prodajati med 21. uro zvečer in 8. uro naslednjega dne. Ta prepoved pa ne velja za gostinske obrate. V letih bo prepovedana prodaja žganih pijač do 10. ure dopoldan. Alkoholne pijače bo prepovedano prodajati tudi v vzgojnih, izobraževalnih in zdravstvenih ustanovah, v športnih organizacijah in društvi, menzah, vojaških kantinah in v benediktinskih servisih zunaj mest in naselij. V gostinskih obratih ob avtocestah bo mogoče alkohol

no pijačo kupiti le, če bo gost naročil tudi topli obrok hrane. V prihodnje bo moč oglaševati pivo in vino, ne pa tudi žganih pijač. Alkoholnih pijač na radiu in televiziji ne bo mogoče oglaševati med 7. in 22. uro, v kinematografih bo to dovoljeno šele po 22. uri.

Minister za zdravje je na novinarski konferenci, na kateri je razložil ukrepe zoper alkoholizem oz. preveliko porabo alkohola, poudaril, da Slovenija doslej še ni oblikovala celovite alkoholne politike, kar bo v veliki meri nadomestil omenjeni zakon. Zakon bo predvidel tudi ustanovitev sveta za alkoholno politiko, ki bi začrtal manj stripen odnos do alkohola. Pričakovati je, da bodo zakonu nasprotovali močni in vplivni lobiji, ki jih sestavljajo zlasti vinogradniki oz. vinarji in vinske kleti. Minister je sicer dejal, da zakon ne bo prepovedovalen, bo pa predpisal širšo družbeno odgovornost za to področje. Določene bodo tudi kazni za kršitelje. Najvišja predpisana kazen bo znašala do 2, 5 milijona tolarjev.

M.

V NOVI GORICI

EKOLOŠKO - METEOROLOŠKA POSTAJA

V Novi Gorici je pričela delovati ekološko-meteorološka postaja za meritve onesnaženosti zraka oz. za ugotavljanje stopnje onesnaženosti okolja. Rezultate merjenj bodo objavljali tudi na svetovnem spletu. Ugotavljali bodo koncentracije dušikovih oksidov, žveplovega dioksida, ogljikovega monoksida, ledbečih delcev in ozona. Če bodo koncentracije omenjenih snovi presežene, bodo občinski organi, pristojni za varstvo okolja, sprejeli potrebne ukrepe za vzpostavitev normalnega stanja.

Na območju Nove Gorice je zrak pogosto močno onesnažen tudi spričo izpušnih plinov, ki jih ustvarjajo osebni avtomobili, motorji in tudi težja tovorna vozila. Ugotovljeno je, da po Novi Gorici kroži vsak dan od 6 do 7 tisoč motornih vozil.

M.

OBVESTILO

PETI KONCERT iz niza Hitove muze na gradu Dobrovo bo na sporedu v petek, 1. februarja, ob 20. uri. Nastopal bo Godalni trio, ki ga sestavljajo Sophie Schafleiter, Kaori Yoshida in Natalie Clein.

SDGZ / OBISK PRI PARASCHOSU IN TERČIČU NA BUKOVJU

ITALIJANSKO PRAVO

FINANČNI ZAKON IN NEPREMIČNINE (3)

DAMJAN HLEDE

V zvezi z nepremičninami je finančni zakon za leto 2002 podaljšal še en rok trajanja davčnih olajšav. Gre za tako imenovano olajšano dodelitev ali prenos družbenih dobrin v prid njihovih članov. Olajšavo je uvedel 29. člen zakona št. 449/1997 (finančnega zakona za leto 1998), ki je še v veljavi in jo torej še zmeraj urejuje, skupaj s trinajstim členom zakona št. 28/99, ki je vnesel nekaj kasnejših sprememb. Podrobneje pogledano, ta olajšava pristoja za dodelitev ali prenos nepremičnin in registriranih premičnin, ki niso instrumentalnega značaja, torej tistih nepremičnin in registriranih premičnin, ki jih družba ne uporablja za izvajanje svoje gospodarske dejavnosti. Poleg tega olajšava pristoja tudi za dodelitve in prenose družbenih deležev, ki jih sama družba poseduje.

Namen te olajšave je bil v spodbujanju odprave zelo pogostega pojava na italijanskem gospodarskem področju, ki ga predstavljajo t.i. "komodne družbe" (it. societa' di comodo ali societa' di mero godimento). To so družbe, ki dejansko nimajo nobene druge gospodarske dejavnosti kot vzdrževanje dobrin (pretežno nepremičnin in družbenih deležev), kar pa ni v skladu s predmetom dejavnosti, ki bi ga morale imeti trgovinske družbe po civilnem zakoniku, ki strogo ločuje trgovin-

ske dejavnost od t.i. solastnine, namenjene uživanju.

Omenjena olajšava teži torej po spodbujanju razbremenitve družb z dobrinami, ki ne služijo njihovi gospodarski dejavnosti v prid njihovih članov. Poleg tega zakon predvideva še eno možnost, namenjeno tistim družbam, katerih statutarni ali dejanski predmet dejavnosti obstaja izključno ali prvenstveno prav v vzdrževanju in upravljanju teh dobrin. Zanje je predvidena olajšana sprememba družbene oblike iz obstoječe v t.i. preprosto osebno družbo (it. societa' semplice). Ta zakonska določba je ob vstopu v veljavo nemalo presenetila italijanske pravnike, saj je dejansko brez direktne določbe in zgolj posredno priznala možnost, da je družbeni predmet preprostih osebnih družb prav omenjeno in že desetletja sporno vzdrževanje dobrin.

V čem pa obstaja ta olajšava, katere možnost koristnosti je letošnji finančni zakon podaljšal do 30. septembra 2002? Namesto davka na dohodke in davka lrap je predviden nadomestni davek v višini 10% na razliko med normalno vrednostjo dobrine in njenim davčno priznanim stroškom. Dodelitev ali prenos sta dalje podvržena registrskemu davku v 1-odstotni meri ter katastrskemu in hipotekarnemu davku v fiksnih meri, ne predstavljata pa prenosa, ki bi bil relevanten za davek lva.

(DALJE)

OBETAVNI MLAJŠI BRIŠKI VINOGRADNIKI

DAVORIN DEVETAK

Slovensko deželno gospodarsko združenje je v januarju priredilo vrsto obiskov pri slovenskih vinogradnikih v Brdih, ki so se v zadnjem obdobju izkazali kot posebno zanimivi. Na prvem srečanju so se gostinci in vinski ljubitelji iz vrst SDGZ seznanili z brati Figelj z Oslavja, ki proizvajajo vina z znamko Fiegl. Bratje Aleš, Joško in Rado so jim razkazali proizvodnjo v lepi novodograjeni kleti. Drugi del obiska je bil v kmetiji Franke Sošola in Silvana Cibinija II Carpino v Števerjanu, prav tako znana znamka, ki je dosegla prestižno priznanje Tre Bicchieri vodiča Il Gambero Rosso 2002.

Naslednji obisk je bil pri števerjanskih proizvajalcih Evangelosu Paraschosu (na sliki desno) in Matijažu Terčiču (levo), kar je potrdilo strokovnost in kakovostne rezultate prizadevanj mlajšega rodu briških proizvajalcev. 48-letni Grk Evangelos Paraschos biva že 20 let v briški občini in je končno spremenil svoj konjiček v poklic. Diplomirani farmacevt je dolgo leta pomagal tastu Tončiju Nanutu pri proizvodnji izbranih sort, ki so se točile v znani restavraciji v Štandrežu. Zadnja štiri leta pa se je posvetil le vinogradništvu in proizvodnji iz približno 4 hektarjev površine začel stekleničiti z znamko Paraschos. Na Bukovju proizvaja v glavnem bela vina, sivi pinot, chardonnay, sauvignon, malva-

FOTO BUMBAGA

zijo, rebulo, v nižini pri Štandrežu pa mešanico "Skala" na osnovi merlota, ki spada v okoliš Isonzo.

Steklenice z znamko Paraschos (10 tisoč na leto) so se lepo uveljavile v deželi in tudi izven. Glavni razlog za to je rešni pristop "podomačinjenega" Grka, ki verjame v potencial svojih geoklimatskih značilnosti Brd. Pri novih nasadih se je odločil za neintenzivno gojenje trt; prav tako pomembna pa je izbira najprimernejše lege. Za zgled je Vangelis pokazal vinograd soseda Matijaža Terčiča, na katerem nastaja njegov znani merlot. Ni rečeno, da so vsa Brda primerna za trtne nasade; proizvajalci morajo postaviti vinograde tam, kjer so najbolj ugodni pogoji, sicer si bodo zapravili ugled in sivoce.

Zelo sorodno razmišlja 35-letni Matijaž Terčič, ki se je po opravljenem študiju na Zoisu kot samouk lotil samostojne

FOTO BUMBAGA

dejavnosti. Oče je grozdje s približno 5,5 ha vinogradov prodajal v nižino, sin pa je pogumno prešel v proizvodnjo. Od 1993 je začel stekleničiti pretežno bela vina: od začetnih tisoč je prišel na sedanjo letno proizvodnjo 18-20 tisoč buteljk.

Oba kmeta posvečata veliko pozornost delu v vinogradu, od katerega je odvisnih - po njihovem - 80% uspeha končne realizacije. Druga skupna značilnost je težnja, da bi kakovostne in znane briške sorte (npr. rebulo idr.) izrecno ovrednotili s karakterizacijo kraja in z mešanicami (it. "uvaggi"). Terčič je npr. tipične sorte kot chardonnay (90%) in beli pinot (10%) strnil v mešanico, ki jo flašira z nazivom "Planta". Ravno tako je z malvazijo, tokajem in, v manjši meri, rizlingom ustvaril znano Vrtno vino. S pristnim ledinskim toponimom (Planta) je hotel poudariti skladnost in pristnost pove-

zave z izvorom. Tudi po torkovi pokušnji so predlagane mešanice povsem potrdile eleganco in živahnost velikih belih briških vin.

Oba proizvajalca sta napovedala svoje načrte, od obnove in obogatitve trtnih nasadov do razširitve kleti, kjer so prostori z bariki in jeklenimi cisternami že pretesni. Družinska osnova, navdušenje za poklic in tudi dolgoletna zastavljenost podjetniška zavest so prava jamstva za vsestransko rast. Treba pa bo še bolj okrepliti, kot so ugotovili nekateri prisotni, povezavo med kmeti, ki enako razmišljajo, a tudi strokovne vezi z ostalimi akterji, npr. z gostinskimi in turističnimi operaterji, saj so prav ti glavni ambasadorki žlahtne kaplje.

Prav priložnosti, kot so pokušnje in neposredni stik s proizvajalci, lahko prispevajo k boljшему poznanju ter povezavi novih predlogov in iskanj v obeh sektorjih, pri proizvodnji in prodaji; lahko pripomorejo, da se skupno razvijajo nove oblike turistične in vsestranske promocije teritorija, ki ne morejo mimo ovrednotenja najbolj značilnih naravnih pridelkov in bogastev - naših avtohtonih vin.

Podobno uglasene misli so gostinci SDGZ izmenjali tudi na zadnjem srečanju 29. januarja, ko so se srečali s proizvajalci Robertom Princičem na Jazbinah in Damjanom Podveršičem v Šrljevem pri Dolenjem; tu so pokusili tudi vina Franke Terpine, ki si s Podveršičem deli klet.

Upati je, da se bodo bogata in kvalitetna srečanja z briškimi "mladimi levi" nadaljevala tudi na slovenski strani.

USPELA STAVKA

Sindikalne organizacije CGIL, CISL in UIL trdijo, da je štirinastna stavka, ki so jo v torek, 29. t.m., oklicale v osmih italijanskih deželah, povsem uspela in da je roke prekrižalo nad 85% delavcev. V Toscani se je demonstracij udeležilo več kot 100.000 ljudi, na povorkah v Milanu, Bologni in Turinu je bilo po 50.000 delavcev, le nekaj manj se jih je na manifestaciji zbralo v Neaplju. Povsod so stavkajoči zahtevali ohranitev in primerno reformo 18. člena delavskega statuta, ki urejuje vprašanje odpustitve iz delovnega razmerja in ureditev skrbstvenega vprašanja.

STARO TRŽAŠKO PRISTANIŠČE

Področje starega pristanišča v Trstu bo v nekaj letih lahko dobilo čisto drugačno podobo in namembnost. Pristaniški odbor, ki ga vodi predsednik pristaniških oblasti Maurizio Maresca, je namreč v torek, 29. januarja, predstavil načrt, na osnovi katerega naj bi, po sprejetju nekaterih popravkov v regulacijskem načrtu, preuredili celotno tržaško mestno nabrežje. Nastal bi tako nov trg in tudi samo nabrežje bi bilo deloma spremenjeno. Drugi del načrta predvideva globalno preureditev vseh obalno-pristaniških področij, pri čemer bodo v načrtovana dela vključene tržaška pokrajinska uprava, Ustanova za upravljanje industrijske cone EZII in občini Milje ter Trst. V bistvu gre za preureditev celotnega področja okrog t.i. industrijskega kanala, kjer naj bi se raz-

vil del pristanišča, ki bo predvsem namenjen potrebam same industrijske proizvodnje. Tretji sklop del pa zadeva preureditev tržaškega starega pristanišča, ki naj bi se odprlo tudi drugim dejavnostim predvsem tržnega in turističnega značaja. V starem pristanišču naj bi svoj novi sedež dobil tudi Tržaški Lloyd in druge gospodarske ustanove, ki so povezane s pomorskimi dejavnostmi. Za okvirni načrt preureditve samega starega pristanišča pa je bil zadolžen švicarski arhitekt Mario Botta.

HRVAŠKO TRŽIŠČE IN NAŠA DEŽELA

V minulem letu je trgovinska izmenjava med Hrvaško in Furlanijo-Juljsko krajino preseгла vrednost 250 milijonov dolarjev. Podatek je na delovnem sestanku na videmski Trgovinski zbornici posredoval predsednik Gospodarske zbornice iz Osjeka Zoran Kovačević, ki je ugotavljal, da so se ti odnosi zelo uspešno razvili v zadnjih treh letih. Izmenjava se je tudi skorajda uravnesala in v minulem letu je imela Hrvaška v odnosu do naše dežele le deset milijonov dolarjev primanjkljaja, medtem ko je bil pred tremi leti skoraj petkrat večji. Predsednik videmske trgovinske zbornice Bertossi pa je ugotavljal, da bo širitev Evropske zveze proti vzhodu gotovo ugodno vplivala na gospodarsko rast novih dežel, prav to dejstvo pa bo okrepilo tudi podjetništvo in gospodarsko rast Furlanije-Juljske krajine, ki je po svoji naravni legi usmerjena proti Vzhodu.

Evrokotiček

MARA PETAROS

V rokah imamo kovance in bankovce evra. Bralce pozivamo, naj še naprej pošiljajo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu. (URED.)

Vpr.: Kot velika večina ljudi, imam tudi jaz prenosni telefonček. Ker uporabljam vnaprej plačane kartice, kdaj pa kdaj pogledam, kolikšen kredit imam še. In še vedno vidim na ekranku vsoto izključno v lirah. Ali je to normalno? Se bo s prvim marcem spremenilo samo?

Odg.: Tudi podjetja za telefonijo imajo v tem obdobju izredno veliko dela, zato niso še uspeli prilagoditi vseh operacij na novo valuto. Vsekakor pa bodo za prehod uredili čimprej, ne da bi zaradi tega morali spremeniti pogodbo. Naj vas pomirim: tudi tiste osebe, ki so pred 01. 01. 2002 kupile novo kartico v evrih, imajo še vedno znesek v lirah. Vse pa se bo uredilo, kakor hitro bodo tudi pri podjetjih za telefonijo posodobili programe.

Vpr.: V zadnjih tednih smo slišali in brali, da kovanci po 1 oz. 2 evrocena marsikoga motijo. Na Finskem so jih celo ukinitili... Kaj mislite vi o prihodnosti teh malih bakrenih drobižev? Kaj misli Evropa? Kaj pa Italija? Kateri so razlogi za ukinitve in/oz. proti njej?

Odg.: Mali kovanci za 1 in 2 centa so res nekoliko premajhni, da bi jih lahko vsakdo prav razločil, vendar imajo tudi oni svojo vrednost. Ker so tako majhni, so nekateri predlagali, da bi jih umaknili iz obtoka in vse zneske zaokroževali na 5 ali 10 centov. Za tako rešitev se ogreva tudi italijanski minister Giulio Tremonti, ki je že prejšnji teden predlagal, da bi počasi začeli umikati iz obtoka kovance za 1 in 2 centa. Za tak ukrep pa bo treba še ma-

lo počakati, saj mora o uvajanju oz. v tem primeru o ukinitvi nekega kovanca odločiti Evropska centralna banka in ne vsaka država posebej. Vsekakor teh težav niso zasledili v vseh tistih državah, v katerih so bili na cente oziroma pfeninge ali groše že navajeni. Nemci se npr. ne pritožujejo, da so evrocanti premajhni, saj so na tak drobiž že navajeni. Poleg tega pa ne smemo pozabiti na večje stroške, ki bi jih neka družina imela, če bi vse

zneske zaokroževali na 5 ali 10 centov. Tako bi se lahko zgodilo, da bi v nekem dnevu kupili samo stvari, pri katerih nam je podajalec zaokrožil navgor, s precej večjim izdatkom kot sicer. Npr. ena skodelica kave je stala 1.500 lir oz. danes 0,77 evra. Če bi obveljalo pravilo, da moramo vse zneske zaokrožiti na 5 ali 10 centov, bi morali za kavo plačati 0,80 evra oz. 3 cente več, kot sicer. To pa je že 57 lir več. In to pri eni sami kavi. Če obrnemo slovenski pregovor, ki pravi: zrno na zrno pogača, kamen na kamen palača, bi lahko trdili, da vsakodnevnne majhne porabe uničijo celo premoženje in 3 centi več pri kavi, 2 centa pri časopisu, 3 centi pri kruhu itd. lahko ob koncu meseca že pokažejo svoj pravi pomen. Vsak kovanec za 1 cent velja 19 lir in če v enem dnevu zaokrožimo pri različnih nakupih za več centov navgor, bi se lahko naše porabe v enem samem dnevu drastično povečale. Da ne govorimo še o negativnih učinkih, ki bi jih tako zaokroževanje imelo na inflacijo! Poleg tega pa bi izgubili diferenciacijo v cenah. 5 centov je že 96 lir, kako pa bi predstavili tiste razlike v cenah, ki so manjše kot 96 lir, kot se lahko zgodi pri nakupu kruha ali česa podobnega.

Upam, da je odgovor jasen.

KOŠARKA / KRIZA SLOVENSKE IZBRANE VRSTE

INTERJEV SINDROM PO SLOVENSKO

ANDREJ ČERNIC

Kreslin-Predin-Lovšinova nogometna himna Slovenija gre naprej je v noči med 13. in 14. novembrom lani dalj časa odmevala od Murske Sobote do Kopra: Turborudi (Mladen Rudonja) je Romunom komaj zabil odločilni zadetek, ki je slovenskim nogometašem zagotovil letalske vozovnice za Seul in Tokio. Igor E. Bergant je na drugem programu nacionalne televizije komaj zadrževal nepopisno veselje, medtem ko se je 10 tisoč ljudi na Kongresnem trgu drlo "Kdor ne skače, ni Slovenec!".

Uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na svetovno prvenstvo je pomenila pomembno prelomnico v slovenskem športnem prizorišču: nogomet je dejansko postal slovenski nacionalni šport. Mesto prvaka med slovenskimi športniki panogami so nogometaši prevzeli od košarkarjev, ki so bili vsa povojna leta slovenski paradni konj na tem področju. Velik del odgovornosti za ta preobrat nosi slovenska košarka, ki doživlja zadnja leta precejšnjo krizo. Ta je očitna predvsem v nastopih slovenske izbrane vrste, ki sicer lahko računata na celo vrsto odličnih posameznikov, a nikoli ne dosega vidnejših rezultatov. Na evropskem prvenstvu leta 1999 in 2001 so slovenski košarkarji izpadli že v predtekmovalni in razočarali javnost v matici, ki si je od njih

DUHOVNIKI NA SMUČEH

V Cerknem je bil v sredo, 23. t.m., smučarski dan slovenskih duhovnikov in bogoslovcev. Sodelovalo je okoli 70 tekmovalcev, ki so se preizkusili v veleslalomu. Prireditev je predvsem rekreativnega pomena in je potekala že petnajstič. Gre za obliko povezave duhovnikov in bogoslovcev iz vseh treh slovenskih škofij. Po tekmovalstvu je koprski škof Metod Pirih v župnijski cerkvi v Cerknem daroval mašo.

veliko pričakovala. Podobnim slabim nastopom reprezentance smo pričali tudi danes v kvalifikacijah za naslednje evropsko prvenstvo. Slovenija je namreč potegnila krajši konec proti izbranim vrstama Anglije in Češke. Zlasti poraz proti Angležem je bil za mnoge nerazumljiv, saj je na Otoku košarkarska kultura razvita približno tako, kot je pri nas badmintonska ali baseballska.

Kje lahko iščemo razloge za slovenski košarkarski Waterloo? Kot sem že omenil, je kakovost slovenskih košarkarjev na zelo visokem nivoju. Primož Brezec in Rašo Nesterovič igrata v ameriški ligi NBA, Marko Milič, Sani Bećirovič, Matjaž Smodiš in Boštjan Nachbar v Italiji, Ariel Mc Donald pa v Izraelu. Slovenska reprezentanca lahko računata torej na kopico prvih violin. Vprašanje pa je, ali je med njimi tudi odločilna prva violina, ki si prevzame najtežje naloge in jih uspešno izpelje v najbolj vročih trenutkih tekme? Če si lahko ponovno privoščim primerjavo z nogometom, je igra, ki jo prikazuje slovenska košarkarska reprezentanca, danes zelo podobna tisti, s katero se je v zadnjih sezonah praviloma milanska nogometna ekipa Inter: velikim obetom na začetku sezone so redno sledila razočaranja in porazi. Delež krivde za krizo slovenske košarke gre torej pripisati anarhični neorganiziranosti ekipe prvih violin. Taka anarhija se sicer včasih spremeni v genialnost (Slovenija je nekaj dni pred porazom s češko reprezentanco v Kopru nadgrala Italijane), v odločilnih trenutkih pa prepogosto odpove.

Srečko Katanec, selektor nogometne reprezentance, večkrat začenja intervjuje, ki zadevajo njegovo izbrano vrsto, z besedami: "Ja, fantje so drgn'li in je slo." Recept Katanecve metode bi moral romati tudi na košarkarsko zvezo Slovenije: morada bi na tak način tudi pod slovenskimi koši ponovno začela nastajati zgodba o uspehu.

SREČANJE Z MLADIMI IZ ŠTANDREŠKE DEKANIJE

ZNANI SLOVENSKI GORNIK DAVO KARNIČAR SPET MED NAMI

SABINA GRAHEK

V petek, 18. januarja, je Mladinska pastoralna dekanija Štandrež gostovala znanega slovenskega alpinista in ekstremnega smučarja Dava Karničarja. Čeprav njegov prihod ni bil zelo reklamiziran, se je v spodnji dvorani Antona Gregorčiča v Štandrežu zbralo veliko mladih in tudi starejših ljubiteljev takovrstnih srečanj. Po uvodni predstavitvi jezuita Mirka Peliconana nam je Karničar podaril preko diapozitiv svojo izjemno izkušnjo, in sicer prihod na najvišjo goro sveta ter spust s smučmi po njeni steni, ki je potekal 7. oktobra 2001. Njegovo pripovedovanje je bilo preprosto, jasno, toda istočasno polno bogatih misli, ki so vrele iz njega kot sveža voda iz čistega studenca. Z njim smo lahko dve uri sproščeno odleteli v dimenzijo, ki jo podarja visokogorski svet.

Davo Karničar, ki je v gorah in na smučeh praktično od rojstva, nam je nazorno prikazal svojo dosedanje življenjsko alpinistično pot. Nešteti vzponi, smučarski spusti, treninji, kondicijske priprave, pogovori s psihologom..... pripravljanje prtljage in polet v Himalajo, ki ga je že štirikrat zavrnila. "Porazi pa so prava življenjska šola, saj se od njih mnogo več naučiš kot od zmag, čeprav jih je težje sprejeti!" je izjavil Karničar.

Toda tokrat je bil klic pravi! V sebi je čutil samozavestni in ponižni glas, ki mu je šepetal, da je pripravljen, da uredi sniči svoj življenjski smisel. In tako je bilo, občutki mu niso lagali. Postavil si je skrajni cilj in dano mu ga je bilo doseči in obvladati. Tokrat ga je gora smrti sprejela, mu podarila zaslužen uspeh in novo polno življenje. "Mnogi se sprašujejo zakaj v gore, v stene, zakaj toliko energije za prazen nič in poleg tega še tveganje. Očitajo mi neodgovornost, sebičnost, avanturizem. A tako lahko razmišljajo le tisti, ki jim

svinjska pečenka, kremna rezina in udoben fotelj pomenijo vse v življenju. Zakaj hodim v gore? Ker mi je bilo to dano. Ker sem se med gorami rodil. Ker mi je bilo usojeno, da živim v najlepšem kraju na svetu. In rad priznam - tudi zato, da uham proc od ubijajoče povprečnosti, da z lepšimi barvami prekrijem sivino. Da lahko iščem in najdem svoj življenjski smisel, svoj globlji vrelc, ki ne pogasi in ne izgori kar tako. Visoko v gorah lahko odtavam in se zagledam v dušo. Minljivost... Samo utrinek v mesečni noči smo. Bleda, kratka in velikokrat neopazna je naša sled. In če v tej noči zaslutimo željo, moramo storiti vse, da bi jo uresničili. Če najdeš svoje talente, jih moraš do konca izrabit, nosiš odgovornost za to, da jih razvijaš v dobro vsega človeštva," je izjavil Karničar in namenil te besede predvsem vsej prisotni mladini, ki bo kmalu prišla na pot lastnega iskanja in smisla.

Skupina odprave je bila enotna, vladalo je spoštovanje in solidarnost. Vse se je odvijalo po načrtih, razmere so bile idealne in to je vplivalo Davu novih moči in poguma. Pripravljen je bil na vse: na mraz, izčrpanje, garanje. Toda zavedal se je, da je alpinizem odvisen tudi od sreče in od višjih sil, od naklonjenosti gora in končno od Boga. "Tu na Everestu sem spoznal pravi pomen rožnega venca, tu sem spoznal, kako pomembna je v življenju vera, ki mi jo je že od ranih nog prebujala in podarjala moja mati," je povedal Davo.

Vse oči so bile uprte na diapozitive, ko nam je prikazal dan odhoda na goro. Stiski rok, kreпки stiski. Prišel je čas za njegove sanje, za cilj, za katerega je bil pripravljen narediti vse... skoraj preveč. Toda sanje so sanje in včasih ti je dano, da se uresničujejo.

Vseh pet jih je kljub popolni izčrpanosti prišlo na vrh. Vendar je bila evforija kratko-

FOTO BUMBACA

trajna. Ni si je smel privoščiti, saj ga je na to opozarjal tudi njegov psiholog. Čakalo ga je namreč 800 metrov spusta, dva in pol kilometra zasneženih strmih. Karničar se je bal, a to je bil kreativni strah, ki mu je vplival še večji pogum. Zbranost je bila odlična.

Uspelo mu je! Vršni greben, Hillaryeva stopnja, nevarne klože pod Južnim vrhom, nevaren prehod pod Lo Lajem, Ledeni slap...vse je bilo za njim. Postal je prvi človek, ki je neprekinjeno, brez vmesne hoje, presmučal najvišjo goro sveta, od 8848 metrov do baznega tabora na višini 5360 metrov. V štirih urah in štiridesetih minutah je presmučal tri kilometre in pol višinske razlike.

Poleg teh posnetkov pa nam je kot ljubitelj fotografije posredoval poleg čudovitih cvetlic, ki uspevajo samo v tistih krajih, še obraze tamkajšnjih ljudi in predvsem otrok. V sebi je čutil, da mora za ta kraj tudi nekaj narediti in mu nekaj zapustiti. Zaradi tega se vsako leto vrača pod Everest in organizira tečaj smučanja za tamkajšnje otroke. S seboj prinaša smučni in ves potrebni material.

Pogovor, ki se je razvil po ogledu slik, pa je bilo pravo

doživetje, saj je potekala komunikacija odprto, iskreno in vprašanja so prihajala kar sama od sebe. Prisotni so ostali prevzeti, predvsem zaradi njegove bogate, močne in istočasno preproste osebnosti. Pogovor je bil izredno razvejan ter barvit, saj se je prepletal od tehničnih podatkov do čustvenih odtenkov ter bogatih vrednot, ki jih lahko kultiviramo v naravi.

Srečanja se je udeležil, čeprav samo za nekaj skromnih trenutkov, tudi goriški nadškof De Antoni in imel kratek poseg, v katerem je poudarjal in zagovarjal važnost gornišstva in ljubezni do narave.

Za tem nam je štandreška mladina postregla še s piškoti in toplim čajem in pogovor z velikim alpinistom se je nadaljeval v toplem in domačem vzdušju. Spet ga pričakujemo v Gorici ob izidu njegove nove knjige, ki je že v pripravi. V njej nam bo Karničar spregovoril predvsem o globljih občutjih in močnih doživetjih svoje največje življenjske izkušnje in preizkušnje, čeprav se ne misli ustaviti pri tej in že načrtuje nove podvige in spuste z drugih gorskih velikank.

AKTUALNO

SZSO / DEŽELNI OBČNI ZBOR: METODOLOŠKI PRAVILNIK

V SMERI VEDNO VEČJEGA SODELOVANJA

IZNAJDLJIVI GAMS

V nedeljo, 22. januarja, je v župnijski dvorani sv. Roka v Nabrežini potekal redni deželni občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki združuje goriške (SZSO-GO) in tržaške skavte (SZSO-TS).

Občni zbor je bil delovnega značaja, saj je poleg rednih zadev, kakor so načelniško in blagajniško poročilo ter odobritev proračuna in obračuna, predvidevalo tudi razpravo in izglasovanje o odobritvi metodološkega pravilnika organizacije ter razpravo o prihodnosti, strukturiranju in funkcijah enotne SZSO.

Približno trideseterica voditeljev in pripravnikov je iz svoje srede izvolila predsedstvo občnega zbora, ki sta ga sestavljala Peter Černic (Modri sokol) kot predsednik in Elna Bogatec (Športna lisica) kot zapisničarka. Predsednik je takoj uvedel prvo točko - poročilo načel-

nikov, ki ga je podala deželna načelnica Erika Černic (Modra mravlja). Omenila je uspešne pobude ob praznovanju petdesetletnice prve skavtske skupine na Tržaškem, ki jo je celotna SZSO obeležila kot začetek svojega delovanja. Spomnila se je predvsem okrogle mize o skavtizmu danes, na kateri je bilo opaziti dobro prisotnost članov, manj pa širše javnosti, od staršev, družbenih delavcev do duhovščine. Podala je tudi obračun delovanja raznih skupin v deželnem vodstvu. Tako je trop za usposabljanje voditeljev pripravil uspešen izziv-srečanje za voditelje meseca no-

vembra, trop za metodologijo pa je sestavil metodološki pravilnik SZSO. Zaustavila se je tudi pri stikih s sorodnimi in bratskimi organizacijami, kakor so ZSKSS in AGESCI ter taborniki Rodu modrega vala, in dodala, da je bilo stikov letos nekoliko manj, čemur je botrovala predvsem odsotnost poverjenika za stike z javnostjo.

Svoje poročilo je načelnica sklenila s pozitivno noto, da je v SZSO veliko pripravnikov na voditeljsko, ki skoraj zaključuje formativno pot in so zato porok za bodočnost SZSO. Blagajniško poročilo ter odobritev proračuna in obračuna, ki so takoj sledili, je predstavil Mauro Leban (Močni bober).

Na vrsti so bili nato pozdravi gostov. Prisotna je bila delegacija tabornikov Rodu modrega vala, v imenu katerih je pozdravila načelnica Marjetica Možina (Snežinka), ki si je zaželela več stikov med obema organizacijama.

Kmalu je občni zbor prišel do najpomembnejše točke: odobritev metodološkega pravilnika, ki ga je pripravil trop za metodologijo v deželnem vodstvu v sodelovanju z vsemi skupnostimi voditelji, ki delujejo na Goriškem in Tržaškem.

Pravilnik vsebuje natančen pregled skavtskega vzgojnega predloga, ki temelji na štirih Baden-Powellovih točkah (vzgoja značaja, telesna moč, ročne

spretnosti, duhovnost in pomoč bližnjemu) in metodoloških sredstvih za njegovo udejanjanje ter preverjanje. Voditelji so v pozorni in natančni debati prediskutirali domala vse točke in se zaustavili na najbolj perečih problemih, ki se tičejo vzgoje članov. Pravilnik je bil po poldruguri pogovora soglasno sprejet.

Odlična skavtska kuhinja, s "chefom" Družabnim bobrom (Pavel Spazzapan), kateremu gre zahvala za trud, ki ga vloga, je pripravila bogato kosilo, ki je poplačalo ves trud jutranjega dela.

Drugi del občnega zbora je predvideval debato o aktualnih temah glede bodočnosti organizacije, strukturiranja ter glede funkcij in sistema delovanja znotraj enotne SZSO. Voditelji smo se najprej izkašljali in povedali, "kaj nas pri delovanju moti", nato je sledil konstruktivnejši del o tem, "kaj lahko vsak naredi, da situacijo izboljša".

Predlogov je bilo veliko, kar pričča o dejstvu, da je SZSO kot deželna organizacija pri srcu vsem, ki so v njej aktivni kot voditelji, pomočniki ali pripravniki in uresničujejo vzgojni predlog v službi svojih članov.

Občni zbor je končala maša v nabrežinski cerkvi, ki jo je daroval deželni cerkveni asistent Bogomil Breclj. Po maši je bil še pomemben obred imenovanja voditeljev. Imenovanje prejme pripravnik po končanem usposabljanju, ko podpiše zavezo SZSO. Letos so zavezo podpisale in tako postale voditeljice SZSO Martina Humar (Srčkana sova), Martina Černic (Pogumna mravlja) in Ana Fajdiga (Energični slavček), ki prihaja v SZSO iz ZSKSS.

Tako se je uradni del občnega zbora zaključil. Seveda so pa voditelji še dolgo časa prebili skupaj v načrtovanju, spoznavanju in klepetu.

Januar

MESEC DOBREGA TISKA

FOTO BEMBA

—•—
Novi glas

—•—
Pastirček

—•—
Knjige Goriške
Mohorjeve družbe

—•—
Zvon
—•—

Podpiraj dobri tisk!